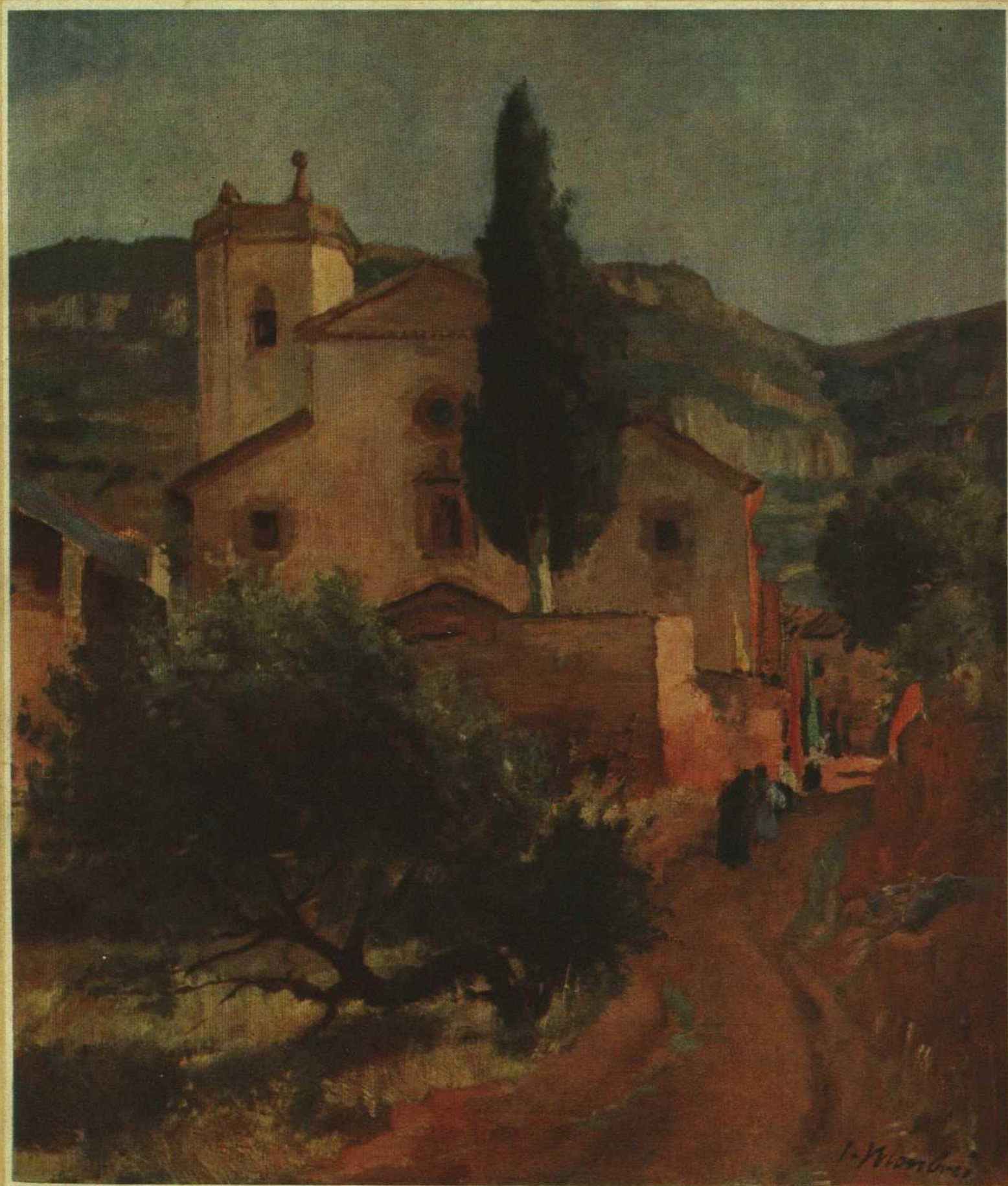

D'ACI I D'ALLA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
LLIBRERIA CATALONIA: PLAÇA CATALUNYA, 17

Maig 1929

Preu: 1'50 Ptes.

FASSI UN MOTIU DE DISTINCIÓ DE
LES SEUES ULLERES PORTAN-LES D'EN

C. COTTET

* 40 PORTAL DEL ANGEL *

LAS MEDIAS
MARCA "J.M.M." REGISTRADA
SE RECOMIENDAN POR SI SOLAS
MODAS S.A. SUC^{RA} DE J. MARTI MARTI

Proveïdor de la Reial Casa

**DESHABIL·LES
I PAIAMES**

Ultims models de VES-
TITS PER A CALÇAR

F. FERRER

Llenceria fina broda-
da a mà, Equips,
Paneretes, Mante-
lleries i Jocs de llit

CLARIS, 15, ENTL. - BARCELONA

Caixa de cabals «Invulnerable»

(Terror dels Lladres)

Resistent a l'incendi, en-
derroc, taladre de mà, elèc-
tric i soplet d'òxid acetilè

Fabricants:

S. A. E. DE CAIXES INVULNERABLES

Fernando, 59 - BARCELONA

al
canvi
d'estació
la mitja
Acadèmic
sense goma
és l'única eficaç
contra les varices

La seva pressió contínua i ascendent, mèdicament estudiada, manté les venes dilatades, regula la circulació de la sang i proporciona un benestar immediat. El seu taló especial patentat assegura una perfecta adherència.

Es higiènica, rentable i invisible sota la mitja de seda

De venda: Ortopedistes, Cotilleries
i «G. A. El Siglo» (secció de mitges)

Demani fulllet explicatiu
gratis al dipositari:

A. BLOCH, Rambla Cataluña, 11
BARCELONA

Warner's
FAIXES I CORSELETES
americanes de fama mundial

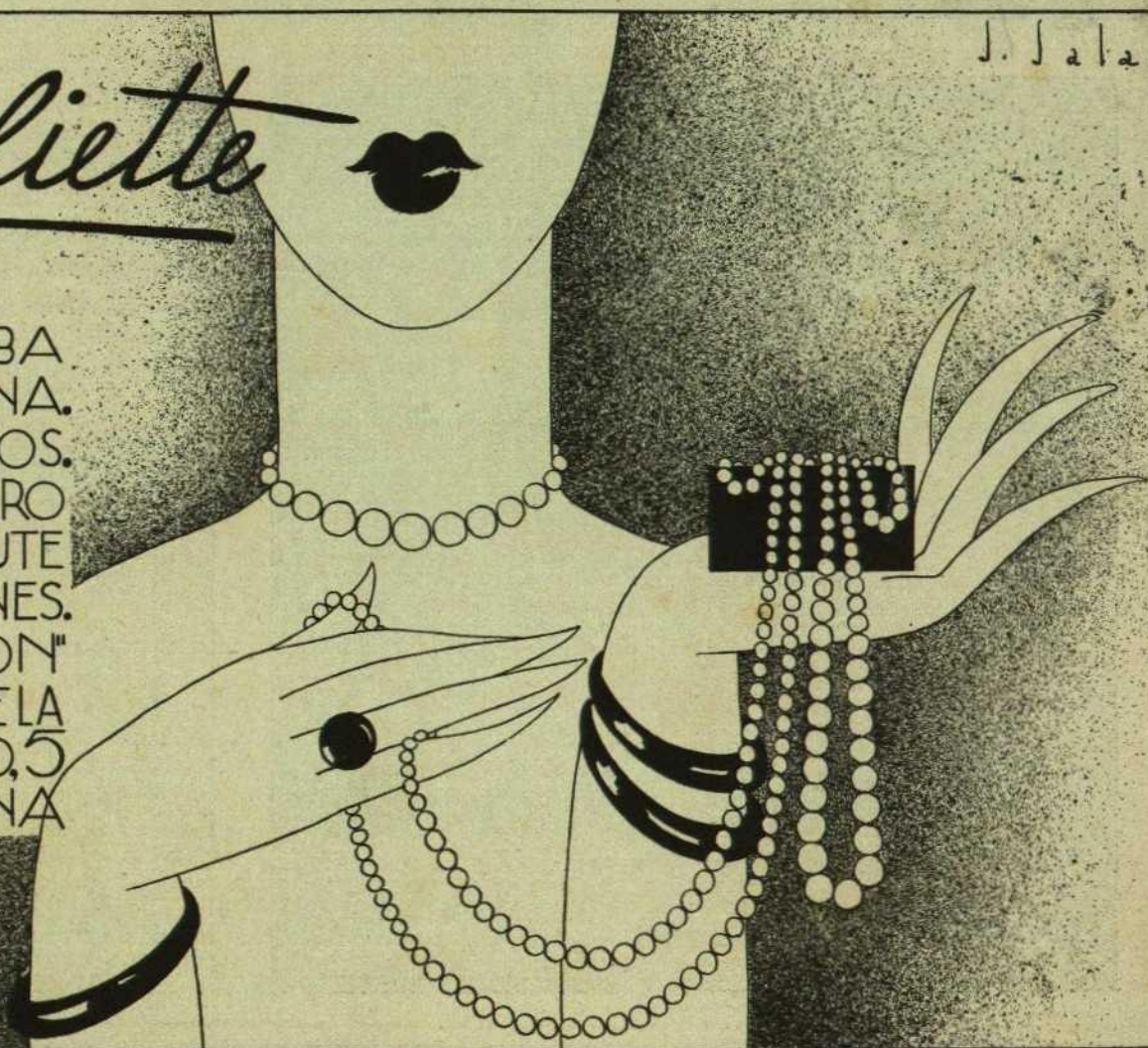
Warner's és actualment la peça ideal per a totes les dones sense distinció de edat o desenrotllament, puix, a cada una correspon un model *Warner's* adequat. *Warner's* idealitzarà la seva silueta d'una manera sorprenent sense que ningú en pugui endevinar el motiu. *Warner's* significa màxima elegància, comoditat absoluta i qualitat garantida.

Cada peça WARNER'S legítima duu la marca estampada

De venda: «G. A. El Siglo» (secció de cotilles)
«El Corsé Higiénico», Llúria, 49.
«La Condal», Portaferrissa, 28.
«Cotilleria Carbonell», Boqueria, 25.

Juliette

PERFUMS. ROBA
INTERIOR FINA.
CAPELLS. VANOS.
GUANTS. MARRO
QUINERIA. BISUTE
RIA. PORCELANES.
PERLES "ORION"
EXCLUSIVES DE LA
CASA. AVINYO, 5
BARCELONA

COMAS, S. A.

Passeig de Gràcia, 2
Ronda de Sant Pere, 1

TELÈFON 11973

ESPECIA-
LITAT EN
ARTICLES
PER A
SENYOR

TEIXITS PER A MOBLES I DECORACIÓ

IMPORTANT COL·LECCIÓ EN TOTS ELS ESTILS

CATIFES, TAPISSOS AU-
BUSSON, TELES JOUY,
STORS I CORTINATGES,
/ PASSAMANERIA /

ALBERT TRONC

Vellut Venecia
Patró n.º 21489

CASA CENTRAL:

23, 25, 27 i 29, Rue du Mail
PARIS

Rambla de Catalunya, 32
Telèfon 17476 BARCELONA

OBRADORS DE
GALVANOPLASTIA

Roca Germans

S. L.

Galvanos d'art i
Reproduccions de
coure, argent, or, zenc,
ferro i altres metalls

Corts, 462 - Tel. 34826 - Barcelona

Casa Borrull

Articles per a es-
port : Futbol : Xar-
xes per a tennis
Hamaques : Bosses
Cortines, etc.
Articles de pesca

Plaça de les Olles, 9

Perruqueria per a senyores

ONDULACIÓ PERMANENT
"EUGENE"

Massatge ultra-violeta

Rambla del Mig, 7 (davant del Liceu)
INSTITUT DE MASSATGE

*Per 3 ptes.
allò que en val
7.-*

UNA SORPRENENT OFERTA
"VALET" AutoStrop

Regirà només una curta temporada

VALET AUTOSTROP, la
màquina d'afaitar dotada
del dispositiu més sim-
ple i més pràctic inven-
tat fins ara per suavitzar
automàticament les ful-
les d'afaitar.

Un suavitzador VALET

Una fulla legítima VALET
us completarà l'equip.
Tot plegat dins un estoig
bonic i pràctic.

Pts. 5.-

La crema AUTOSTROP
té CARACTER.
Elaborada curosament,
fa tot seguit una escuma
suau i abundantíssima,
absolutament pura. Es
fabricada per la Com-
panyia AUTOSTROP,
amb l'única finalitat de
donar a la més excel·lent
de les fulles el comple-
ment que més li escau.
Tub gran com els de les
cremes més cares.

Pts. 2.-

Pts. 7.-

TOT PLEGAT PER

Pts. 3.-

COMPREU - LA
AVUI

DEMA POTSER JA
FÓRA TARD.

AGÈNCIA GENERAL

Casa Hassinger, S. A. - Balmes, 75 - BARCELONA

Demaneu aquesta
combinació en qualsevol
establiment del ram.

El més deliciós dels desdejunis

Nutritiu - Higiénic - Econòmic

Demani's mostra a l'Agent general a Espanya

GASTON G. RIVALS

RONDA SANT PERE, 27 - BARCELONA

el qual proporcionarà el mitjà d'obtenir gratuïtament Taçons legítims de Delft, decorat blau, obsequi als consumidors del

CACAO BENSDORP

Sala Barcino

EXPOSICIÓ
DE PINTURES

ART ANTIC
I MODERN

Marc, Motllures, Policromats, Gravats
Relleus, Vidres - Objectes
d'Art i per a Regal

• • •

V. García Simón

Rambla Catalunya, 29 BARCELONA
Telèfon 15677

ACADEMIA PRACTICA

COMERÇ I IDIOMES

Fontanella, 4 - Tel. 16716

SASTRERIA

Senyora - Cavaller
i nens - Uniformes

CAMISERIA

Corbateria i
Novetats

SOMBRERERIA

Paraigües i Bastons

CORTS, 578 (tocant la Plaça Universitat) - Telèfon 32902
BARCELONA

LISOL

Vallès G.^{ns}

Desinfectant
científic

PUR, per a la
Higiene.

COMÚ, per a
l'Agricultura,
Ramaderia i
Desinfecció.

Demaneu-lo a les bones
Farmàcies i Drogueries i a

VALLÈS Gns., Massini, 79 (Sans) - Tel. 33328 - Barcelona

FABRICA DE LONES

JOSEP SAULEDA - SANT-POL DE MAR - (BARCELONA)

Lones de tots els gruixos i amplades, per a cobertes de carruatges. Lones impermeables en color per a capotes d'automòbils. Lones per a velams, vaixells, encerats, cobertes de vagon, tendes de campanya, platja, etc. Lones en colors sòlids per a pavellons de magatzems i cases particulars. Fabricació en gran escala de teles per a tota classe d'espardenyes i calçat.

CICLES ACCESSORIS PER A
BICICLETES I MOTOS

A. SANROMÀ

Balmes, 62 - Tel. 12303
BARCELONA

Demaneu catàlegs

SPORTS

115 PRIMEROS PREMIOS
OBSERVATORIO NEUCHÂTEL

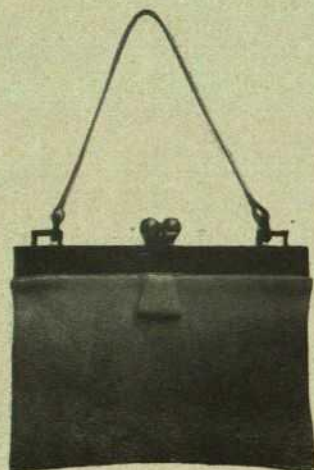
CONCURSO INTERNACIONAL DE CRONOMETRIA
A.-L. BREGUET 1923
2 PRIMEROS PREMIOS

PREMIO DE SERIE
POR LOS SEIS MEJORES CRONOMETROS DE A BORDO
Y DE BOLSILLO CADA AÑO DESDE 1912

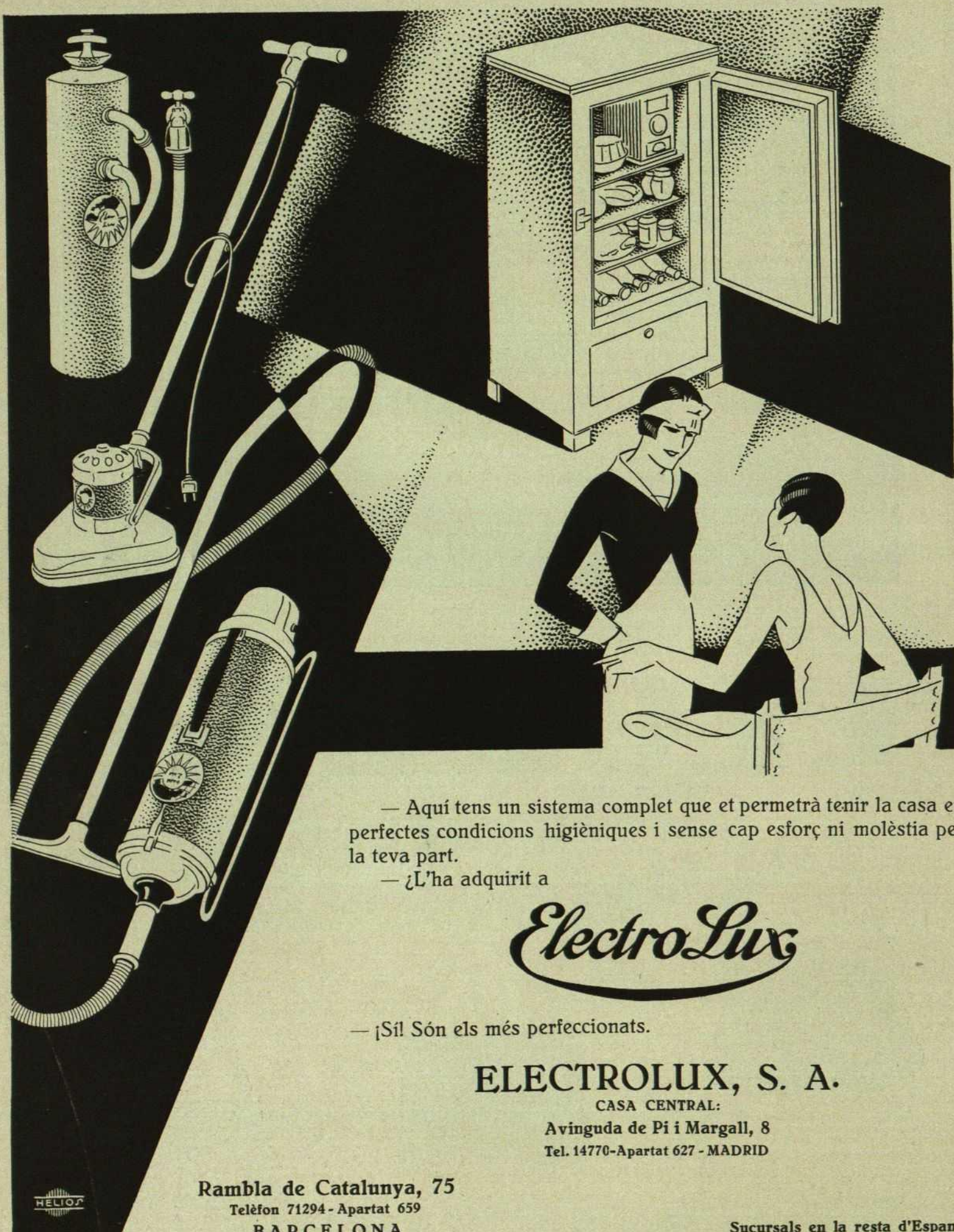
MOVADO
LA ÚLTIMA PALABRA

LLORENS

monederos

VALENCIA, 213

— Aquí tens un sistema complet que et permetrà tenir la casa en perfectes condicions higièniques i sense cap esforç ni molèstia per la teva part.

— ¿L'ha adquirit a

ElectroLux

— ¡Sí! Són els més perfeccionats.

ELECTROLUX, S. A.

CASA CENTRAL:

Avinguda de Pi i Margall, 8

Tel. 14770-Apartat 627 - MADRID

Rambla de Catalunya, 75

Telèfon 71294 - Apartat 659

BARCELONA

HELIOS

Sucursals en la resta d'Espanya

STUDEBAKER

SINONIM D'ALTA QUALITAT

RÈCORDS DEL MON
detentats pel

PRESIDENT

8

CILINDRES DE SERIE

Distància en milles		Mitjana per hora en Kms.
1. ^r	10,000	110,739
2. ⁿ	15,000	110,385
3. ^r	20,000	110,304
4. ^t	25,000	110,191
5. ^è	30,000	110,014

Reflexioni l'esforç que representa cobrir
30.000 milles consecutives a un promig
de 110 kms. hora

Cap marca no pot oferir tan aclaparado-
ra prova de les brillants qualitats i vàlua
dels seus vehicles

TURISME I CAMIONS
de sis i vuit cilindres

STUDEBAKER-ERSKINE

STEVENSON, ROMAGOSA i C.^{la} - Valencia, 295

a l b e r t

pelayo, 44

S A S T R E

Cotilles - Sostens
Faixes de goma
Ultimes novetats

GENERES PER
A COTILLES

C. Masgrau,
Vda. Dalmau

Rbla. Catalunya, 10
BARCELONA

"MADAME X"

PARLA

A LES NOSTRES DAMES

Les persones excessivament obesses no solament estan en desacord amb les regles de la moda, sinó amb els preceptes de la higiene. Hi ha un perill en ésser gras. Els metges diuen constantment que la persona excessivament obessa és la més propensa a contraure malalties infeccioses.

En moltes dames constitueix un veritable problema l'obessitat. Les tendències actuals del vestir, encaminades a fer sobresortir les línies rectes i les formes senzilles, es resolent malament en les dames que han engruït. Per això troben tant de favor entre el públic femení les faixes de cautxulina "MADAME X", que tan admirablement resolent la línia esvelta i la silueta de moda en les dames que han esdevingut massa obesses.

"MADAME X" diu: Es possible aprimar-se sense deixar de reflexar en el rostre l'alegria de la joventut, la gràcia del bon viure, l'optimisme de la bellesa. Es un fet positiu que les Faixes de cautxulina "MADAME X" aprimen i conserven la línia esvelta sense molèstia ni perill. Amb elles, la reducció s'aconsegueix progressivament, imperceptiblement, com a conseqüència del massatge a què queda subjecte el cos cenyit per la faixa de cautxulina. Com a avantatge immediat hi ha el fet que, bon punt col·locada la faixa, el cos queda emmotllat i s'obté a l'acte una reducció sensible i unes línies més rectes i esveltes.

De tothom és sabut que els Establiments "MADAME X" varen ésser creats i són sostinguts per a la dona. L'Establiment "MADAME X" de Barcelona està instal·lat al

Passeig de Gràcia, núm. 127

i a no tardar, per ampliació de local, quedarà traslladat a la Rambla de Catalunya, 24. L'Establiment "MADAME X" de Barcelona tramet gratuïtament, a qui ho demana, fullets de propaganda de les faixes patentades de cautxulina "MADAME X" i també expedeix el seu esplèndid catàleg, profusament il·lustrat, especial per a metges, que consta de 64 pàgines dictades i pensades totes elles per millorar la silueta femenina, sempre d'acord amb la moda i les regles de la higiene.

N'hi haurà prou amb escriure a l'Establiment "Madame X", Passeig de Gràcia, 127, perquè es rebí la informació desitjada. Abans de fer-se els nous vestits, és prudent que les dames usin ja la Faixa "MADAME X", car produeix una rectificació de línies que canvia per complet la silueta.

"MADAME X"

Nom comercial registrat

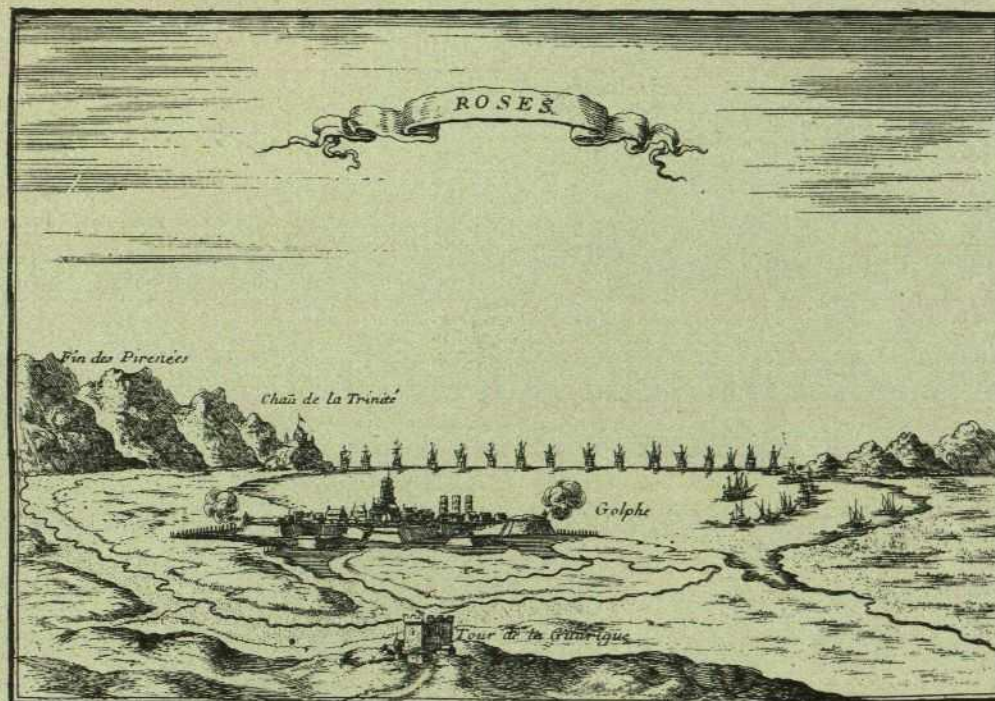
Barcelona, maig de 1929.

D'ACÍ I D'ALLÀ

MAGAZINE CATALA

DIRECTOR: CARLES SOLDEVILA

PREU: EXEMPLAR, 1'50 PTES.

Sumari

	Pàgines		Pàgines
Portada, per J. Monbrú		cover, M. B.	164
Pintures de J. Monbrú	148	La nit veneciana o les noces de Laureta, per Alfred de Musset.	165-167-169-171
Sant Foch, per Un home de França	149	Jean Jacques Bernard	166
Dames barcelonines	150	Mariners, per Quelus	168
Sala d'estar en erable gris	151	Faldilles llargues o curtes?, per Lola Cos Roget	170
Entre ahir i avui, per J. M. Lòpez-Picó.	152-153	Harlem, per Wallace Thurman.	172-173
Ottorino Respighi, per Joan Llongueres	154-155	Lletra de París, per Adolphe de Falgairolle	174
Amigues, per Maria Carratolà	156-157	Una exposició d'objectes d'art a la Sala Arenyes	175
Una col·lecció particular d'art precolom- bià a Barcelona, per Alfons Maseres	158-159	Converses femenines, per Myrurgia.	176
El bosc de Poblet, per J. M. Viluclara	160-161	L'escena, per Eduard Nicol	177
Com el vell Timofei va morir cantant, per Rainer Maria Rilke	162-163	Pàgina de literats.	178
Abans de la primavera, per Josep Lleóart	163	Art modern a la Sala Parés	179
La font dedicada a la memòria de Joan Al-			

GRAVATS DE J. M. LLOVET

ABONAMENT:

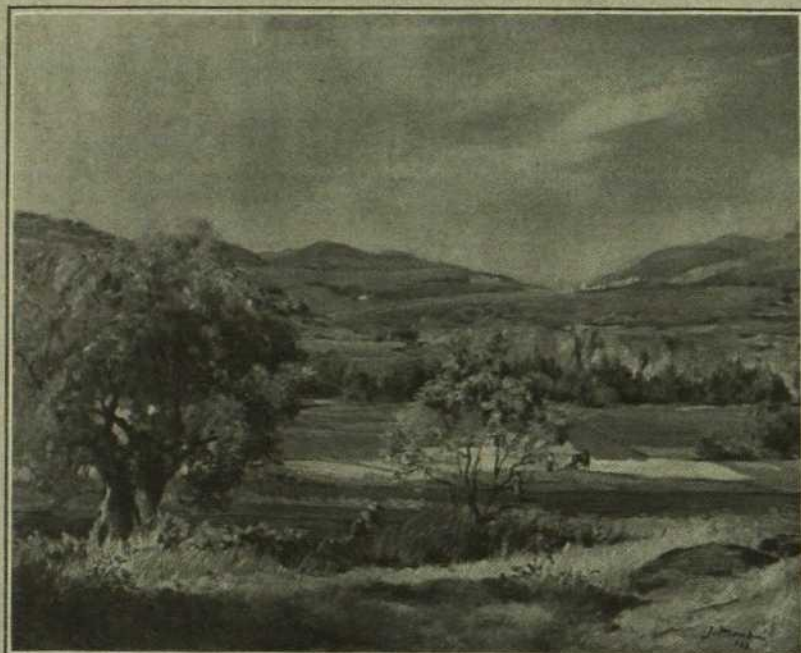
BARCELONA: ANY, 15 PTES.	BARCELONA: SEMESTRE, 8 PTES.
FORA: » 16 »	FORA: » 8'50 »
AMÈRICA: » 18 »	BARCELONA: TRIMESTRE, 4 »
ESTRANGER: » 22 »	FORA: » 4'50 »

MAIG 1929 - NÚMERO 137 - VOL. XVIII

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

LLIBRERIA CATALÒNIA

PLAÇA DE CATALUNYA, 17 - TELÈFON 12456

DES D'UN MARGE ESTANT, paisatge que figurarà en
la pròxima exposició de Monbrú

EL LLOGARRET, interessant pintura de Monbrú

J. MONBRÚ

després d'una llarga abstenció,
ens ofereix un conjunt de pintures

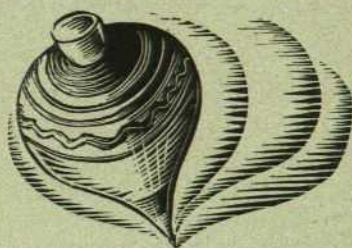
*

Un dibuix intel·ligentíssim, una
paleta distingida, una composi-
ció sensible...

VORA L'AIGUA, un altre paisatge
on es palesen les delicades con-
dicions d'aquest singular artista

D'ací i D'allà

SANT FOCH

PER UN HOME DE FRANÇA

Foch ha mort... i amb ell ha mort una època. Els centenars de milers de persones que, pacientment, en filera índia, han esperat hores i hores per poder desfilar davant les despulles del cèlebre mort, pertanyien a tan diverses categories de la societat, que el film impressionat d'aquesta multitud representará, més tard, la societat de 1929. Després de Victor Hugo, cap més mort no havia estat dipositat sota l'Arc abans d'ésser enterrat. El Soldat Desconegut hi roman; el General solament hi haurà passat. Però els sentiments i les impressions sinceres m'acuden tan contradictòries i de regions tan diverses de l'esperit, que el millor homenatge a Foch, s'ha d'escriure, potser...

Es discuteix el seu valor militar: en aquesta França lògica i intel·ligent, al bo i millor de l'entusiasme, el sentit crític no perd mai els seus drets. Era Foch un geni militar? Baldament no fos més que per esperit esportiu, pel mateix procés que ens fa admirar un boxador o un torejador vencedors, caldrà inclinar-se davant aquell que ha sabut ésser victoriós. Que hagi estat el més fort, el més destre, o el més savi. L'heroisme del nostre temps és col·lectiu? Aquest General no podia pas pujar a l'assalt: d'haver-ho fet, hauria traït la seva missió de cap. Es un minut d'emoció quan hom pensa que sense l'estratega vencedor, el *poilu* anònim no hauria estat honorat de tal manera... Lliçó d'humilitat: aquest darrer General era un catòlic practicant.

La mort de Foch ens obliga a fer l'inventari de la guerra. He apreciat ben bé els

seus funerals, perquè la meua època m'ensenya a saber discernir el moment històric. Mai més no es veurà darrera el cos d'un oficial francès, un rei de Bèlgica, un Príncep de Gal·les, el cap de guerra dels Estats Units; i italians, romanesos, portuguesos, polonesos... La Societat de les Nacions podrà constituir un Sindicat d'interessos europeus; però els banquers entorn de la taula verda no ens donaran aquesta espontània congregació de nacions diverses que havien jugat llur civilització sobre la carta de Foch i que li deuen llur salvaguarda.

No obstant, tot aquest desplegament militar, guants blancs, sabres, canons, glòria, heroisme, és un enterrament. Al cap de deu anys, l'armada francesa ha mort (un autor que signa «X» en publica un llibre: «Feue l'Armée Française» edició Fayard). La França que abans de 1914 tremolava davant Alemanya, ara tremola davant els Estats Units. Abans de 1914 el criteri de la civilització era: la ciència alemanya. Ara és: l'economia americana. Seguint el cos de Foch, acompanyo una era: l'aparell de la glòria militar, el darrer prestigi internacional i indiscutit de França, i, com si fos a posta, passo revista a totes les glòries d'aquest país: Nôtre Dame i la reialesa (el bisbe de Reims, catedral en la qual foren consagrats els reis de França, assisteix a la cerimònia); la Plaça de la Concòrdia, en la qual l'obelisc de l'expansió oriental de França ha substituït son llenguatge misteriós a l'escalf revolucionari, i els Invàlids de Napoleó...

Ací va a dormir el darrer General del

món. Els caps de demà seran invisibles enginyers que del fons dels laboratoris dirigiran els homes civils mobilitzats en les fàbriques.

Sota els meus ulls he vist engrandir-se una llegenda: la de la santedat de Foch. Quin home, si no fos sant, hauria pogut resistir la temptació d'anar a la conquesta del poder el dia que passà, vencedor, arrossegant tots els cors darrera seu, sota l'Arc de triomf! Victoriós, suprimí la percepció de la victòria que, fins llavors havia consistit en anar a cobrar a casa l'enemic. Els llorers, la multitud els ha dut tardament a Foch. El seu cos estava exposat el dia dels rams i semblava que la multitud anònima i creient hagués volgut fer beneir les rituals branques de boix per a aquest novell Sant Jordi que, després d'haver combatut el drac amenaçador de la civilització mediterrània, combaté la guerra mateixa.

Res no ha mancat dels presagis habituals en els miracles: en el precís instant que el fúnebre seguici havia sortit de Nôtre Dame, una espessa resclosa d'obscuritat, fumera o boira, es precipità davant la desfílada i, talment la que assenyala la mort de de Crist, l'acompanyà fins a la tomba. Al moment d'entrar als Invàlids tornà a resplendir el sol. S'ha canonitzat Joana d'Arc, la qual solament va combatre l'enemic d'un sol país. Un dia es canonitzarà Foch qui, després d'haver vençut l'agressor de sota una civilització, es refusà a castigar-lo. Aquest primer General que deturà la guerra és un Profeta.

FULL D'ALBUM

DAMES BAR- CELONINES

*Srta. Anna Maria de Muntadas, filla
dels Comtes de Santa Maria de Sans*

CLIXÉS
BANÚS

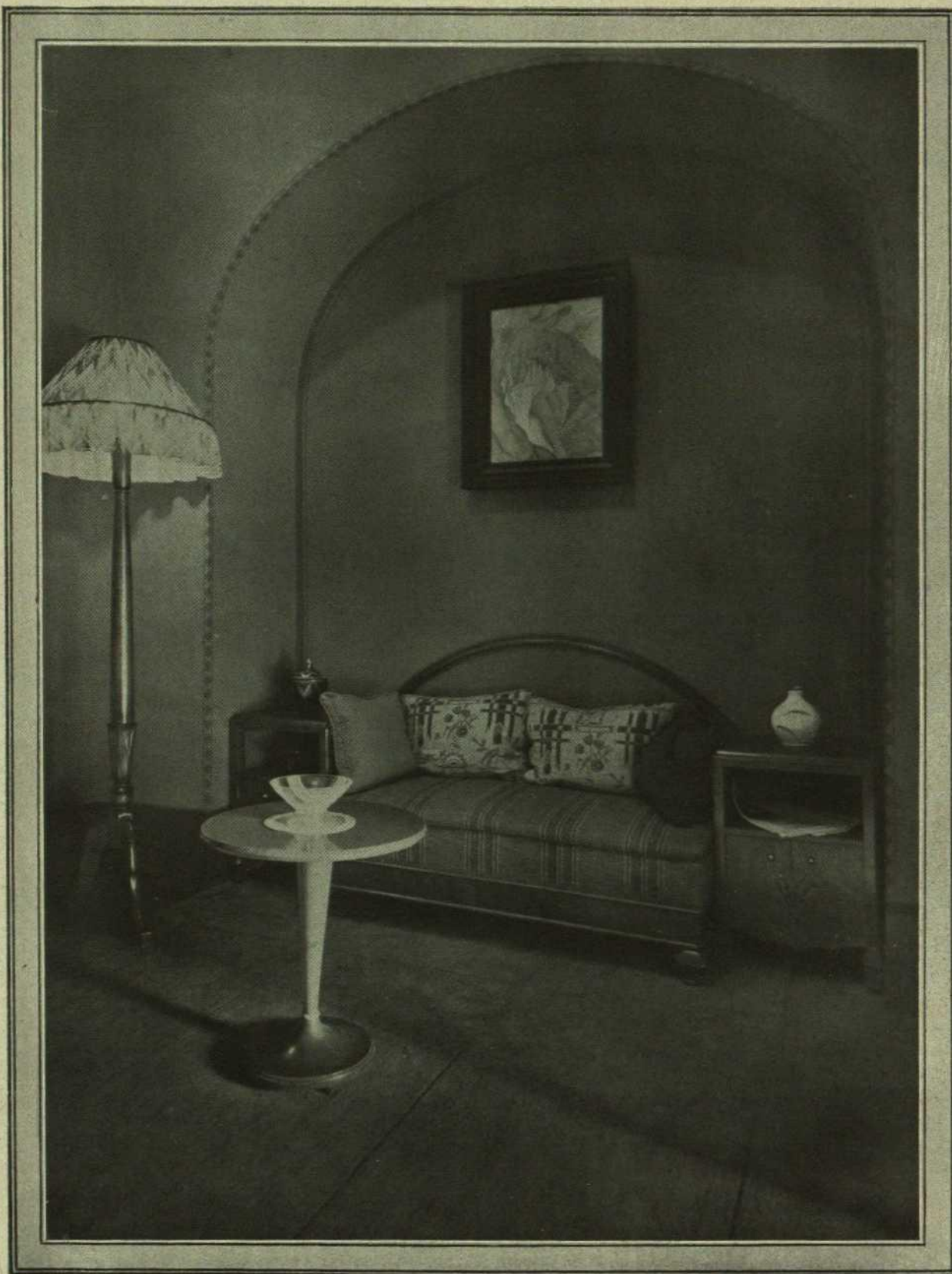
*Sra. Eulàlia Planàs
de Garriga-Nogués*

*Sra. Marquesa de
la Mesa de Asta*

*Sra. Marquesa
de Cabanes*

SALA D'ESTAR EN ERABLE GRIS

Qui negarà l'elegància i el confort d'aquests mobles, obra d'Antoni Badrinas? Són moderns, són actuals; llur simplicitat s'adiu amb el predomini de les línies netes i sense enfarteixos que ha imposat el triomf de la mecànica, però alhora aquest sofà flanquejat de tauletes, ben encaixat en un arc graciós, vora el llum de peu, satisfà l'inextingible ànsia de bellesa que nia en el cor dels humans

JOSEP M.ª LÓPEZ - PICÓ

Pròpiament per commemorar les darreres produccions d'aquest insigne poeta caldria que publicuéssim un retrat de passaport, més que no un retrat normal com aquest que honora les nostres planes. López-Picó, tot i el seu sedentarisme, ens ha donat en poc temps uns «Exercicis de Geografia lírica», uns «Fulles d'Almanac» i ara mateix un «Carnet de ruta».

El daler d'amable convivència social que he tingut sempre m'ha fet sensible a totes les petites atencions de l'amistat i al discret intercanvi de la gentilesa. Pejorativament ha estat retret aquest tarannà com una mania de quedar bé; falaguera-ment ha estat dit que calia respectar i generalitzar qualitats d'aquesta mena. El punt just, i per ésser just el punt dolç d'aquest exercici de la polidesa, és la continuïtat d'un tracte de gents d'esperit no excepcional, per fortuna a casa nostra. Entre els homes del vuitcents i les primeres promocions del noucents el malentès de vells i joves, la pruija de restauració integral i les lluites de l'emulació personal no han estat mai orfes d'aquesta llum fervorosa, la flama sagrada de la qual il·lumina el culte a la fidelitat i les noves recerques de la curiositat, de manera que a la fi de l'esgotament de les escomeses de la vanitat endolceix sempre l'oblit de les nostres amar-

gueses la felicitat que donem als altres.

Aquest clima feliç ajuda al benestar de la convivència al cor de la qual només el respecte pot assegurar la llibertat de direccions necessària a la normalitat de la vida de l'esperit.

He cregut sovint i no he deixat mai de practicar-ho, que dir *gràcies* a temps ajudava més les vocacions literàries que no un homenatge parencor o un plebiscit popular. No defujo d'incloure entre els meus opuscles seriatos de poesia, els poemets de circumstàncies que em recorden els moments de gràcia com una voladúria d'ocells corejadors de la inspiració més alta.

I al voltant dels comentaris que els meus llibres poden suscitar, és una escaient blància a les susceptibilitats de la modèstia o de l'orgull, el mot de regraciament que m'arriba portat per les ales del vers o per l'acrobàcia gentil de la facècia que sap somriure com la poesia.

La meua primera experiència d'aprenentatge periodístic — una nota de societat a «La Veu de Catalunya» a propòsit dels aparadors de la Fotografia Napoleón — em valgué una felicitació d'aquella casa per l'encert d'una gasetilla que no començava com les habituals d'aquells temps: *criden l'atenció, etc.*, i l'obsequi d'un retrat superior a les falagueries de la corrent entesa comercial.

I aquell estímul amorós la meua originalitat adolescent tant com em féu agradat dels costums de la bona criança.

La meua formació universitària, la meua passió d'home de llibres, ha exigit sempre

ENTRE AHIR I AVUI

(CAPITOL DE LA CORTESIA)

l'airejament cordial dels tractes d'amistat; i si és cosa sabuda que la ciència no s'endèria a plaure ni a desplaure, també és cosa sabuda que més enllà de la inhumanitat científica, hi ha la necessitat poètica per la llei amb què la poesia ens encisa i conhorta.

El dia que els meus infants, a la parada de flors d'En Joaquim Barceló a la Rambla, besaren la mà del senyor Angel Guimerà amb la reverència deguda a un venerable padri de poesia, em semblà que els horitzons de la meua vida guanyaven perspectives de grandesa. I d'aleshores ençà no hi ha per mi banalitat negligible ni costum que no em sembli possible d'esplaiar amb l'ineditat del futur.

Aquell vers que diu:

*Même quand l'oiseau marche
on voit qu'il a des ailes.*

ombreja la quotidianitat exigent i monòtona dels meus camins i fins les exigències més jussanes com les de taula, em plauria de servir-les a l'ombra del bon seny d'aforismes com els de Brillat-Savarin als inicis de la fisiologia del gust:

*Les animaux se repaissent; l'homme mange;
l'homme d'esprit seul sait manger.*

Ceux qui s'indigent ou qui s'enivrent ne savent ni boire ni manger.

Bona criança, gentilesa social sense embriagament i sense indigestió. De vegades em sembla que és massa insistència afectuosa el reiterat trametiment de llibres als companys i procuro fer-me perdonar l'abundor amb paraules rimades:

*El meu vers el cant primfili
marinada en cel d'estiu,
per arribar on viviu,
amic Rovira i Virgili.*

altres vegades s'escau que al meu llibre respon el llibre de l'amic; aleshores la nova resposta meua ha d'afinar la polidesa civil:

*Senyor Joan Llongueres, si, com cal,
he de respondre, amic, la vostra crida,
ajustaré les gràcies a la mida
que vós doneu per fer el cant més alt.*

i si d'un comentari em sembla destriar-ne un guany que enriqueixi el meu esperit, no em sé estar de proclamar-ho. Així en tal avinentesa al senyor Domènec Guansé:

*Mentre la rima ajusti ben cabdal
i en la justesa trobi supremàcies,
alterno cerebral i cordial
amb mida igual per tal de dir-vos gràcies.*

i en tal altra oportunitat a la llar de Carles Riba i Clementina Arderiu:

*Les notes febles us caldrà entonar-les
i el ritme governar, si desafina.
Vós enlaireu la senyoria, Carles,
i vós la joia mestra, Clementina.*

o amb motiu d'haver-se excusat de complaure una petició que li tenia feta, el pintor Pere Pruna, l'any 1926, en una lletra en la qual jugava amb igual traça, deferència respectuosa i camaraderia riolera:

*Mestre pintor Pere Pruna,
la carta que em digué no
dins el no porta una engruna
d'un miracle de frescò.
Del refús cal dir merci,
oh tu, ploma font que poses
l'adreça a Montmorency
al carrer de les aloses.
Vola com l'ocell de l'alba,
rèsposta de l'amistat.
Per la llum que tot ho salva
dignes que no m'he enfadat.*

o simplement unes flors sense paraules, a la llar de Francesc Matheu, la primera vegada que les flors soles podien acompanyar-li l'enyorança del primer diumenge de maig sense la festa pública dels Jocs Florals.

Amb aquestes pràctiques no faig sinó seguir de lluny l'exemple de nobles capdavanters patricis:

El franc encoratjament del senyor Apelles Mestres, acompanyant el seu retrat; les visites al senyor Joan Maragall; una col·laboració amb l'Ignasi Iglésies a benefici dels infants; la salutació del senyor Joan Alcover inserida per ell mateix en un recull dels seus versos; la joguina de Reis que Joaquim Folguera donà al meu fill; aquesta felicitació de Nadal del senyor Magí Morera i Galícia, el mes de desembre de 1914:

*Em mig d'un dia de desembre cru,
ma bona sort i el vostre afecte em du,
curull d'essències un llibret gentil,
i així que l'encetat,
poc a poc el desembre congelat
se m'anat fent un bell matí d'abril.*

aquestes recordances que Maria Antònia Salvà es dignà subratllar-me amb esperit de finesa (novembre de 1924).

*La vostra poesia mig compresa,
gronxà lleument mon esperit lassat,
i l'afanquà un xic de mesquinesa,
com ales sobre el riu... O realesa,
folgat mantell del cel asserenat!
Volguí dir mon pensar i defaltia:
Vós, que al de llà de l'horitzó marí
sabeu del cant, del plany, de l'Elegia,
caceu el mot subtil que el cor destrua,
però que fuig a mon esguard mesquí.*

I al costat d'aquesta germanívola companyia, jo que en vers dedicava alguns exemplars de *L'oci de la paraula*, en vers també en rebia nova mercè activa.

De L. Nicolau d'Olwer:

*El teu llibre ja llegit
romandrà damunt la taula;
cada festa l'esperit
hi cercarà sa paraula.*

De Joan Llongueres:

*Gemma del pensament, paraula del poeta
que brolles del deliri i brilles en l'espai,
en l'oci teu, tot pur, virtut i amor d'asceta,
i l'esperit sol·licit a l'eternal desmai.*

De Francesc Sitjà:

*Ve com un ram de roses a ma taula
vessant clarors «L'oci de la paraula».
Callin neguits i vides i destins
mentre aniré encisat pel llibre endins.*

I encara del mateix Joan Llongueres l'endemà d'un llibre de ressonàncies religioses:

*Amunt, amunt el to de la cançó,
amunt l'intent de la paraula encesa!
Com més amunt més cel, més resplendor,
més aire, més espai i més nuesa!*

Si alguna depressió m'havia mogut a blasmar la duresa de la nostra vida social, serveixin aquests records d'un capítol de la cortesia de les meves anyades, a portar-me el vés en pau del perdó que és l'encoratjament de tots.

La maduresa de les civilitats s'ha de poder valorar amb aquella dita de Chateaubriand en recordança de Guizot: *He trobat en ell aquesta polidesa i aquesta noblesa de caràcter que fan estimar i respectar el talent*; i el seu enyorament, avivat del desig de no descompartir-nos-en mai més amb la música que canta en el comiat de Clementina la vetlla de la seva partença a Itàlia — maig de mil nou cents vint:

*Malalta m'ha dit la gent;
malalta
no per l'aire ni el color
de galta
ans pel deix del mot dolent.
Ara que em tindreu absent,
malalta,
bé podrà dir-me la gent,
que ja el mal d'enyorament
en jaquir-vos, lentament
m'assalta.*

I si el to d'aquests records us semblés que es torna massa solemnnial, destrieu-ne la part que voldria destriar-ne jo mateix, per tal de dir com Fielding deia a la Musa que li fes omplir les pàgines d'humor fins el punt que la humanitat aprengui la bondat per somriure de la folia dels altres i la humilitat per plorar les seves pròpies fallides.

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OTTORINO RESPIGHI

És, com tothom sap, encara que algú el discuteixi, un dels primers compositors italians d'avui dia i un músic de prestigi mundial ben sòlid. Amb motiu dels concerts d'obres seves, que donà recentment a l'Associació de Música «de càmera» i al Gran Teatre del Liceu, fou ell, durant uns dies, l'hoste il·lustre de la nostra ciutat.

Aquest sojorn del Mtre. Respighi entre nosaltres ens ha proporcionat el plaer de fer la seva coneixença i el goig de poder tractar-lo personalment.

Ottorino Respighi nasqué a Bolònia i és ara home d'uns cinquanta anys. No molt alt d'estatura i més aviat una mica gros de complexió; els cabells, esborifats i grisos, inclinats enrera, el front ample i prominent; la mirada dolça i penetrant, intel·ligent i concentrada, auriolada per un indecís somriure d'ironia; el nas aplanat; la boca grossa i els llavis expressius. En trobar-nos davant d'ell, la seva figura, per una misteriosa i a ben segur estrafolària associació d'imatges, us evoca de cop i volta, la de Beethoven, el geni immortal de la Música.

De seguida, però, us adoneu que aquesta semblança és més aparent que real i que Respighi, tanmateix, poc té que veure amb l'autor de la *Missa Solemnis* i de les nou flamejants *Simfonies*.

Ottorino Respighi és un perfecte italià. Ho és pel seu temperament apassionat, pel seu dramatism, per la manera neta i clara d'expressar-se, pel seu fàcil i colorit lirisme, pel seu humor i per la seva especial sensibilitat.

— Cada poble troba la seva font — em deia en el transcurs d'una conversa — i és en aquesta font que podeu considerar com a pròpia, on cal abeurar-se.

Enamorat dels grans clàssics italians, que, en en el fons, són els grans clàssics de tota la música, Respighi procurà aviat reprendre la gloriosa tradició italiana, que el *verisme* dels darrers temps, entre altres coses, havia tan lamentablement desfigurat i tan absurdament fet oblidar, i, molt jove encara, les seves transcripcions dels autors antics, Porpora, Veracini, Vivaldi, etc., ja cridaren l'atenció dels intel·ligents.

Passà una temporada a Berlín i donà lliçons de cant a l'escola de Max Bruch; més tard sojornà a Petrograd i rebé algunes lliçons de Rimsky-Korsakoff. Una cosa i altra pogueren, sens dubte, ajudar la seva formació i potser la influència de l'escola russa és nota, sobretot, en ell per la riquesa de timbres i la combinació i coloració de la seva orquestra, però res no canviaren dels seus instints essencials, del pensament propi que el movia i de les preferències que el guiaven.

En les seves constants recerques per les biblioteques anà retrobant tots aquells músics exquisits que havien donat una ànima immortal a la música italiana i fruit d'aquestes recerques i prova palesa de com les obres dels grans compositors dels segles d'or de la música, no solament a Itàlia sinó també a França i a Anglaterra, s'agermanaven amb el seu esperit i amb la seva sensibilitat són, ultra les transcripcions ja esmentades, les de Monteverdi, Vitali, Frescobaldi, Cimarosa, Paisiello, Galilei, Roncallo, Molinaro i altres autors ignots dels segles XVI i XVII, com així mateix les seves dues sèries d'*Antigues àries* i *dances* per a llaut, transcrits per a orquestra moderna, i la suite *Els ocells*, escrita lliurement

sobre música de Pasquini, de Gallot, de Rameau i d'un autor anònim anglès del 1600. No parlem de la suite *Rossiniana* i del conegut ballet *La boutique fantasque* que compongué Respighi sobre música per a piano de Rossini, amb un estil deliciosament caricaturesc i exagerant amb fina ironia el caràcter de la música rossiniana.

Aquesta tasca especial realitzada per Respighi amb evident delectació, revela ben clarament, creiem, cap on s'orienta el seu gust i el seu esperit.

A través d'una conversa que sostinguérem amb el gran mestre italià féu remarcar aquest la seva predilecció per Scarlatti, del qual digué: *tothom n'ha tret suc, àdhuc Beethoven*.

— A partir dels madrigalistes i llautistes; de Monteverdi, Carissimi i de tants i tants autors consagrats i altres injustament oblidats, el tresor musical del meu país és tan extraordinari, que jo em nodreixo d'ell gairebé d'una manera exclusiva i us he de dir que he passat anys sense que cap altra mena de música directament arribés a interessar-me. L'interès que ha despertat en mi l'obra múltiple i prodigiosa dels grans mestres de la meua raça i del meu país és tan gran, que m'ha absorbit gairebé per complet.

Juntament amb la nostra meravellosa tradició musical m'ha interessat sempre, dec confessar-ho, l'esperit del cant popular d'arreu i també, molt intensament, el cant gregorià. Crec que a base dels set modes gregorians i dels nostres tons major y menor, podem arribar a fondre la tonalitat i la modalitat multiplicant així els nostres recursos musicals i enriquint la nostra melodia plena encara d'insospitades i inèdites possibilitats.

— Doncs així, quin creieu que és el veritable camí a seguir pels músics de la raça llatina? — jo vaig preguntar-li.

Ell em respongué, sense titubear:

— El veritable camí, el que jo cerco i persegueixo, és el de tornar a la simplicitat. No vull dir pas, entengueu-me bé, anar al dadaisme o a l'infantilisme sinó el retrobar la frescor simple dels mitjans i de l'expressió.

— I dels músics moderns que blasmen de l'expressió i fugen d'ella, què en penseu?

— Aquesta és la vella fàula de la guineu i les prunes. Quan la guineu no les pot haver diu que són verdes.

Desenganyeu-vos; no hi ha veritable música sense el sentiment i sense l'emoció. No hi ha cap músic dotat d'expressió pròpia i personal que escrigui música sense expressió.

Ja portada en aquest terreny la conversa, vaig arriscar-me a preguntar-li:

— I de la música politonal o atonal què en penseu?

— La música atonal ha passat ja. No s'en parla més. Al començ hom rigué, després hom cridà, ara hom ja no en diu res.

— Quin concepte us mereix Stravinsky?

— Stravinsky és indubtablement un home dotat d'un gran talent, però és un músic sense invenció pròpia.

— I Honneger?

— Honneger, també té molt de talent. Quan és personal, quan és ell, escriu molt belles coses, però quan es deixa influenciar per cert ambient

parisenc, que no és pròpiament francès, crea llavors coses impossibles.

En el transcurs de la conversa parlem de la música que ell ha escrit per a *La campana submergida* de Gerhardt Hauptmann i de l'estrena d'aquesta, la darrera òpera de Respighi, en el Metropolità de Nova York.

— Dec confessar que *La campana submergida* — em diu — obtingué un èxit franc i clamorós. Vull fer constar, però, que contribuï molt a aquest triomf l'artista a la qual confiarem el paper de *Rantendelein*. Fou Elisabeth Rethberg, la mateixa que estrenà darrerament a Dresden, l'*Elena d'Egipte* de Ricard Strauss. Quina meravellosa artista! La seva veu és portentosa i el seu joc escènic és ideal. Creieu-me, està a l'altura de les més famoses dones de teatre, com Jenny Liud, la Patti, la Malibran, La Duse, etc...

És famosa aquesta artista a Itàlia, a França i a Alemanya. Heu de procurar fer-la venir a la vostra Barcelona.

— Ella fóra la indicada per a posar la vostra obra al Liceu, perquè tinc entès que l'empresa del nostre Gran Teatre té intenció de donar *La campana submergida*.

— Sí; hem tingut alguna conversa inicial sobre això i molt em plauria que arribés a realitzar-se.

— Nosaltres fem vots perquè així sia.

— A propòsit de l'estrena d'aquesta obra a Nordamèrica, heus aquí una graciola anècdota. Ens trobàvem allà Hauptmann, l'autor del llibre i jo i la gent, en veure'ns junts i conversar amigablement, deia: — Oh, quin prodigi! Mireu, Goethe i Beethoven, a la fi reconciliats! La figura de Hauptmann els feia pensar amb Goethe i la meua, ves quí ho diria, amb Beethoven.

Acabà la nostra conversa explicant-me, el gran mestre italià, la fonda impressió que li havia causat un concert simfònic per a infants, al qual ell havia assistit, celebrat a Willwakee, ciutat a dues hores de Xicago.

— En una immensa sala de concerts es trobaven reunides més de 7.000 criatures, nois i noies. El silenci era complet i l'atenció, la curiositat d'aquells infants era una cosa verament emocionant. Abans de l'audició eren projectats els instruments als quals eren confiats els temes principals i àdhuc eren projectats els temes, que, algunes vegades, els infants cantaven.

El Director parlava a tot aquell públic infantil, no malmès encara, els posava en antecedents de l'autor de l'obra i els explicava el significat, el caràcter i àdhuc l'estructura general de l'obra mateixa. No tothom és apte per a parlar als infants. Cal que sia un veritable educador, un home que els estimi i que a l'ensembl sapiga parlar-los d'allò essencial d'una manera fàcil, clara i agradable.

Respighi em mostrà una curiosa fotografia del concert d'orquestra per a infants a Willwakee.

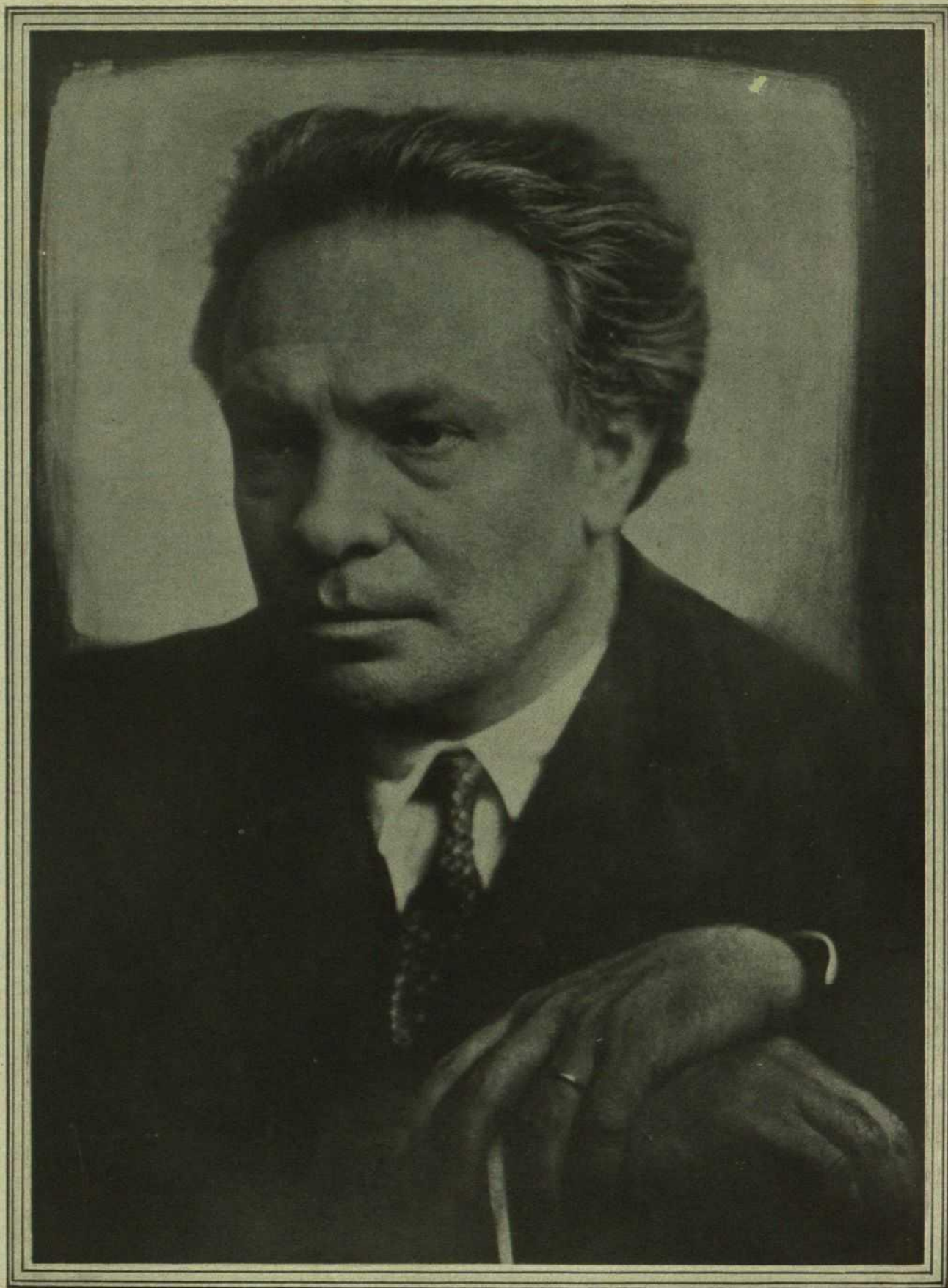
— Aquesta és una de les grans obres a fer — em digué — educar musicalment les noves generacions.

— Completament d'acord amb vós, Mestre.

I després d'això, estrenant-nos cordialment les mans, ens acomiadàrem.

Ottorino Respighi ha passat per Barcelona i ara resta aquí, a l'entorn del seu nom i del seu prestigi, una càlida i lluminosa auriola de simpatia.

JOAN LLONGUERES

OTTORINO RESPIGHI

El cèlebre mestre compositor italià que ha dirigit personalment algunes de les seves obres durant la darrera tanda de concerts oferta al Gran Teatre del Liceu

*ANNA PAULOVA,
la cèlebre dansarina russa
en una de les seves creacions*

AMIGUES

BAIXAVEN tots plegats a la platja, Isabel, Maria Dolors, Elena, Montserrat, Bobby el germanet d'Elena, i el gos Black. Varen travessar la propietat dels Campdenàvol per escurçar el camí. Maria Dolors i Isabel es quedaven endarrera, enraonant, mentre els altres s'empeïtaven i collien ametllons.

Isabel havia dit a Maria Dolors, quan aquesta va arribar al poble on ella estiuejava, que li presentaria l'Enric, amb el qual festejava feia prop d'un any. Des que la Maria Dolors s'estava a casa d'uns seus oncles, la tenia per confident. Però també hi havia quelcom més que li feia desitjar aquesta entrevista que havia projectat; era que l'Enric tot just acabava d'arribar del seu viatge per l'estranger. S'havien acomiadat a Barcelona i ara es retrobarien en aquell poblet de la costa on ell passaria l'estiu, a hora i mitja de l'elegant vila muntanyenca on elles

passaven plegades aquella temporada.

L'emoció i la nerviositat d'Isabel anaven creixent a mesura que s'hi acostaven. Van arribar-hi a mitja tarda. La mar era una gran planícia immòbil; les onades es fonien dintre d'aquella inèrcia i els costava de morir, es desfeien amb un extenuament dolcíssim, deixant una minsa franja d'escuma en l'arena humida. Enric les esperava. En veure-les venir, va anar a rebre-les i a donar-los la benvinguda. Isabel féu les presentacions. Maria Dolors cregué convenient dir que l'amistat que la unia amb la seva amiga li permetia de tractar l'Enric amb el mateix peu de franquesa, i immediatament es posà a tutejar-lo. Cal dir que aquest tractament excessivament familiar estava de moda, i l'emprava amb furor el distingit element juveníl d'ambdós sexes.

Però mai no havia estat la Maria Dolors tan loquaç i enjogassada com aquell

dia. Va proposar diversos jocs força animats. Tot li era pretext per moure's i anar d'ací i d'allà, interpellant alegrement l'un i l'altre. Isabel, encara no havia pogut parlar en confiança amb l'Enric, tota vegada que aquell era un mal moment, perquè l'Enric només tenia ulls per mirar la Maria Dolors: aquesta es destacava sobre el fons blau de la mar i del cel, el cabell negre ondulat, els ulls verds; el sol que ja anava a la posta daurava la seva pell bruna.

Isabel havia viscut l'absència de l'Enric esperant aquesta hora, i ara tenia ganes de plorar. Va dir que s'havia girat el peu per seure sola a la sorra. Els veia córrer lluny per la platja i l'aire li duia llurs veus, estranyament agudes.

Lentament el cel i la mar s'havien anat agrisant. «Les barques!», cridà algú, «les barques!», repetiren d'altres, i tots els qui eren a la platja van córrer per

veure entrar les barques i treure la pesca.

Isabel no es va moure, l'aclaparament l'havia insensibilitzada per a qualsevol espectacle. En un grup d'estiuejants, pescadors i vaillets, va veure l'Enric, la Maria Dolors, l'Elena que duia el petit Bobby al braç, la Montserrat, el gos Black que envestia, ara l'un, ara l'altre, lladrant content. Després la Maria Dolors va córrer cap a un altre grup que hi havia enllà on acabava d'entrar la darre-ra barca; l'Enric va seguir-la. Els perdé de vista confosos entre la gent.

Tots dos van venir junts on hi havia la Isabel; les altres amigues ja hi eren.

—Quina llàstima, Isabel, que no ho hagis vist—digué la Maria Dolors—; creume que valia la pena; oi, Enric? Feia bonic aquella bellugadissa de peixos lluents—i va esser prolixa en explicacions i detalls. I buscant brometa a l'Enric, va dir-li: —Ja t'he vist, ja, que et miraves molt aquella dona de cabells rojos que tenia al costat. ¿Eren d'un roig venecià, veritat?—i afegí amb una intenció l'abast de la qual comprengué Isabel: —Digues, quines dones t'agraden més, les rosses o les brunes? Les rosses—digué ella mateixa, sense esperar la resposta—; és clar, es comprèn...—i es va posar a riure.

Isabel era rossa. Ell no gosà dir res, va alçar una espatlla amb gest displicent. Va acompanyar-les fins a l'entrada de la finca dels Campdenàvol, i les deixà que seguissin llur camí de tornada.

—Fins al vespre, Enric—va dir la Maria Dolors quan aquest s'acomiadava d'ella, i adreçant-se a la seva amiga, va dir-li, rient: —Ja pots estar contenta, Isabel; ja ho veus, per fi l'Enric s'ha decidit a venir aquesta nit a la festa del Casino, almenys et podràs divertir una mica; amb les vostres relacions trobo que et priva de massa coses. Encara que tu diguis que no, volent-ho ell no et divertiries; el cas és que passes una joventut ben ensopida... Quin vestit et posaràs?—va preguntar-li amb interès—ja em penso que et vestiràs ben bonica.

I va restar un moment pensativa; després, rient altra vegada, es posà a taral·lejar una cançó de moda, i anà cantant fins arribar a casa de l'Elena, on també l'esperaven a ella.

—Ja et vindré a buscar aquesta nit—va dir a Isabel, quan aquesta se n'anava.

Isabel a penes va tocar el sopar; va tancar-se al tocador, que era contigu al seu dormitori. El rellotge acabava de tocar dos quarts de deu quan sonà el timbre de la porta del jardí. Era la Maria Dolors, que venia a buscar-la per anar al

Casino. Isabel va sortir; amb un rapidíssim cop d'ull es van analitzar de cap a peus, mentre es besaven i es canviaven uns mots banals de salutació. El rostre de la Maria Dolors va contraure's involuntàriament, degut a un irreprimible reflex nerviós; el seu somriure va apri-mar-se, el mantingué amb una fixesa exagerada que feia ressortir, més que no pas dissimulava, la contrarietat i la inquietud que traïen les seves faccions.

Un somriure finíssim, indefinit, vagava pels llavis d'Isabel; havia comprès de seguida, en veure la Maria Dolors, que la seva amiga volia despertar l'instint més grosser de l'Enric, i manllevava al tipus baixament sensual, tan explotat per la literatura adotzenada, de dona bruna, vulgar i de tèrbola suggestió irresistible, el vestit i les maneres: aquella barreja de colors cridaners que l'embrunien massa; aquelles arracades llargues de corall vermell que havien reemplaçat la perla que de costum portava, gota de claror damunt la pell de color d'ambre, i aquell finíssim cercle d'or tan ben ajustat al canell, que les dues amigues duïen igual, ara era cobert per un rengle de braçalets de galatit de tots colors. Tot això no s'adaptava prou bé a la seva manera d'ésser (al capdavant, contra el que volia aparentar, era una noia distingida i digna), tenia quelcom de disfressa. Era un error de tàctica i de gust. Isabel va copsar-ho al moment i, per bé que estigués inquieta pels esdeveniments de la tarda, sentia una joia immensa que s'esforçava a dissimular.

Mentre caminaven silenciosament, Isabel recordava la seva figura en l'espill de la seva cambra: era una mica més alta que la seva companya, el seu vestit, d'un verd deliciós, feia ressortir el seu cutis delicat de dona rossa, el seu pentinat atrevia (el cabell tot tirat endarrera i damunt la nuca uns bucles menuts, flonjos i sedosos) li descobria les temples i les orelles, aquestes tan petites i d'un dibuix tan graciós, que les feia semblar uns joiells fragilíssims; els seus ulls clars destacaven, resplendents, en l'òval nu i perfecte de la seva cara. No dubtava que amb la profusa llum blanca de la sala, el contrast entre elles s'agreuaria, i així fou, en efecte.

Una altra circumstància vingué a afavorir Isabel, amb la qual ella no havia comptat; era que, allunyada voluntàriament de la vida de societat d'ençà de les seves relacions, esdevenia un personatge nou dintre aquella reunió de persones, sempre les mateixes, que es coneixien

massa, la vida privada de les quals ja no oferia cap novetat. Des que havia entrat, tots els esguards es dirigien vers

Si bé Isabel s'havia entretingut minuciosament a vestir-se i agençar-se per reconquerir l'Enric i derrotar un rival, l'amiga que l'havia traïda no trigà a adonar-se que l'admiració i la curiositat que suscitava eren els seus aliats més eficaços. Li vingué al pensament que no s'havia accentuat prou el carmí dels llavis, alhora recordava que l'Enric li va dir un dia que detestava els llavis pintats; ara aquest detall la feia riure, no sabia per què.

L'Enric no s'apartava del seu costat i la mirava com si l'hagués desconeguda fins a aquella nit.

La Maria Dolors va anar-se'n a mitja festa.

Isabel es sorprengué que la decepció no dissimulada de la seva amiga no li causés una major alegria.

No sabia quins ignots instints es despertaven del seu fons atàvic, però tot el que havia passat li semblava un episodi secundari. Sols prestava atenció a aquella atmosfera suggestiva que la voltava. Els seus moviments havien adquirit una lentitud conscient. Moure el cap o plegar un braç era per ella la creació d'una harmonia. Reia a fi que entre els seus llavis resseguits d'un carmí violent, resplendissin les seves dents blanquíssimes, i inclinava el cap endarrera, en una actitud graciosa i abandonada.

Quan va alçar-se per anar a la terrassa, va sentir físicament el pes de totes les mirades damunt el seu cos.

En travessar el *hall* es veié reflectida en els grans miralls que hi havia. Va contemplar-s'hi una estona, però en la seva imaginació no es veia pas vestida amb el bonic vestit verd que duia, sinó amb aquell altre que recordava haver mirat encisada en un diari de modes; era de tul blanc, d'una forma originalíssima i gosada, tingut en les espatlles per una sola tira finíssima de perles diminutes.

La terrassa era il·luminada amb unes fantàstiques llanternes japoneses de les quals destacaven estranyes figures de monstres.

La nit resplendia d'estels.

Jazz. Copes de xampany.

Algú, l'Enric potser, li va posar a la falda un ram de nards, i Isabel, inconscientment, esquinçava amb les ungles la pell blanca de les flors perquè llur fragància esdevingués, encara, més embriagadora.

MARIA CARRATALÀ

UNA COL·LECCIÓ PARTICULAR D'ART PRECOLOMBIÀ A BARCELONA

EL patrimoni artístic d'un poble no consisteix solament en les riqueses acumulades en els museus, les joies arquitectòniques que ens han llegat les edats passades i els edificis públics que tenen un caràcter més o menys artístic o sumptuari; consisteix també en totes i cada una de les obres d'art que posseeixen els ciutadans i que són l'orgull i l'ornament de les cases particulars. No és, doncs, indiscreció revelar al poble l'existència d'aquestes obres, ni molt menys. Al contrari; potser és contribuir a establir el cens artístic del país, cosa realment necessària tant perquè els historiadors i amics de l'art en tinguin coneixement com per evitar, en la manera del possible, que aquestes riqueses passin la frontera i deixin de formar part del nostre patrimoni.

Temps enrera, en aquestes mateixes planes, l'erudit crític d'art i sinòleg Feliu Elias parlava d'una col·lecció d'art extrem-oriental tan important com la del senyor Massana, la qual, per contenir els pocs exemplars d'obres d'art xineses i japoneses remarcables que tenim a Barcelona, és digne d'ésser assenyalada als nostres erudits. Feliu Elias no parlava, però, d'una altra col·lecció d'art extrem-oriental, incipient encara, però que ja conté

Ceràmica maia

Gola d'estil maia pertanyent sens dubte a la indumentària guerrera

peces de mèrit i que sabem destinada a Barcelona. És la que forma a París, amb el seu gran amor a l'art xinès i japonès, el nostre il·lustre artista Pere Inglada. Ja ens permetrà l'amic Inglada aquesta indiscreció, per bé que fereixi la seva tan arrelada i tan injusta modèstia. És precisament al bon zel de l'amic Inglada que devem l'haver pogut visitar i examinar una altra col·lecció d'art existent a Barcelona; i no precisament d'art oriental, sinó d'art americà. L'art americà indígena, ço és, el no importat per cap de les races que han dominat i *civilitzat* aquell continent, té per cert moltes afinitats amb l'art oriental, des de l'art egipci, javanès i indostànic fins al xino-japonès. Per això són els orientalistes els qui principalment es consagren al seu estudi. Parlar, avui, d'art oriental amb totes les seves ramificacions i influències, sense inclou-

re-hi l'art americà precolombià, ja constitueix una falta greu.

No fem, és clar, cap descobriment en parlar aquí d'aquesta col·lecció d'art americà; més específicament, d'art maia, nanate i àzteca. El seu posseïdor, l'arquitecte barceloní senyor Ignasi Bruguera i Llobet, l'ha donat a conèixer públicament en la conferència que va fer al Centre Excursionista de Catalunya en el mes de febrer d'aquest any, conferència que va il·lustrar amb nombroses projeccions de les peces de la seva col·lecció. Algunes de les fotografies projectades il·lustren amb eloqüència aquestes ratlles. Per aquestes il·lustracions els nostres lectors es faran càrrec de la simplicitat i originalitat d'aquest art, importantíssim per molts aspectes, tant perquè escriu un capítol gairebé inèdit encara en la història general de l'art com perquè contribueix d'una manera decisiva a l'estudi de l'etnografia.

La col·lecció Bruguera prové de la República del Salvador on l'arquitecte barceloní fou cridat a exercir el càrrec de cap d'obres públiques. Els temples maies del Salvador només són, avui, uns munts de ruïnes, petits montícols que la vegetació tropical ha acabat de malmetre. El senyor Bruguera féu excavar un d'aquest montícols i en va desenterrar el conjunt de ceràmiques, pedres tallades, obsidians i sílex que ara constitueixen la seva variadíssima col·lecció.

Coneixedor dels països centro-americans on abans de la conquesta va florir aquest art autòcton, el senyor Bruguera, amb la seva amabilitat, ens deia:

«Hi ha dues teories admissibles respecte la creació de l'art precolombià: la d'una incursió asiàtica i la que sustenta Josep Pijoan, el qual admet una idèntica arquitectura per a les generacions d'una mateixa espiritualitat i avenç científic.

Respecte la primera, aquí tenim—i ens la mostra—una petita escultura que representa un tipus oriental, segurament xinès, lligat amb cordes, la qual per haver estat trobada en l'exploració de les ruïnes d'un temple centro-americà maia confirma el probable contacte, en temps prehistòrics, de les dues races, la mongòlica i l'americana. Demés, els monuments que s'han conservat a Amèrica ofereixen, en llur majoria, grans afinitats amb els monu-

Vas litúrgic amb inscripcions

Amforeta decorada amb una petita iguana

Ídol maia. Noteu l'irrepro-
xable modelat del rostre

ments egipcis, indostànics i xi-
nesos. El temple d'Ocosingo
(Tobasco) ofereix en la seva
ornamentació grans afinitats
amb certs temples egipcis. En
les mines de Palenque, Copan
i Quirigua, trobem múltiples i
diversos detalls que presenten
perfecta analogia, semblança
i tot, gosaria dir, per llur es-
tructura piramidal, amb certs
monuments d'Egipte, i per llur
ornamentació, amb certs tem-
ples persans i indoxinesos.
Demés, algunes motllures dels
temples del Yucatan i els deli-
cats frisos de Xixen Itza recor-
den molt i molt els de les

pagodes índies.» Quant a l'altra teoria, la d'una coinci-
dència intuïtiva per igualtat de mentalitat i d'instruments
de treball, és també possible. I entrant en un altre
ordre d'idees el senyor Bruguera ens deia:

«És lamentable que havent descobert, con-
querit i dominat durant tres cents anys aque-
lles regions, sigui Espanya tan pobra en obres
d'art americanes. I no és pas que no en vin-
guessin algunes. Recordo, entre altres, els
joiells coneguts amb el nom de *tesor de Car-
les V*, objectes d'art d'or massís, que el darrer
emperador azteca Moctezuma trameté a l'em-
perador per mitjà d'Hernan Cortès. Dues de
les peces d'aquest tresor són avui al museu de
Londres. L'altre és a Itàlia. ¿Per quins via-
ranys misteriosos aquest tresor que hauria
de pertànyer a Espanya es troba en semblants
mans?»

Mentre el nostre interlocutor ens deia això,
nosaltres pensàvem en tants d'altres tresors artístics que
Espanya s'ha deixat arrabassar. Entre ells, les diverses
corones d'or visigòtiques desenterrades a Toledo fa uns
vuitanta anys i que hom admira al museu de Cluny, a Pa-
rís, i la famosa *Dama d'Elx*, la magnífica escultura d'art
ibèric que és al museu del Louvre. Recordàvem, també, la
vella manifestació d'art precolombià que aquesta prima-

vera s'ha verificat a la capital
francesa i el fet d'haver-se
negat Mussolini a prestar,
per a aquesta manifestació,
el tros del *tesor de Car-
les V* que hom conserva a
Itàlia.

Tornant a la col·lecció Bru-
guera, objecte d'aquestes rat-
lles, diguem, per acabar, que
la formen 263 peces, algunes
d'elles raríssimes, per no dir
úniques. Hi ha ceràmiques
remarcables pel dibuix, la for-
ma i el colorit, estatuets rea-
litzades amb una tècnica molt
reeixida i que demostren un
gran avenç en l'art, vasos
de tota forma per al culte i
peces de sílex i obsidiana d'una factura acabadíssima.

«Ja que posseïu aquesta col·lecció — deïem al senyor
Bruguera després d'haver-la examinada — i
coneixent com vós estimeu les coses de casa,
us invitem a què no us la deixeu arrabassar
i, si mai us en despreneu, tingueu cura que
no passi la frontera.»

«Respecte a això, estigueu tranquil — ens
responia—. Els museus estrangers m'han fet
ofertes ben temptadores, ho podeu creure. Però
jo no vull — aquesta és la paraula — no vull
que la meua col·lecció surti de Barcelona.»

Amb aquesta fermança, ja podem donar per
definitivament incorporat al patrimoni artístic
barceloní la col·lecció d'art americà del nostre
distingit amic. Aquesta col·lecció, però, mereix
ésser més coneguda.

Ara que l'Exposició Internacional està a
punt d'inaugurar-se, i que la nostra ciutat fa un va-i-tot a fi
de deixar ben alt el seu pabelló artístic i arqueològic, ¿no
hi hauria un lloc per aquesta bella manifestació d'art pre-
colombià? No sols la hi podrien admirar els barcelonins,
sinó els molts forasters que pensen visitar-nos. La col·lecció
Bruguera hi reclama, doncs, una vitrina, i la hi reclamen
per a ella els *amateurs* de tot arreu. — ALFONS MASERES

Encenser maia semblant per
l'ús i per la forma als nostres

Ídol maia

Encenser del ritu maia de la col·lecció del President de la República de Guatemala

EL BOSC DE POBLET

LA magnífica Guia de les Muntanyes de Prades, Montsant i Serra la Llena, que acaba de publicar el Centre de Lectura de Reus, dona una extraor-

ció; per tots els catalans com si es corrés la cortina que mantenia tapades una munió sorprenent de belleses naturals.

Les Muntanyes de Prades, el peu de les quals dista uns vint quilòmetres escassos de la ratlla blava del Mediterrà, s'enlairen fins a 1201 metres. Les cingleres estenen llurs murs enormes per totes bandes, s'aboquen, talment, damunt el Camp de Tarragona, del Priorat i de la Conca de Barbarà, amb amenaça constant d'envair-

gué sovint a l'exasperació els ànims apassionats dels muntanyencs, que no recularen ni davant del crim, ni de l'incendi. Diverses vegades el monestir hagué de fer arribar a les reials orelles el lament i el dol que omplia el claustre en motiu de fets malaventurats que produí la lluita per la possessió del bosc. Avui és propietat de l'Estat i el Servei Superior d'Agricultura té cura de la seva repoblació.

El Bosc de Poblet s'estén per la vall del Tíllar i les barrancades afluent de Castellfollit i La Pena. La vall del Tíllar és tancada pel turó de la Baltasana que amb els seus 1201 metres marca el punt culminant de la regió. La barrancada de Castellfollit serva al capdamunt la mola de Roquerola a 1126 metres i la de La Pena troba l'inici en els Plans de Rojals a 1070 metres. La vall del Tíllar lliura les seves aigües al riu Francolí vora la vila de L'Espluga.

El Servei Superior d'Agricultura ha dotat el Bosc de Poblet d'extenses carreteres forestals. En total uns 42 quilòmetres que permeten admirar-lo en tota la seva extensió. El turista pot, doncs, còmodament, gaudir de l'encant de la boscúria i de les grans cingleres que s'aixequen damunt d'ella. Nosaltres però, preferim els petits camins i cor-

dinària actualitat a l'admirable nucli orogràfic que es dreça entre el Camp de Tarragona i l'Urgell. L'excursionista català i el turista, si és que aquest existeix entre nosaltres, tenen en el més gran oblit la bellesa excepcional de les serralades que s'aixequen en terra tarragonina. Només els reials cenobis de Poblet i Santes Creus, amb el prestigi de les seves pedres tenen prou força d'atracció per fer girar la cara dels excursionistes vers terres de ponent.

L'oblit només pot ésser fill de la gran desconexença que es té d'aquelles muntanyes. Constitueix, per exemple, un viu contrast l'admiració que desperta Poblet i el poc afany que sent el turista d'endinsar-se per les rutes forestals que amb un cercle de més de quaranta quilòmetres ressegueix la centenària boscúria del cenobi. Per això creiem que el volum que acaben de publicar els reusencs ha de sorprendre bellament tothom. Pels excursionistes serà com la més simpàtica descoberta, per tal com sense necessitat de recórrer el Pirineu, eixampla considerablement l'habitual camp d'ac-

los. Arran del mur somriuen les esglésies blanques de les viletes de vida misèriosa. Malgrat la tala despietada que deixa nues les muntanyes catalanes, resten dins aquest nucli orogràfic grans boscúries que omplen d'encant els aiguavés que les contenen. La del Lluch, la de l'Aixàviga i sobretot la de Poblet, són les més famoses. El Bosc de Poblet fou pel monestir un latent motiu de lluites amb els sis pobles que té a l'entorn. La defensa dels drets que aquests pensaven tenir sobre la gran boscúria du-

Font Nerola voltada d'alzines

El xalet forestal de Castellfollit

riols dreturers que ens duren als indrets de delícia de les fonts, als obacs on la vegetació té una més gran salvatgeria i als cims on l'esguard s'estén en llunyania.

Pels serveis de guarda i replantació ha calgut construir, dins la foresta, cinc grans xalets, a més dels refugis que s'estenen per totes bandes, vora les carreteres. Un terme mig de vuit quilòmetres distància uns xalets d'altres. El de La Pena és al caire d'una cinglera sota l'enorme mur del Mirador. Havia estat un indret d'esbarjo dels frares i en una balma, sota seu, féu penitència Fra Marginet, company de malaventures de Fra Anselm Turmeda. Una dreta carretera hi duu des dels darrers edificis del Balneari Vil·la Engràcia. L'antic Mas Llor, convertit també en xalet forestal, és arrapat al cingle dels Plans, guaitant a vol d'ocell la ferotgia de la Vall, que s'estén fins al peu de la ducal vila de Montblanc.

Castellfollit és dins la clotada del seu nom. L'antiga masia que serva, encara, uns murs del desaparegut castell mahometà, estén els seus camps de sembrada uns quilòmetres més avall. Enfront d'ella s'aixeca, com un monolit, el roc enorme que sostenia l'altra guarda de la barrancada, el Castellserraí. La Casa Nova, que aquest és el nom que es dona al xalet forestal, és emplaçada en la part més espessa de la boscúria. La Font Negra canta sota les parets de l'edifici i el rierol estén la ratlla platejada de l'aigua sota els pins de branques lasses. El barranc de l'Argentada obre noves perspectives una mica enllà i les moles del Guerxet i de Roquerola ofereixen els planells del seu cim a la dormida de la boira. El que assoleixi les collades d'entorn del sot de Castellfollit, sabrà de la

vall del riu Brugent que tota ella és un do diví.

La vall del Tillar, per tal com és la principal del Bosc, té un edifici de replantació i guarda vora corrent, a la meitat de la barrancada i un altre gairebé en el cim, vora el coll de la Serra. Un ramal de camí, que lliga amb la portentosa carretera de Prades, mena al primer, i el segon es disposa en un retomb de la mateixa carretera, sentat en un avenç de muntanya que domina tota la fondalada.

L'encís del Bosc de Poblet és doble per tal com afegeix a la pròpia bellesa, el veïnatge de l'admirable cenobi. Des de molts indrets es divisen al capdavant dels vessants vestits d'obscura verdor, les augustes torres i el cimbori, amb el conjunt amurallat. Un poble medieval

sembla que floreixi vora el darrers pins. La visió de Poblet s'agermana amb la de Riudabella, l'antiga granja fortificada, reconstruïda amb un excepcional bon gust pels senyors de Gil Moreno. Reposant damunt d'un gran bloc, sobressurt el castell de les copes argentades del més admirable al·sinar. La Mata de Riudabella es confon amb els arbres de la vall de Castellfollit i constitueix, vista en llunyania,

una taca més obscura. La bella sort de l'antiga granja no l'ha trobada Milmanda, l'altre gran edifici pobletà que dreça la muralla i les altes i feixugues torres, no lluny de l'ermita de la Verge dels Torrents, entre les valls del torrent del Tillar i del Francolí.

És de doldre que els visitants que té Poblet reservin tota la seva estima pel gran cenobi.

El magnífic Bosc que fou considerat pels frares com una de les més dolces

La carretera forestal de la Pena

Bosc de Poblet: el boiet

gràcies amb què Déu havia dotat el monestir, reclama també, la seva part d'admiració.

Les campanes brandaren en els temps millors del cenobi i escamparen el seu plor afraus amunt, sota el repòs dels arbres centenaris i juntaren el seu so al murmur de l'aigua dels torrents. La conservació de la foresta costà sang i sacrificis sens fi al monestir. Així com el del Bosc, fou el plet inacabable que sostingué des de la fundació fins a la ruïna.

Aquells arbres ufans i alterosos que s'estalonen i arrenen en els esquerps vessants, entre rocs gegantins, han d'ésser venerats com una obra més d'aquell esperit que féu gran Poblet, com una obra més dels frares pacients que amb l'ajuda de la naturalesa dotaren la Baixa Catalunya de joies inapreables, com una obra més, en fi, de les que a casa nostra no haurien d'esmortir-se ni, molt menys, desaparèixer.

J. M. VILA CLARA

FOTOS DE SALVADOR ROCA
I JOSEP PRINERA

COM EL VELL TIMOFEI VA MORIR CANTANT

per RAINER MARIA RILKE

Quina felicitat explicar quelcom a un paralític! Els homes que estan sans i bons són tan inestables!; consideren totes les coses tanstost d'un costat, tantost de l'altre, i quan heu caminat una hora amb ells i han anat sempre a la vostra dreta, us trobeu que tot de sobte us responen a la vostra esquerra, perquè s'han adonat que això seria més gentil i demostraria una educació superior. De part d'un paralític no heu de témer mai una cosa així. La seva immobilitat el fa semblant als objectes amb els quals entreté, en efecte, les més cordials relacions. Ell mateix és, en certa manera, un objecte, un objecte que escolta no solament amb el seu silenci, sinó que també per les seves paraules rares i dolces, pels seus sentiments tendres i respectuosos.

No hi ha res que em plagui tant, com explicar quelcom al meu amic Ewald. Vaig alegrar-me, doncs, molt, quan em cridà, des de la finestra on s'estava cada dia.

—Tinc alguna cosa per preguntar-vos.

Tot seguit vaig entrar a casa seva.

—¿D'on prové aquella història que vau explicar-me darrerament?—va preguntar-me per fi—. L'heu tret d'un llibre?

—Certament, sí—vaig contestar—. Els savis la hi enterraren quan morí; no fa gaire temps d'això. Fa cent anys que vivia encara descuidada, damunt molts llavis. Però els mots dels quals els homes es serveixen avui, aquests mots pesats, difícils de cantar, li eren hostils, i la prengueren una boca després de l'altra, fins que no pogué viure sinó retirada i pobrament, damunt alguns llavis ja assecats per l'edat. I així morí, sense descendència, i fou, com es diu, enterrada amb tots els honors, en un llibre on reposaven ja altres històries del mateix origen.

—I era molt vella quan morí?—preguntà Ewald.

—De quatre a cinc cents anys—vaig respondre jo, dient la veritat—, i alguns dels seus parents han assolit una edat molt més considerable.

—Com? sense reposar mai en un llibre?—s'estranyà Ewald.

Jo vaig declarar:

—Que jo sàpiga, han anat sempre errant de boca en boca.

—I mai no han dormit?

—Sí. Quan s'elevaven de la boca del cantaire es deturaven a vegades en un cor dolç i ardent.

—¿Els homes estaven, doncs, prou tranquils perquè les cançons poguessin dormir en llurs cors?

Ewald em semblà molt incrèdul.

—És precis que les coses hagin estat així.

Es pretén que parlaven menys, que dansaven danses que s'engrandien i que amoixaven. I, sobretot, es diu que no reien mai en veu alta, com esdevé cada dia més freqüent, malgrat el nostre grau de cultura.

Ewald anava a preguntar-me encara una altra cosa, però contenint-se, somrigué:

—Jo pregunto... no paro de preguntar... Però potser voldrien explicar-me una altra història?

Em llança un esguard ple d'esperança.

—Una història? No ho sé pas. Volia solament dir, que aquestes cançons eren l'heretatge de certes famílies. Itam les havia rebudes i les traspassava als altres, no sense haver-les gastades una mica per l'ús quotidià, però intactes en el fons, com una vella Bíblia que es transmet de pares a fills. I els infants desheretats, es distingien de llurs germans, perquè no sabien cançons, o no en coneixien sinó unes quantes de les de llurs pares i avis, i perdien amb les altres la gran part d'experiència que tots aquests «bylins» i els «skaski» contenien als ulls del poble. És així, per exemple, que Iegor Timofeievitch havia esposat, contra la voluntat del seu pare, el vell Timofei, una bonica noia, i havia marxat amb ella cap a Kiew, la ciutat santa, on hi ha les tombes dels més grans màrtirs de la santa Església ortodoxa. El vell Timofei, que passava per ésser el cantaire més savi de la regió i de deu dies a la rodona, maleí el seu fill, i digué als seus veïns que molt sovint estava convençut que mai no n'havia tingut cap. Així i tot, esdevingué mut de pena i de tristesa. I treia tots els joves que s'introduïen a la seva cabana, amb l'intent d'esdevenir els hereus de les innombrables cançons que el vell portava tancades dintre seu, com dins un violí empolsat.

«Pare, petit pare, dóna'ns una o altra de les teves cançons. Veges, nosaltres volem portar-les pels poblats, i tu les sentiràs ressonar en tots els patis, quan el sol cau i el bestiar està tranquil en els estables.»

Però el vell, que estava sempre assegut prop de l'estufa, movia el cap del matí al vespre. Tenia l'oida dura, i com que no sabia si algun dels joves que espiaven ara sense mai parar pel voltant de la casa, havia suplicat de nou, agitava tremolant el seu cap blanc i feia: «No, no!», fins que quedava dormit, i encara deia una vegada més: «No», tot somiant.

Ell hauria volgut de bon grat donar aquest pler als joves; li recava a ell mateix que la pols muda del seu cos hagués de reposar, potser dintre molt poc temps, damunt les seves cançons. Però si hagués provat d'ensenyar-los-en alguna, s'hauria sens dubte re-

cordat del seu Iegorauchka, i qui sap què hauria passat. Car, era perquè sempre més havia callat, que mai ningú no l'havia sentit plorar. Darrera cada paraula vetllava un sanglot, i havia de tancar sempre la boca de pressa i dolçament, perquè no se li escapessin al mateix temps.

El vell Timofei, feia ja molt de temps, havia ensenyat al seu fill algunes cançons, i a l'edat de quinze anys aquest en sabia més, i cantava més just que tots els homes del poble i dels voltants. El vell, no obstant, deia al seu fill els dies de festa, quan estava una mica embriac:

«Iegorauchka, colomet meu, t'he ensenyat ja moltes cançons, molts «bylins» i també les llegendes dels sants; gairebé una per cada dia. Però jo sóc, tu ho saps, el més savi de tota la regió, i el meu pare coneixia totes les cançons de Rússia, i fins les dels tàrtars. Tu ets encara molt jove, i és per això que no t'he confiat encara mai els més bells «bylins» «on hi ha mots iguals als icons» i que no es poden ni tan sols comparar als mots corrents. I no has après encara de cantar aquelles melodies que ningú, sigui Cosac o camperol no ha pogut escoltar mai sense plorar.»

Timofei repetia això al seu fill, tots els diumenges i tots els dies de festa de l'any rus, és a dir, molt sovint. Fins que aquest, després d'una violenta discussió, desaparegué al mateix temps que la bella Ustienka, la filla d'un pobre paisà.

El tercer any que seguí a aquest esdeveniment, Timofei caigué malalt, precisament a l'època en què una de les nombroses colles de pelegrins que de totes les regions de l'imperi es dirigien vers Kiew, anava a posar-se en camí. Aleshores es vegé Ossip, el veí de Timofei, entrar a casa el malalt.

—Me'n vaig amb els pelegrins Timofei Ivanitch. Permet-me que et besí una vegada més.

Ossip no era pas un gran amic de Timofei, però ara que anava a emprendre un llarg viatge, jutjà necessari d'acomiar-se d'ell com d'un pare.

—T'he ofès alguna vegada?—féu tot sanglotant—perdona'm, petit cor meu, era la beguda, i tu saps que amb això hom no hi pot res. Però ara vaig a pregar per tu i faré cremar un ciri. Adéu Timofei Ivanitch, cuida't bé, petit pare meu; potser curaràs, si Déu ho vol, i tornaràs a cantar-nos alguna cançó. Sí, sí, fa molt de temps que no ens has cantat res. Quines cançons eren, doncs, aquelles? Aquella de Djuk Stèpanovitch, et creus que l'he oblidada? Que'ts beneit! La sé ben bé de cor. No com tu, naturalment, oïdà, tu coneixies bé el que deies. Déu t'havia

concedit això, com concedeix a d'altres una altra cosa. A mi per exemple...

El vell, que estava ajagut damunt de la estufa, es tombà tot gemegant com si volgués dir quelcom. Fou com si s'hagués sentit pronunciar dolçament el nom de Iegor. Potser volia enviar un missatge al seu fill. Però quan el veí, dret prop de la porta, preguntà: «Deies quelcom, Timofei Ivanitch?» Estava ja altra vegada ajagut allà i movia suauement el seu cap blanc. A penes un any després, Déu sap com va ésser, Iegor entra de forma inesperada. El vell no el reconegué de seguida, car la cabana estava a les fosques, i els seus ulls fatigats no recollien només que vagament una forma nova. Però quan hagué sentit la veu del foraster, la por l'enfà, saltà de l'estufa amb les seves velles cames vacil·lants, Iegor l'agafà al vol i s'abraçaren fortament. Timofei plorava. El jove no parava de preguntar.

—Fa molt de temps que estàs malalt, pare?

Quan el vell s'hagué calmat un xic, s'enfilà de nou a l'estufa i preguntà amb veu severa.

—I la teva dona?

Silenci. Iegor escupí.

—L'he tret del meu costat amb l'infant, saps?

Callà uns moments i reprengué després.

—Vet ací que un dia Ossip entrà a casa meua. «Ossip Nikigorovitch» que li dic. Ell respon: «Sí sóc jo. El teu pare està malalt, Iegor. Ja no pot cantar. Tot és silenciós al poble, com si ja no tingués ànima. Res no crida l'atenció, res no es mou, ningú no plora, i ja no es troba una raó sensible per poder riure». Vaig reflexionar. Què en calia fer? Vaig cridar la meua dona Ustienka, li dic: és precis que torni a casa, ningú no canta, allà baix, és la meua hora. El pare està malalt. «Bé», diu Ustienka... Però jo no puc endur-me'n amb mi. El pare, ja ho saps, no vol saber res de tu, i jo no retornaré mai més, sens dubte; quan seré allà baix hi cantaré». Ustienka comprengué. «I bé; que Déu sia amb tu! Ací hi ha molts pelegrins que donen almoines. Déu m'ajudarà, Iegor». I vet ací que he vingut. Ara pare, ensenya'm les teves cançons.

Corregué la veu de que Iegor havia tornat, i el vell Timofei cantava de nou.

Però aquella tardor el vent xiulava tan fort a través el poble, que cap dels que passaren per allí va poder saber amb certesa si es cantava, o no, dins de la casa de Timofei. I la porta no s'obrí mai per cap d'aquells que hi trucaven. Els dos homes volien estar sols. Iegor estava sentat a la vora de l'estufa on era ajagut el seu pare, i de tant en tant acostava l'orella a la boca del vell; car aquest cantava, en efecte.

Abans de la primavera

*El fred és cast i alegre el pit
i posa als peus una ànsia de volar.*

*No conec res millor
que el traspàs de l'hivern.
Somniar el que vindrà
en el nu dels plançons:
un desig del desig de l'estiu,
un desig del desig de la flor,
quan encara les branques no han brotat
ni florit.*

*Saber veure en les pàl·lides ombres del
glac
prometences del rosa i del blau
de les ombres de l'arbre quan sigui vestit,*

*I semblar-me que sóc jo mateix
quí farà esclatar el sol i la fulla i la flor
del desig de ma sang, del caliu del meu pit.*

*Un sol destriat dins la boira
inunda el jardí de cel.*

*—La llum del matí és una verge
mig closa d'ulls rera el vel—
Brilla la gemma en els bells arbres nus
com un mugró tivant envernissat de mel.*

*Cova en les branques l'arquitectura
fionja i verda
i en tot l'aire la primavera forta i dolça.*

*Voltant els brolladors de copa bruna
hi ha caramells de gel
mig marbre mig cristall,
com l'inici d'un fris immortal.*

*I en el gel i en la boira
i en els cims de les cases llunyanes
uns argents i uns verds clars
i uns roses vergonyants.*

I jo sóc dins de tot.

Fon el glac, trenca el brot, primavera!

*Els arbres despullats, la pedra i l'aigua
fan una arquitectura
vertical i rodona, estatuària i pura.
Hi ha flonjos colors clars... Un colom gris
que vola...*

*Sota aquell gran replà dels arbres rojos
esclata al cel la plaça nua
dins la vergonya prima de la boira.
Lluny l'un de l'altre, al cim de les
columnes
la Venus i el David es drecen cara a cara.
Al mig, a baix de tot
hi ha un doll d'escuma blanca.*

*Reixat enfora, la ciutat trontolla,
i ronca i clarineja
com si fos lluny del temps.*

*Hi ha en l'aire un deix de glac
que vol tornar-se flor,
Déu i jo sols... Sóc com la daina
que té el món deturat en els ulls
i sent l'olor dels prats
que Déu ha fet per ella.*

JOSEP LLEONART

La seva vella veu cavernosa i trèmula portava totes les més bel·les cançons vers Iegor, i aquest acotava el cap o balancejava les cames com si també cantés. Això durà molts dies. Timofei trobava sempre una cançó més bella al fons del seu record. Sovint, a la nit, despertava el seu fill, i mentre amb les seves mans marcides i plenes de tremolors, feia moviments incerts, cantava una cançoneta, i encara una altra, i encara una altra, fins que el matí mandrós començava a bellugar-se. Poc després de la més bella, morí.

Durant els últims dies, molt sovint havia deplorat amargament el portar encara dins d'ell una colla de cançons, i pensava que no tindria prou temps per ensenyar-les totes al seu fill. Estava ajegut allà, el front solcat de profundes arrugues, tot donat a una meditació febril i ansiosa, i la seva atenció feia tremolar els seus llavis. De tant en tant es redreçava, acotava un xic el cap, removia els llavis, i per fi venia una dolça cançoneta. Però últimament, la major part de vegades, cantava sempre les mateixes estrofes de Djuk Stepanovitch, que ell estimava per sobre de tot, i per no fer-lo enfadar, el seu fill havia de fer veure que quedava sorprès, i fingir que les escoltava per primera vegada.

Quan Timofei Ivanitch fou mort, la casa que Iegor habitava tot sol, restà tancada durant algun temps, encara. Després, a la primavera, Iegor Timofievitch, que portava ja una barba bastant llarga, aparegué al seu portal i començà d'anar i venir pel poble i de cantar. Més tard anà també pels pobles veïns, i els camperols ja deien que Iegor era un cantaire almenys tan bo com el seu pare, puix que coneixia un gran nombre de cants heroics i valents, i tots aquells aires que ningú, fos cosac o camperol, no podia escoltar sense plorar. De més a més, el seu to era tan dolç i trist, com mai no s'havia trobat en la veu de cap altre cantaire, abans d'ell. I aquest to es retrobava sempre en la tornada, la qual cosa el feia particularment emocionant. Així, almenys, ho he sentit a dir.

—I doncs, ¿no l'havia après del seu pare, aquest to?—digué el meu amic Ewald, després d'uns instants.

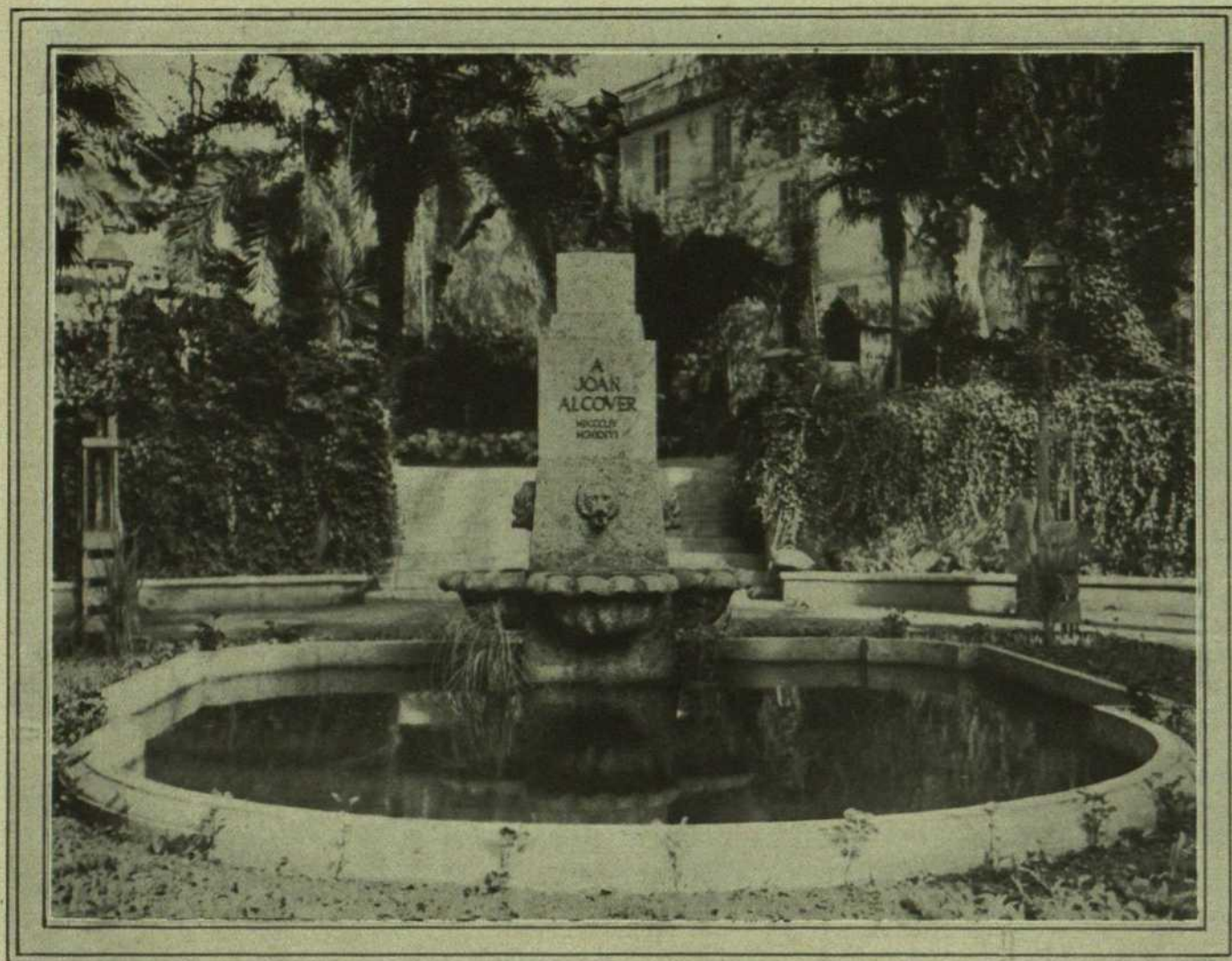
—No—vaig respondre—, no se sap d'on el portà.

Havia deixat ja la finestra del paralític, quan aquest féu encara un moviment i em cridà de lluny.

—Potser que pensés en la seva dona i el seu infant. No obstant, no deu haver-los fet venir, tot i ésser ja mort el seu pare.

—No, no ho crec. Car, en efecte, morí tot sol...

ROSA ALAVEDRA, trad.

Una simple font, plena d'aigua i amarada de bon gust evoca el record del gran poeta mallorquí

La font dedicada a la memòria de Joan Alcover

FA molts anys, abans de la mort del gran poeta Joan Alcover, els seus més acostats amics, volent retre-li un homenatge eficaç però allunyat de tota apariència sorollosa, idearen una senzilla font, rebutjant la iniciativa de «monument» on sempre hi sol haver un factor considerable de vulgarisme i de concessió a les gents ineducades artísticament.

Miquel Ferrà — que deu considerar-se en aquest moment el més legítim hereu dels ideals alcoverians — prengué peu per la iniciació de font-homenatge d'aquestes paraules del mestre, pronunciades en ocasió memorable:

«Si jo tingués la doble sort d'ésser un home il·lustre i assistir a la meua immortalitat i em donessin a triar el

monument, jo diria: «Que sia un lloc d'habitació humana; si la vida no pot aixoplugar-s'hi, que hi habiti la mort: enterreu-hi els meus ossos; i si no ha d'ésser ni temple, ni llar, ni fossa, ni redós, sinó una de tantes abstraccions en marbre on hi falta fins la calor d'un niu, que almenys hi brolli una font pública, i les veïnes, cap al tard, hi conversin, mentre el doll de l'aigua remoreja caient a dins dels cànirs. Voldria, sí, que una mica d'ànima hi habités».

La idea d'En Miquel Ferrà d'interpretar aquestes darreres paraules de tan humanal poeta necessitava l'ajuda de tècnics de molta sensibilitat i compenetració amb l'obra poètica de Joan Alcover, per no incórrer en una paròdia irremeiable.

Els escultors catalans Monegal i Casanovas i els mallorquins Joan Pons i Marquès i l'arquitecte Guillem Fortesa foren els encarregats de donar forma plàstica a tan bell projecte.

En Joan Alcover aprovà en vida dit projecte i n'alabà la seva espiritualitat. Circumstàncies enutjoses han perllongat la realització d'aquesta font, però a la fi, no sense grans esforços, els amics del poeta Alcover, glòria de Mallorca, han pogut acomplir el deure filial que tenien amb qui era llur mestre i príncep de la literatura catalana moderna.

D'ACÍ I D'ALLÀ es complau avui en publicar la fotografia de tan delicada obra i felicita els artistes que l'han creada.

M. B.

La nit veneciana o les noces de Laureta

D'ALFRED DE MUSSET

(traducció de Melcior Font)

PERSONATGES

El príncep d'Eysenach.

El marquès della Ronda.

Razetta.

Grim, el secretari intim.

Laureta.

Dos minyons venecians.

Dues jovenetes.

Madame Balbi, dama de companyia de Laureta, personatge mut.

L'acció a Venècia

ESCENA PRIMERA

Un carrer, al fons un canal. Es de nit.

RAZETTA saltant d'una gòndola; LAURETA surt al balcó.

RAZETTA.—Us en aneu, Laureta? És, doncs, de debò que us en aneu?

LAURETA.—No hi ha més remei!

RAZETTA.—Deixeu Venècia?

LAURETA.—Demà al matí.

RAZETTA.—Doncs, diguen que no és sinó massa certa la mala nova que corre avui per la ciutat. Diu que us venen al príncep d'Eysenach. Quin platxeri! El vostre enaristolat tutor no es morirà d'alegria d'aquesta feta! Quin cortisà més ric i més covard!

LAURETA.—Per l'amor de Déu, Razetta, no alceu tant la veu, tinc la dama de companyia a la sala del costat que m'espera. No puc fer altra cosa que dir-vos adéu.

RAZETTA.—Adéu per sempre?

LAURETA.—Per sempre!

RAZETTA.—Sóc ric de sobres per seguir-vos a Alemanya.

LAURETA.—No; això no ho fareu. Estimat, no podem plantar cara a la voluntat del cel.

RAZETTA.—És que la voluntat del cel es farà càrrec de la de l'home. Baldament hagi perdut al joc la meitat dels meus cabals, us repeteixo que en tinc prou i de sobres per seguir-vos. Estic resolt a fer-ho.

LAURETA.—Si ho feu ens perdrem tots dos.

RAZETTA.—La generositat en aquest món ja no es porta.

LAURETA.—Us veig tot desesperat.

RAZETTA.—Vós direu! han fet santament de no convidar-me a noces.

LAURETA.—Escolteu, Razetta, ja saben que us he estimat d'allò més. Si el meu tutor hi hagués vingut bé, faria molt de temps que fóra vostra. Una donzella no depèn d'ella sola en aquest món. Veieu en quines mans és confiat el meu destí que vós mateix amb un rampell de no res podríeu perdre'm. M'hi resigno. Sospito que se us afigura brillant, feliç... Adéu, adéu, no puc dir-vos ni una paraula més. Teniu, us faig present de la meva creu d'or. Guardeu-la; us ho prego.

RAZETTA.—Llenceu-la al fons del mar que aniré a pescar-la.

LAURETA.—Bon Déu! Assosseguen-vos!

RAZETTA.—I per qui he rondat de dia, de nit, com un bergant al volt d'aquestes muralles? Per qui he renunciat a tot? No és que parli dels meus deures. Els deixo de banda; no em refereixo tampoc al meu país, ni a la meua família ni als meus amics; amb or a tot arreu fa de bon trobar-ne. ¿On ha anat a raure l'herència del meu pare? He perdut les muscleres. Només sou vós que em lligueu a aquest món. No, de cap manera; aquell que s'ha jugat tota la vida en un dau, no ha pas de renunciar a la fortuna de cop i volta.

LAURETA.—Però, i què voleu de mi?

RAZETTA.—Vull que us en vinguen amb mi a Gènova.

LAURETA.—I com podria fer-ho? És que no saben que aquella amb qui parlen ja no pot disposar d'ella. Pobre de mi, Razetta, sóc princesa d'Eysenach.

RAZETTA.—Ah! Veneciana, gata maula! aquesta paraula no ha pogut travessar els teus llavis sense obrir-hi un somriure.

LAURETA.—És hora d'anar-me'n. Adéu, estimat, adéu.

RAZETTA.—I doncs em deixes? No hi juguis amb mi; fins ara no he estat d'aquells que es deixen estemordir per la rancúnia. Aniré a demanar-te al teu padastre amb l'espasa a la mà.

LAURETA.—Bé ho havia pressentit que aquesta nit em duia mal averany. Ah! ¿I per què havia d'accedir a tornar-te a veure?

RAZETTA.—¿És que ets francesa, per ventura? ¿És que el dia que vas néixer feia un sol tan esmorteït que t'ha deixat glaçar la sang a les venes? o és que no m'estimes gens? Tres benediccions d'un clergue, quatre paraules d'un rei han capgirat, de cop i volta, allò que dos mesos de turment... o qui sap si el meu rival...

LAURETA.—No l'he pas vist.

RAZETTA.—Què dius? Bé ets a hores d'ara princesa d'Eysenach.

LAURETA.—No saben ni un borrall d'aquestes cerimònies. Un enviat del príncep, el baró Grim, el seu secretari intim, ha arribat aquest matí.

RAZETTA.—Ja ho entenc! Han posat la teua mà polida dintre la d'aquest vassall, tot s'atarrufat amb els poders del príncep; l'autorització reial, sancionada pel capellà oficial de Sa Excel·lència, ha lligat als ulls del món una parella que ni es coneixien. Sé com van aquests tripijocs. I tu, i el teu cor, i el teu caparró i la vida teua, tot mercadejat per traficants, venut al millor postor. Una corona reial t'ha fet esclava per sempre i el teu promès, tot capbussat en les delícies d'una cort, espera indolentment que l'esposa novella...

LAURETA.—Per cert que arriba a Venècia aquest vespre.

RAZETTA.—Aquest vespre? Ah, en bona fe

que has fet una altra imprudència de dur-me'ho.

LAURETA.—No, Razetta, jo no podria creure que vulguis perdre'm; sé com ets i quina mena de fama t'has guanyat amb unes malifetes que havien de fer-te odiós als meus ulls. No sé com ha anat que acabés per estimar-te i per deixar-me estimar. Qui sap les vegades que he maleït el teu tarannà impulsiu, excitat per una vida desenfrenada, que m'havia de fer veure el perill. Però, en el fons tens bon cor.

RAZETTA.—T'eres de mig a mig. No sóc un gallina, i això és tot. No torno mal per bé, però en nom de Déu!, sé tornar mal per mal. Jovença i tot, he conegut això que hem convingut a dir-ne la vida, per no trobar al fons d'aquesta mar, el menyspreu de tot allò que hi va surant per sobre. Sé — això sí! — que cap cosa no podria contenir-me.

LAURETA.—Bé: i què fareu?

RAZETTA.—No és pas per al meu enginy de espatotxi que heu de témer, en aquest cas. He d'haver-me-les amb un enemic, que té una sang que no és feta per la meua espasa.

LAURETA.—Què et proposes?

RAZETTA.—Deixa-ho córrer. Em toca a mi de no perdre't de vista. Veig dues torxes que travessen la galeria. T'esperen.

LAURETA.—No me n'aniré d'aquest balcó que m'hagis promès que no intentaràs cap cosa ni en contra teu, ni en contra...

RAZETTA.—Ni en contra d'ell?

LAURETA.—Contra aquesta Laureta que dius que has estimat i que ara vols perdre. Ah, Razetta, prou de turmentar-me. La vostra ira em fa esgarriar. Us prego que em doneu de no fer cap temptativa.

RAZETTA.—El que us prometo és que no hi haurà sang.

LAURETA.—Que no fareu res, que esperareu, que mirareu d'oblidar, de...

RAZETTA.—Veiam, fem-ho al revés; deixem que us segueixi.

LAURETA.—Seguir-me, oh bon Déu!

RAZETTA.—A aquest preu, m'avine a tot.

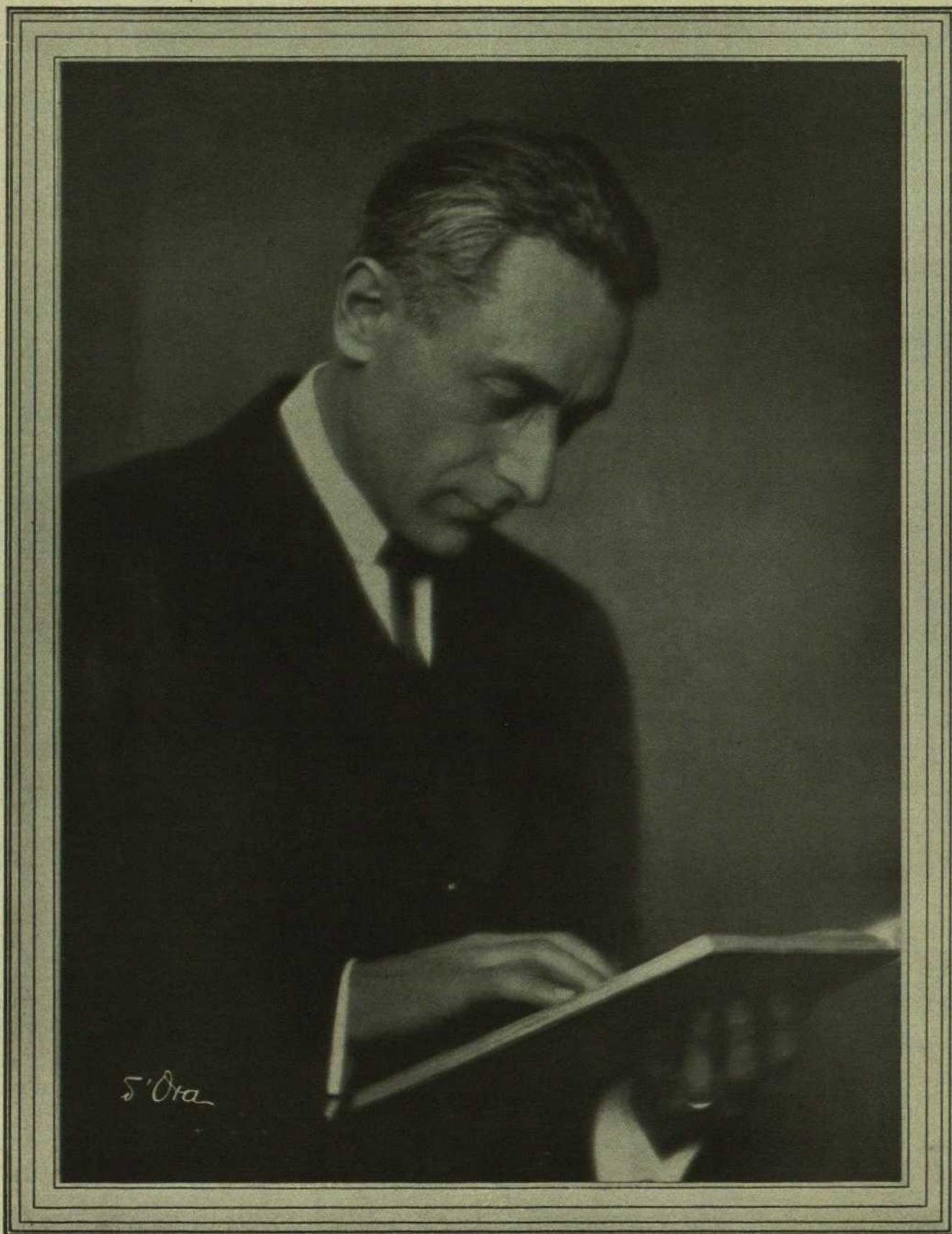
LAURETA.—Ve algú. Me n'he d'anar. En nom de Déu... Em jureu?...

RAZETTA.—Puc comptar amb la vostra paraula? Fieu-vos de la meua, doncs.

LAURETA.—Razetta, em confio al vostre cor; l'amor d'una dona ha pogut trobar-hi acollida; el respecte d'aquesta dona també n'hi trobarà. Adéu, adéu, no voleu aquesta creu?

RAZETTA.—Oh, vida meua! (Accepta la creu; ella se'n va.)

RAZETTA (tot sol).—I té! l'he perduda. Razetta, era algun temps que aquesta gòndola, aclarida d'una llanterna de mil colors, duia sobre aquest mar indolent el més dissipat dels seus fills. Els plers de la jovenalla, la passió furiosa del joc t'absorbien, et senties rioler, feliç i lliure; almenys ho feien có-

JEAN JACQUES BERNARD

Entre els capdavaners de la renovació teatral francesa destaca amb una claror molt pura el nom d'aquest autor, fundador en certa manera del que sol anomenar-se «teatre del silenci». La seva visita a Barcelona amb ocasió de l'estrena de la traducció catalana de «Le Feu qui reprend mal» (signada per Josep Pous i Pagès), és indubtablement un dels esdeveniments més simpàtics de la temporada.

rer; la inconstància, parenta de la follia, senyorejaven els teus actes, abandonar una dona et costava quatre llàgrimes, ésser-ne abandonat, a penes un somriure. On havies arribat?

Mar profunda, ventura que no et costa d'apagar una guspira. Pobre creneta, penjada en una diada probablement—qui sap si per un natalici—damunt el pit tranquil d'un infant; ungida de la benedicció d'un avi; que al capçal del llit vetllaves per la innocència en el silenci de les nits; que potser vas sentir al teu damunt més d'una vegada una boca adorable després del parenostre de la nit; no faràs pas llarga estada entre les meves mans.

La més bella part del teu destí ja és enllestida; et porto al meu damunt i els mariners d'aquesta riba et trobaran rovellada sobre el meu cor.

Laureta! Laureta! Em sento més poruc que una donzella. Em moro de desesperança. Deixa'm plorar. (*Hom sent el so d'una simfonia damunt l'aigua. Passa una gòndola, curulla de dones i de músics.*)

UNA VEU DE DONA.—¿Què hi ha a jugar que és Razetta?

UNA ALTRA.—És ell sota la finestra de la Laureta bonica.

UN MINYÓ.—Sempre al mateix indret! Ei! Ola, Razetta! El primer plaça de la ciutat no s'avindria amb una colla de tabalots? Et cedeixo un paper en la nostra mascarada; vina a esbojarrar-nos.

RAZETTA.—Deixeu-me sol. No puc fer colla amb vosaltres aquest vespre; us prego que m'excuseu.

UNA DE LES DONES.—Razetta, heu de venir. Tornarem d'ací a una hora. Que no puguin dir que no som res per a vós i que Laureta us fa oblidar els amics.

RAZETTA.—És avui el dia de les nocces, no ho sabeu? Hi sóc convidat i no puc pas deixar d'assistir-hi. Adéu, us desitjo d'allò més pler; però deixeu-me, si us plau, una careta.

LA VEU DE DONA.—Adéu, convertit! (*I li llança la seva careta.*)

EL MINYÓ.—Adéu, llop que t'has tornat as-tor. Si encara hi ets, a la tornada, et prendrem amb nosaltres.

(*Música. La gòndola s'allunya.*)

RAZETTA.—He canviat de pensament, de cop i volta. Aquesta careta m'anirà de primera. Què ho fa que l'home és prou liri per deixar aquesta vida sense haver engolit totes les gotes de felicitat. Aquell que perd la seva fortuna en el joc ¿deixa la taula mentre té una moneda d'or a les butxaques? Una solament pot rescabalar-lo de tot. Com un mineral fèrtil pot fer-hi un bon filó. S'esdevé així mateix amb l'esperança. Sí, estic decidit a arribar al capdavant.

D'altra banda, la mort ens sotja de la vora. ¿No la veiem com entrebanca arreu les passes de l'home en aquesta vida? L'aigua, el foc i la terra tot va oferint-li sense parar; la veu pertot, bell punt la cerca; la porta al seu costat. Veiam, fem la prova. Què hi tinc al cor?

Un odi i un amor. Un odi vol dir un crim. Un amor vol dir un rapte. És així com la majoria dels homes ho destriarien, en el meu cas.

Però em convé trobar-hi un desllorigador.

D'entrada, he d'haver-me-les amb una corona. D'altra banda, tot procediment revellit em repugna. És ben clar, ja que estic decidit a jugar-me el cap, vull fer-me'l pagar tan car com pugui. Que farà xerrotejar demà per Venècia? Començaran a dir. «Razetta s'ha negat de desesperança, per mor de Laureta, que l'ha abandonat.» O bé: «Razetta ha mort el príncep d'Eysenach i li ha raptat la núvia?» Tot això és vulgar. ¿Ha estat abandonat per Laureta i l'ha oblidat al cap d'un quart? Això ja fa de més bon sentir, però i fer-ho? Tindrè prou coratge?

Si hom digués: «Razetta, valent-se d'una disfressa, va introduir-se, de cop i volta, a casa de l'infidel, i afegissin: «Per mitjà d'un bitllet que va fer-li a mans, i en el qual l'advertia que, a tal hora...» Ara em caldria... opi... No! res d'aquests emmetzinaments equívocs o tímids que causen, a l'atzar, el somni o bé la mort. De l'acer pots refiar-te'n. Però en una mà tan feble? Què hi fa. El coratge és tot. La llegenda que correrà demà de boca en boca serà estrafolària i nova. (*Dues torxes travessen novament la casa.*) Apa, alegra't, família abominable, vinc jo, i aquell que no tem res, ja pot començar a témer. (*Es posa la careta i entra.*)

UNA VEU (*En el passadís.*)—On aneu?

RAZETTA (*Des d'allí mateix.*)—Sóc convidat a sopar a casa el marquès.

ESCENA II

Una sala que dona a un jardí.

Tot de màscares passegen. EL MARQUÈS, EL SECRETARI.

EL MARQUÈS.—Em sento tot honorat, missenyor el secretari íntim, de veure que us fa una mica feliç aquesta festa, la més mediocre del món!

EL SECRETARI.—Em sembla tot de primera i el vostre jardí un encís. Aquesta delícia només pot trobar-se a Itàlia.

EL MARQUÈS.—Exacte; és un jardí anglès. ¿No us faria pas goig de reposar o de refrescar-vos la gorja?

EL SECRETARI.—Oh, gràcies!

EL MARQUÈS.—Què me'n dieu dels músics?

EL SECRETARI.—Són la perfecció mateixa. Val a dir, senyor marquès, que el vostre país té ben merescuda la fama.

EL MARQUÈS.—Prou, prou, són alemanys. Arribaren ahir de Liepsick i ningú el havia fet venir mai a aquesta ciutat, fins ara. Em sentiria d'allò més afalagat, si us hagués interessat el ballet, poc o molt.

EL SECRETARI.—Meravellosament; dansen que és un gust a Venècia.

EL MARQUÈS.—Aquests són francesos. Cada balladora em costa dos cents florins. ¿Us plauria de pujar a aquesta terrassa?

EL SECRETARI.—Encisat de veure-la.

EL MARQUÈS.—Estic confós d'agraïment. ¿A quina hora creieu que arriba el príncep missenyor? Car amb la nova dignitat que m'ha...

EL SECRETARI.—De deu a onze.

(*S'allunyen, fent conversa. Laureta entra. La senyora Balbi li surt al pas. Totes dues romanen recolzades damunt una balustrada, al fons de l'escena, i fan semblant de distreure's. En aquest moment, Razetta, amb careta, s'avança cap a primer terme.*)

RAZETTA.—Diria que veig Laureta. Just, és ella que acaba d'entrar. ¿Però com m'ho faré per parlar-li, sense que em descobreixin? D'ençà que he posat els peus a aquest jarló, tot el bé de Déu de projectes se n'ha anat al cel i em senyoreja l'odi. Tinc només un propòsit; vull portar-lo a cap o morir-me. (*S'acosta a una taula i escriu quatre paraules en llapis.*)

EL SECRETARI (*entrant, al marquès*).—Ah! mireu, un dels galants del vostre ball escriu un bitllet amorós. S'estila això a Venècia?

EL MARQUÈS.—És un costum amb el qual, ja us ho podeu afigurar, mai no s'han familiaritzat les donzelles. Voldrien jugar a cartes?

EL SECRETARI.—De bon grat; és una manera d'allò més amable de matar el temps.

EL MARQUÈS.—Doncs, asseiem-nos, si us plau. Missenyor, el secretari íntim, tinc l'honor de saludar-vos. El príncep, m'heu dit, arribarà entre deu i onze. És a dir, d'aquí una hora o d'aquí cinc quarts. Ara són tres quarts de deu justos. Us toca de jugar a vós.

EL SECRETARI.—Juguem-nos cinquanta florins?

EL MARQUÈS.—Encantat! Ha estat un relat ben suggestiu, missenyor, aquell en el qual m'heu deixat endevinar de la manera com Sa Excellència va comprendre's de la caríssima princesa, neboda meua. Tinc l'honor de demanar-vos coll d'espases.

EL SECRETARI.—Va anar tal com us deia... fou contemplant el seu retrat; la cosa té un cert tirat de conte de fades.

EL MARQUÈS.—Evidentment, ah, ah! deliciós... davant d'un retrat!... Passo; he perdut... Anàveu dient...

EL SECRETARI.—Un retrat que, val a dir-ho, era d'una retirança tremenda, és a dir, d'una bellesa perfecta...

EL MARQUÈS.—Sou mil vegades massa gentil.

EL SECRETARI.—¿Voleu jugar de nou per fer les paus?

EL MARQUÈS.—Amb molt de gust. «D'una bellesa perfecta...»

EL SECRETARI.—Va estar-se qui-sap-lo temps damunt la taula escriptori. El príncep, val a dir-ho tot... (m'heu donat cartes roges) és un excèntric.

EL MARQUÈS.—De debò?... Però no en corren com ell! No hi veig de content de pensar que dintre una hora!... Mireu, altra vegada carta roja.

EL SECRETARI.—No estava per dones. Almenys ho feia corré. Té el tarannà més fantàstic. No li fan goig ni el joc, ni la cacera, ni les arts. Heu tornat a perdre!

EL MARQUÈS.—¿No li fa goig res de tot això? Ah! ah! En bona fe, teniu raó: he tornat a perdre. És deliciós!

EL SECRETARI.—Ha viatjat d'allò més, sobretot a Europa. Ni una vegada no hem conegut els seus projectes fins al mateix matí del dia en què partia per una d'aquestes excursions, de vegades llarguíssimes. «Enganxeu els cavalls—deia en llevar-se—, anirem a París.»

EL MARQUÈS.—He sentit contar això mateix de l'emperador Bonaparte. Singular coincidència!

EL SECRETARI.—El seu casori fou tan sorprenent com els seus viatges; va fer-me'n

MARINERS

PER QUELUS

Mariner ianqui disposat a deixar «knock-outs» a qualsevol company que hagi infringit excessivament la llei seca.

Vet ací un ex-súbdit del llunyà emperador Guillem. En temps de la guerra tripulava un submarí que féu destroces per la mediterrània. Avui esplaia la seva bel·licositat fent un «creuèr» en un pacífic paquebot.

La proverbial sang freda dels anglesos dóna tot el rendiment entre els mariners. No hi ha tempesta per desfermada que sigui, que faci encendre les sangs d'un mariner anglès. Navegant per les mars del Nord fins corren el perill que se'ls glaci.

Jean Cassoulet, mariner de Marsella, ha perdut el compte de les vegades que ha estat a Oran i a Tunis. Fuma la seva pipa amb un deix tot filosòfic. No ens veiem en cor d'atribuir-lo a la sang llatina de les seves venes, ni creiem que li vingui de l'escola d'Atenes.

Un almirall japonès, petit, rodanxó, més que el cap d'una divisió naval sembla un pacífic senyor Esteve disfressat.

Hom diu que el negre és molt alert. Efectivament. Aquest mariner negre oblida les seves malaurances tocant l'acordió i així veu la vida de color de rosa.

l'encàrrec com si es tractés del fet més insignificant de la seva vida; perquè el príncep és la galvana personificada. «I ara, missenyor—vaig fer-li notar—, sense haver-la vista? —Una raó de més—va dir—i aquesta fou tota la seva resposta. En partir, vaig deixar tota la cort en renou, amb una esgarriosa xerradissa.

EL MARQUÈS.—És ben comprensible! Eh, eh! Val a dir, missenyor, que no hauria pogut servir-se d'un intermediari més destre que vós; missenyor, el secretari íntim, voldria que no ho prenguéssiu per falaguera. He tornat a perdre.

EL SECRETARI.—Bé juguen amb prou mala estrella!

EL MARQUÈS.—Sí, no és cert? I és ben remarcable. Un amic meu, perfecte plaga, em deia facciosament abans d'ahir, a la taula de joc d'un dels més significats senadors de la ciutat, que no hi hauria sinó un procediment per fer que jo pogués guanyar: fer la jugada en contra meu.

EL SECRETARI.—Ah, ah! Exacte!

EL MARQUÈS.—Tindriem, doncs, allò que, podríem dir-ne, una mala ventura. Eh! Eh! (Riu.)

EL SECRETARI.—Això mateix!

EL MARQUÈS.—Són dues paraules, que no van gairebé mai aparellades, em sembla... Eh! eh! Però, permeteu-me només una pregunta: A Sa Exce·l·lència, li plan la música?

EL SECRETARI.—Força. És el seu únic es·plai.

EL MARQUÈS.—Estic tot radiant d'haver fet aprendre a la meua neboda, d'ençà que tenia dotze anys, a tocar l'arpa i el piano. ¿Us complauria, potser, de sentir-la com canta?

EL SECRETARI.—Cal dir-ho?

EL MARQUÈS (a un criat).—Diguen a la princesa que voldria parlar-li. (A Laureta, que arriba.) Laureta, et demano que vulguis cantar. Missenyor, el secretari íntim, vol demanar-te aquesta gràcia.

LAURETA.—De bon grat, estimat oncle. Quina llei de tonada preferiu?

EL MARQUÈS.—Di plaser! Di plaser! Di plaser! La meua neboda no és de les que es fan pregar.

LAURETA.—¿Voleu ajudar-me a obrir el piano?

RAZETTA. (Sense llevar-se la careta s'avança i obre el piano. Baix baixet, diu.)—Llegiu això, quan sereu sola. (Ella accepta el bitllet.)

EL SECRETARI.—La princesa empallideix.

EL MARQUÈS.—Filla meua, què et passa?

LAURETA.—No ha estat res. Em sento retornada.

EL MARQUÈS (baixet al Secretari).—Ja us feu càrrec que una donzelleta...

(Laureta sona els primers acords.)

UN CRIAT (entrant diu en veu baixa al Marquès).—Sa Exce·l·lència acaba d'entrar al jardí.

EL MARQUÈS.—Sa Excel·lència... Anem a rebre'l. (S'alça.)

EL SECRETARI.—Al revés, permeten que us digui dues paraules. (Durant aquest temps Laureta toca la tornada en «pianissimo».) Ja heu vist que el príncep només us ha anunciat a vós la seva arribada. Que tots els convidats desapareixin. Conec el protocol; sé que, en totes les corts, la presentació s'esti-

la, però cap cosa de les que accepta tothom no fa pel tarannà del nostre jove rei. ¿Voleu acompanyar-me tot sol a rebre el príncep? La casadeta, pot esperar, si us sembla.

EL MARQUÈS.—Com? Tota sola?

EL SECRETARI.—Parlo segons ordres del príncep.

EL MARQUÈS.—D'acord amb les d'ell, vaig a donar les meves; la conformitat cega als més minsos dissenys de Sa Exce·l·lència, és per a mi el primer i el més sagrat dels deures. Però, tanmateix, ¿no hauria d'avisar la meua neboda?

EL SECRETARI.—És clar que sí.

EL MARQUÈS.—Laureta! (Li parla a cau d'orella. Al cap d'un moment, les màscares es dispersen pel jardí i deixen espai lliure. El Marquès i el Secretari surten plegats.)

LAURETA (tota sola, treu el bitllet que duia dintre el pit i llegeix).—«Tots els juraments que he arribat a fer-te no poden retenir-me lluny de tu. Tinc amagat el punyal sota el teu clavecí. Pren-lo i clava'l al meu rival, si no pots escapar-te abans que toquin les onze i venir-me a trobar al peu del teu balcó, on t'espero. Creu que, si no ho fas, després de tocar l'hora, em mataré.—Razetta.» (Guaita al seu voltant.) Estic sola! (Va a collir el punyal.) No hi ha remei. El conec prou; és capaç de tot. Déu meu! sento passos a la terrassa. És el príncep? No, tot està tranquil. «A les onze, si no pots escapar-te... Creu que, si em refuses, la meua mort és un fet.» O Razetta, Razetta; poc seny! Bé em costa prou car d'haver-te estimat. Fugiré?... La princesa d'Eysenach fugirà!... Amb qui... Amb un jugador que a penes té un clau? Amb un home més temible que totes les desventures. I, si ho digués al príncep? Bon Déu! ja vénen.

Però Razetta es matarà ben cert, sota les meves finestres...

El príncep no pot tardar. Veig uns patges amb torxes que travessen el tarongerar. Fa nit fosca; el vent mou la flama; escoltem... Quina estranya basarda em pren!... Inconeguts l'un de l'altre, què em dirà? Gosaré alçar els ulls per esguardar-lo?... Sento que el cor em bat... El rellotge vola. Les onze... Van a tocar les onze!

UNA VEU (Al defora).—Sa Exce·l·lència vol pujar aquesta escala?

LAURETA.—És ell; ja ve. (Escolta.) No tinc esma d'alçar-me; amaguem el punyal. (L'amaga dintre el corset.) Eysenach, vas camí de la mort? Ah! que no és pas llunyana la meua. (Es recolza a la finesira.) Razetta passeja poc a poc. Anem! Vinga l'embranchida per fer emmudir això que sento. És necessari. Ara és l'hora. (Contemplant-se.) Bon Déu, i que n'estic de pallida! I tota escabellada!

(Entra el príncep pel fons; duu un retrat a la mà, avança poc a poc, contemplant adés l'original, adés la còpia.)

EL PRÍNCIP.—Perfecte! (Laureta es gira i roman en interdicte.) I, tanmateix, com en tot, l'art és sempre inferior a la natura, sobretot, quan aspira a afavorir-la. De la blancor d'aquesta pell, podria dir-se'n pallidesa, al seu davant, trobo que les roses esmoreixen els lliris. Aquests ulls són més vius; aquests cabells més negres. La tela més perfecta no és sinó una ombra; tot hi és super-

ficial; la immobilitat fa gelor; hi ha l'absència de l'ànima; és una beutat a flor de pell. Altrament, aquest fred a l'esquerra... (Laureta fa unes passes. El Príncep no li treu els ulls del damunt.) Tant se val! Estic content de Grim; no m'ha pas ensibornat! Aquest palauet és ben gentil... (S'asseu.) M'havien dit que aquesta donzelleta no tenia un clau... Com és possible?... I és ben bé un elegant el meu oncle, missenyor... el... el... (A Laureta.) És marquès el vostre oncle, no és cert?

LAURETA.—Oh, sí, missenyor...

EL PRÍNCIP.—Em vénen ganes d'abandonar Alemanya, la rònega farsant, i venir-me'n a viure ací. Ah, malviatge! Se m'acut una cosa; cal anar forçosament a peu. ¿És que totes les dones són tan boniques com vós en aquesta ciutat?

LAURETA.—Missenyor...

EL PRÍNCIP.—Us enrojolen. De qui podeu sentir basarda? Estem sols.

LAURETA.—Certament, però...

EL PRÍNCIP (Alçant-se).—¿És que per ventura el gran galdiró del meu secretari ha representat malament el seu paper? ¿Totes les cerimònies que s'estilen són enllestides? ¿És que s'haurà oblidat d'aigun tràmit? En aquest cas, excuseu-me. Creia que els quatre primers actes de la comèdia eren representats, i venia per al cinquè.

LAURETA.—El meu tutor...

EL PRÍNCIP.—Tremoleu? (Li pren la mà.) Reposeu en aquest sofà. Us prego de respondre'm una pregunta.

LAURETA.—La vostra excel·lència em perdonarà; no li amagaré pas del tot el meu turment... una mica de turment; no voldrà pas enfurismar-se'n.

EL PRÍNCIP.—Si sou servida, un vinagre excellent. (Li dona la tassa.) Sou ben tendre, missenyora, i jo, si fa no fa. Tanmateix, com que em sé de cor un bé de Déu de novel·les, tragèdies, contes, històries i llibres, puc ben alligonar-vos de tot allò que hi he après. En cada peça de conjunt hi ha una introducció, un tema, dues o tres variacions, un *andante* i un *presto*. A la introducció, noteu que els músics no s'avenen del tot, miren de fondre's, d'arrodonar-ho, ho proven; menen el compàs; ve el tema i els relliga; tots callen o bé sonen dolçament, mentre la veu del tema domina; em sembla que no cal fer l'aplicació de la paràbola. Les variacions són més o menys llargues; això depèn de si el pensament s'ablanceix o es fatiga. I heus ací que comença la gran obra: l'*andante*, els ulls humitejats de plors; avança de mica en mica, les mans s'estrenyen; ve el moment novel·lesc, els grans juraments, les promences dolces, els enterniments, la melancolia. De mica en mica, tot es posa a to; l'amant es confia al cor. De l'estimada, renaix l'alegria, i, per tant, la felicitat; és aquest el punt dolç per a la benedicció apostòlica i romana; perquè si no, al bo del *presto*... Us fa somriure?

LAURETA.—Em fa somriure un pensament.

EL PRÍNCIP.—L'endevino. El meu missatger s'ha empassat l'*adagio*.

LAURETA.—Desafinat, em sembla.

EL PRÍNCIP.—Em pertoca a mi de reparar les seves plasenteries. Tanmateix, no entrava

Faldilles llargues o curtes?

De totes les èpoques, potser cap com l'actual s'havia demostrat més deliciosament flexible en el que es refereix a la moda femenina. De la mateixa manera que en altres temps resultava perillós fer gala d'uns pensaments que es separessin dels corrents i dominants, era impossible que una dona pogués demostrar la seva personalitat en el vestir. *La tirania de la moda*, aquella cèlebre frase feta, avui a qualsevol dameta una mica intel·ligent tan sols, li sona a cosa perfectament desprovista de sentit.

Es podria dir que en el món transcendentalment frívol de la modisteria han caigut els imperialismes i triomfen les petites nacionalitats. Cada una d'aquestes està regida per un gran modista que crea, amanyagant-la i defensant-la, una línia distinta de la dels seus col·legues, d'on neix una ampla llibertat de la qual beneficien les dones de bon gust.

Per exigent que sigui una dama, és impossible que entre les creacions de cada temporada no trobi aquella que s'emmotlli idealment al seu tipus, fent-ne valer amb escreix les gràcies i amagant-ne com per obra de màgia quasi tots els defectes. No m'agrada gens haver d'escriure aquest *quasi tots*, no cregueu.

«Jacques»,
de Charlotte

«N'aimez que moi»,
de Charlotte

QUATRE MODELS DE PARÍS

«Tout ou rien»,
de Charlotte

«Java», de Phi-
lippe & Gaston

Però no es pot amagar que en un punt determinat la moda es mostra inflexiblement cruel... Si bé en els vestits de nit permet amagar les cames si convé, de dia, a plena llum, vol tossudament que s'ensenyin. En part no li manca raó. Unes cames boniques, o si res més no, discretament dibuixades, donen a la figura femenina un tal juvenívol encís, causen una impressió d'agilitat, de lleugeresa seductora, que de debò fa pena la sola idea que s'hagin d'amagar. Però quan no és així, quan els pedestals que aguanten el cos femení són d'unes rectes o d'unes curves exagerades, cal dir com seria admirable que la moda oferís un recurs discret i simpàtic per a dissimular-les.

¿El radicalíssim d'implantar les faldilles llargues per tothom potser? No, no! Davant d'aquesta horrible perspectiva les cames boniques organitzen una protesta formidable, criden justament irades que és monstruós de sacrificar-les a elles a benefici d'una minoria insignificant de cames mal formades.

I fet i fet, em sembla que el més pràctic i eficaç és atendre-les, perquè jo estic segura que després d'un parell o tres de generacions seguides, fidels a la faldilla curta, no es podrà trobar ni com a record històric una cama imperfecta. I en quina misteriosa influència confio per parlar en aquesta forma? em podreu preguntar.

Doncs en la que sols es pot desprendre del desig de plaure femení, esdevingut, en acumular-se a través dels anys una força poderosa.

LOLA COS ROGET

en el meu plan. Això que acabeu de dir-me, em fa meditar.

LAURETA.—A propòsit de què?

EL PRÍncep.—A propòsit d'una teoria del professor Mayer, a Francfort-damunt-l'Oder.

LAURETA.—Ah!

EL PRÍncep.—Però s'erra de mig a mig, si és que heu nascut a Venècia.

LAURETA.—En aquesta mateixa casa.

EL PRÍncep.—Malviatge! mireu, i ell feia córrer que allò que els vostres compatriotes tenen en menys estima... és precisament allò que manca...

LAURETA.—Al secretari íntim?

EL PRÍncep.—I, a més, que acostumen a judicar un tarannà a base d'un retrat. Podrieu, ben cert, mantenir-hi controvèrsia. (*Li besa la mà.*) Encara tremoleu tota!

LAURETA.—No ho sé... jo... no...

EL PRÍncep.—I encara ventura que estic entre la finestra i el pèndul.

LAURETA (*Esverada*).—Què diu Vostra Excel·lència?

EL PRÍncep.—Que aquests dos punts comparteixen tota la vostra atenció. Diria que us faig basarda.

LAURETA.—Per què?... Però, és clar... no... no... puc pas dissimular-vos...

EL PRÍncep.—I, mireu, aquesta mà diu tot al revés. No us encisen les joies? (*Li posa un braçalet.*)

LAURETA.—Quins diamants més meravellosos!

EL PRÍncep.—I ja no s'estilen. Però, i ara? S'han oblidat de l'anell!

LAURETA.—El secretari...

EL PRÍncep.—Ja en tenim un; porto sempre joguines de nina a les butxaques. Decididament, volem saber l'hora, sembla.

LAURETA.—No... mirava.

EL PRÍncep.—He sentit a dir que un francès sovint es troba cohibit davant una italiana. Us alceu!

LAURETA.—Estic angoixosa.

EL PRÍncep.—¿Voleu recolzar-vos a la finestra?

LAURETA (*A la finestra*).—Ah!

EL PRÍncep.—Per l'amor de Déu, què us passa? ¿És que sóc prou maleït per arribar a inspirar-vos basarda? (*L'acompanya al sofà.*) En aquest cas, fóra el més infeliç dels homes, perquè us estimo, i no podria viure sense vós.

LAURETA.—Una altra plasenteria, encara, Príncep, i aquesta vegada no té res d'amorosa!

EL PRÍncep.—Ara orgull? Vulguen escoltar-me. M'havia imaginat que una dona havia de sentir-se més gelosa del seu esperit que no del seu cos, contra el costum establert de veure amb ulls que permeti d'ésser amada abans de confessar que estima i que abandoni així el tresor del seu cos abans de tolerar el més tímid avenç sobre el de la seva bellesa. He volgut, ben cert, he volgut capgirar aquest procedir establert. La novetat és la meua dèria. La fantasia i la indolència, les dues úniques divinitats que adoro, m'han deixat córrer món en va, empès per aquest propòsit estrafolari. És a dir, potser no ho dic bé. Tenia la rara aspiració d'ésser marit d'una dona, abans d'ésser-ne l'amant. He volgut comprovar si hi havia realment una ànima prou forta per a sentir-se closa quan

són oberts els braços, per oferir la boca quan és lliure el bes. Ja us fareu càrrec que em malfiés de trobar una fredor tota roent per dins. En tots els indrets, sota la capa del sol, he anat cercant els rostres més a propòsit per a revelar-me que una ànima ardent pot sentir-se així de reclosa. He cercat en tot el seu esclat la bellesa, dalejava per aquest amor que naix d'una mirada; aspirava a un esguard prou bell per fer-me oblidar que ho era menys, que la divinitat invisible que l'encén; insensible a tot; ho he resistit tot, llevat d'una dona, llevat de vós, Laureta, que em feu creure que havia anat massa enllà en les meves cabòries d'orgull; de vós, davant qui no volia llevar-me la careta que estraia els homes en aquest món, fins que fos el vostre marit. I ara me l'heu arrencada de cop. Us prego que em perdoneu, si és que us he fet cap tort.

LAURETA.—Príncep, les vostres paraules em confonen. Cal que jo cregui?

EL PRÍncep.—Cal que la princesa d'Eysenach em perdoni. Convé que procuri que el seu amant es faci l'amant més submis; cal que oblidí totes les seves follies.

LAURETA.—I tota la seva polidesa?

EL PRÍncep.—Com empallideix davant la vostra! La beutat i l'esperit...

LAURETA.—No compten. Veieu si tenim poca retirança.

EL PRÍncep.—Si és que en feu tan poc cabal, m'abandono novament al somni.

LAURETA.—Com?

EL PRÍncep.—Començant per la primera.

LAURETA.—I fent cas omís de la segona?

EL PRÍncep.—Malfieu-vos d'un home que demana un perdó; pot venir-li amablement la temptació de guanyar-ne dos.

LAURETA.—Això és una teoria.

EL PRÍncep.—No len bé del tot. (*L'abraça.*) I, a hores d'ara, us trobo tota agitada encara. Què hi ha a jugar que, joveneta com sou, ja heu perfilat un càlcul.

LAURETA.—Quin càlcul? N'hi ha tants a fer! I una jornada com la d'avui en sugereix tants?

EL PRÍncep.—No parlo sinó dels que es refereixen a les meves qualitats de marit. Probablement, no troben en mi cap cosa que les reveli. Confesseu-m'ho; ¿heu pogut pensar mai seriosament sobre aquest punt, tan important i tan greu? ¿Amb quina pasta de caramel, amb quins ingredients amables havíeu pastat a l'avançada aquest personatge, que en aparèixer us trasmuta en insomnis tantes dolces nits? ¿És que heu sortit d'un convent, per ventura?

LAURETA.—No!

EL PRÍncep.—Convé somniar, estimada princesa, que si bé la dama de companyia us enutja, si us contraria el tutor, si viviu cohibida, i us renyen sovint, començareu a viure demà (no és demà?) en un imperi de despotisme i de tirania; respirareu l'ambient deliciós de la més aristocràtica bombonera; és de la meua polida cort, que su parlo; és a dir, de la vostra; car jo sóc el primer dels vostres vassalls. Una comare esquerra us seguirà, així s'estila, però la pagaré bé per tal que no resi cap cosa al vostre marit. ¿Glatiu pels cavalls, per la cacera, per les festes, pels espectacles, pels anants, pels madrigals, pels diamants, pels àpats, per les màscares, pels

gossets, per les follies? Tot ho tindreu a mans besades. Arraulit a l'ala més recòndita del vostre castell, el príncep no veurà ni sentirà sinó allò que us convingui. ¿Us vindria al punt la seva companyia per anar-vos a esbargir? Una ordre expedida de mans de la reina advertirà al rei que s'empolaini per a la cacera, per a un enterrament o per al ball. Us convé d'estar sola? Quan totes les serenades de la terra esclatin al peu de les vostres finestres, el príncep, al fons de la seva torratxa gòtica, no sentirà ni una mica de fresca; només una llei imperarà en la vostra cort: la voluntat de la reina. ¿Tindrieu per ventura retirança amb una d'aquestes dones, per a les quals l'ambició, els honors, el poder, tenien tants d'encisos? Això m'esveraria; al meu vell dretor també, però tant se val! Les joguines que posaria llavors entre les vostres mans, per cixorivir-vos els lleures, foren ben d'altra mena; Vull dir aquestes marianetes, que en diuen ministres, consellers, secretaris; i, a tall de castells de cartes, tot l'edifici polític de llur saviesa, seria a mercè del vostre buf; al vostre voltant s'agitaren en tots sentits aquest bé de Déu de canyes, que dreça i abat el vent de les corts. Podreu ésser un despota, si no us plau d'ésser una reina. Sobretot, no cabdelleu un somni, sense portar-lo a cap, ni un sol caprici, ni un lleu desig no poden insinuar cap dels que us voltin. Llur existència és tota consagrada a vós. No heu de fer sinó triar entre les vostres fantasies. Heus ací tota la vostra tasca, misseinyora, i si el país que vaig descrivint-vos...

LAURETA.—És el mateix paradís de les dones!

EL PRÍncep.—Vós en sereu la deessa.

LAURETA.—Però serà etern el somni? No em treureu mai aquesta mel dels llavis?

EL PRÍncep.—Mai!

LAURETA.—I qui me'n respon?

EL PRÍncep.—Una sola garantia: la meua incomparable, la meua deliciosa galvana. Fa a la ratlla de vint-i-cinc anys que vaig intentant de viure, Laureta. Me'n sento llassat; tota la meua vida n'és fatigada. Relligo a la vostra aquest fil que anava a trencar-se; viureu per mi; abdicu; no us hi avenu? Jo us poso a les mans l'afany dels meus dies, dels meus pensaments, dels meus actes, i, quant al meu cor...

LAURETA.—És inclòs en la concessió?

EL PRÍncep.—No hi serà sinó el dia que vós le'n judicareu digne; fins aquell moment; ja tinc el vostre retrat. L'estimo, li dec tot; li he promès tot, amb tal d'aconseguir-vos. Era algun dia que ell m'hauria bastat; però ara he volgut veure'l com somreia... res més.

LAURETA.—Això és una altra teoria.

EL PRÍncep.—Un somni com tot el del món. (*Li pren el punyal.*) I què és això? Un joell venecià? Si anem de bones a bones, no cal, si som en pla de guerra, desarmar l'enemic. (*L'abraça.*) Aquest paperet perfumat que s'amaga sota aquest vel, el marit el respectarà; però la princesa d'Eysenach s'enrojola.

LAURETA.—Príncep!

EL PRÍncep.—¿Us esvereu de veure'm somriure? He retingut un mot de Shakespeare, a propòsit de les dones d'aquesta ciutat.

LAURETA.—Un mot?

(segueix a la pàgina 180)

HARLEM

EL BARRI NEGRE DE NOVA YORK ON VA NÉIXER EL JAZZ

Per WALLACE THURMAN

FA deu anys, en una cova humida, al fons del negre Harlem, clariana pastada de fum, de riures ronc, de par-rupeigs, de crits, de formes grotesques que es mouen, dansen, siluetades sobre un fons negre per llums roges i blaves. Una música lenta, enervant, cridanera i discordant que brolla d'un piano acompanyat d'un timbal. El pianista domina visiblement l'escena. No té partitura al seu davant; si la tingués, no sabria què fer-ne. Toca d'oïda, i improvisa, quan oblida la melodia que ha sentit d'un altre pianista.

A mesura que la vetllada avança, la seva música esdevé cada vegada més assossegada, folla i intensa i cada vegada recorre més al seu propi fons. Els dansaires semblen presos de frenesí. Llurs ulls són fora del cap; llurs moviments són exhuberants, com inspirats. Hi ha un ritme i una meravellosa coordinació en els balanceigs dels cossos i la gesticulació dels membres. Hom no es preocupa de regles o de convencions establertes. Les parelles de dansaires fan, aparentment, el que volen, agiten tanta part de llurs cossos com els plau, tots els vels enfora, sense subjecció, i inventen a pleret nous passos o contorsions, introduint ritmes complicats en llur dansa, per simple joc.

La vetllada s'acaba. S'ha fet soroll, s'està alegre, es beu... Els homes que han treballat tot el dia en els dies o en els terraplens, suen també durant la nit, però per uns altres esforços. Les dones que durant el dia han cuinat o han rentat en alguna casa de burgès de pell blanca, són ara les reines de la reunió nocturna de les pells negres.

Les barjaules i les «ties» també hi són en poses magistrals. Puix ací és una de les cofurnes més famoses i més afamades de Harlem, en els soterranis de Nova York, al si de la vida sense fre de les classes inferiors de la població de color.

És en aquests indrets i no solament a Harlem, Nova York, sinó encara a Xicago, Filadèlfia, Sant Lluís, Baltimore, Kansas City i Omaha que molts dels nostres passos populars de dansa i motius de ritmes han estat introduïts i llançats. És en els cabarets anegres dels centres del nord que els negres de les

plantacions del migjorn i dels camps del Mississipi vénen a fondre llurs danses primitives i naturals amb els corrents de la producció del nord.

Com neix el jazz

Quan els negres de les regions del migjorn han reeixit a trobar algun diner, deixen les plantacions per anar al nord, que els sembla una terra promesa, a cercar la llibertat econòmica i espiritual. Generalment, no hi troben sinó nous entrebancs, noves barreres i problemes renovellats incessantment. I per evadir la incessant subjecció que la civilització els imposa, es refugien en la dansa, el cant, la beguda i la vida nocturna, com adés en els tancats i les plantacions del terror. Desitjosos abans de tot de no ésser considerats com els bàrbars, — els camperols que van a ciutat exageren sovint per tal de no ésser presos per provincians — s'esforcen a pagar llurs despeses en la diversió general, amb qual-sevol novell pas de dansa, algun moviment rítmic de llurs cossos que ha estat molt de temps en voga a llur país, però que és desconegut de llur nou ambient.

Aquest pas, aquest esllavissament, aquest ritme, seran represos i escampats per altres i passaran finalment en els teatres del barri negre. Després un músic blanc es posarà a analitzar-ne els motius i els presentarà en un cafè concert o en una revista. Si la cosa és molt suggestiva, emocionant, esdevindrà aviat de voga en les sales de ball del gran món.

És d'aquesta manera que abans de la guerra fórem dotats de diverses categories de Cake-walk, i després, de jazz, de shimmy, de Black-Bottom, de Charleston, de Camel Walk, de passos de camell i de Fox Trot, reputades universalment com danses americanes, però que en realitat són creacions de negres africans.

Vernon Castle, el professor de danses modernes, ha confessat que la majoria dels seus passos i motius han estat inspirats pels dansaires negres que ell estudia i imita, i sempre fa servir una orquestra negra.

La creació de danses noves exigeix la creació de nova música, així com de nous

moviments o balanceigs rítmics. Temps enrera, abans que els negres estessin en voga i que Carl Van Vechten hagués descobert Harlem, els cabarets d'aquest barri no posseïen orquestres simfòniques de jazz; no disposaven sinó d'un piano mecànic ajudat, potser, d'un timbal o d'altre músic, que més aviat seguia la seva pròpia inspiració que no pas les melodies estereotipades.

Ara l'orquestra és composta d'una dotzena d'executants, tots en jaqueta, toquen en jazz variacions dels clàssics o s'especialitzen en adaptacions simfòniques d'alta volada. Els dansaires tenen més aviat els rostres pàl·lids, vénen de sota la ratlla, de Nova York mateix, al sud del barri de Harlem.

Al costat dels cabarets hi ha les «dives» o criptes, on es pretén que es refugien els més baixos elements de la negra Harlem. És allà on ara es reuneix la gent de color que freqüentaven els mentats cabarets abans que els blancs en trajo d'etiqueta hi anessin a beure una llimonada a la cocaïna, a dòlar la botella, o a sopar a dos dòlars el cobert. És en aquests llocs que es retroba el piznista que toca d'oïda, que comença la vetllada amb un aire de músic entès i que acaba per qualsevol cosa improvisada que no podria ésser transcrita sobre l'ordinari pentàgrama musical.

L'ànima del ritme

Els negres semblen estar imbuïts de l'esperit del ritme. En la dansa, els moviments de llurs cossos i de llurs membres, tan perfectament coordinats, no semblen el resultat de cap esforç. Adhuc observen llurs efectes de plàstica sense altra música que els xiulets o els picaments de mans dels espectadors. I quan dansen el Charleston, és un Charleston que ningú no ha vist mai o no ha cregut possible.

Les veritables sales de ball negres

Probablement, les més interessants institucions de la vida de Harlem, el barri on és relegada la població ne-

TRES ESCULTURES DE NEGRES CANTANT, OBRA DE L'ARTISTA AMERICANA ELENA SARDEAU

gra a la metròpoli a causa del prejudici del color de la pell, són les *house rent parties* que es podria traduir per *vetllades del pagament del lloguer*. Llur origen ve del fet que llavors que els negres començaren a agrupar-se en un barri que els ha esdevingut propi, l'endemà de l'alliberació de l'esclavatge, els de Harlem, per exemple, els propietaris blancs de les cases que els negres volien llogar (generalment casetes d'un sol pis) augmentaren els lloguers fins al punt que els negres no els pogueren pagar sense reduir llurs despeses per una altra banda, o augmentar llur patrimoni per algun altre mitjà. Es posaren, doncs, a rellogar les cambres o els catres de les cambres i a donar els dissabtes a la tarda, vetllades en llurs domicilis, l'entrada a les quals vetllades costava vint-i-cinc cèntims i on un hom trobava aliments i begudes a preu fixo.

Aquesta pràctica es va estendre i arribà al punt que les vetllades que pagaven el lloguer constituïren una de les institucions més pintoresques i colorides de la vida social negra de Harlem. Els convidats es comencen a reunir cap a les deu. A dos quarts tocats de deu, els músics, compostos gene-

ralment d'un pianista i d'un timbal, circumstancialment d'un saxofó, assagen llurs instruments amb noves harmonies blaves o improvisen melodies silents. Entretant, han cercat la inspiració i el calor en una botella de ginebra que llur hoste els ha donat o que potser s'han dut ells mateixos.

I el ball comença...

Els convidats arriben, deixen vint-i-cinc sous en la mà de l'hoste, es treuen el capell i l'abric i envaeixen les cambres que han estat preparades per a la dansa. Llavors els músics es posen a tocar *seriosament*; l'hoste vigila que els convidats facin freqüents visites a

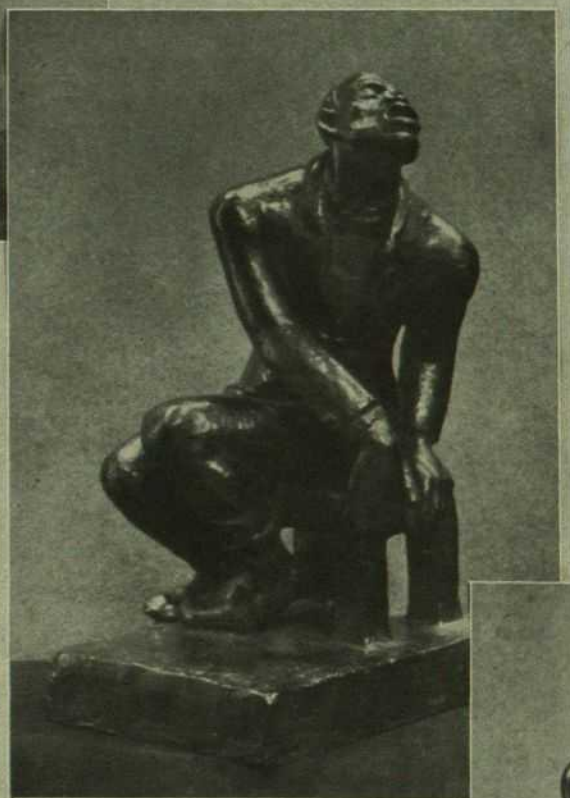
fixa sota la llum roja, fent com si saltironés sobre la planta dels peus mentre els cossos giravolten. Una altra parella es lliura al *fish tail*, ajupint-se a terra seguint un shimmy lent, reprentent la posició vertical, fent després follament el molinet abans de tornar a caure en un metòdic one-step.

En tant que la vetllada avança, diverses variacions són tantejades sobre els passos estereotipats, apresos al cafè-concert. I els artistes de music-halls vénen a veure aquestes assaigs, freqüenten tant com poden aquestes vetllades, observen cada moviment, cada variació original i impressionant de llur pròpia dansa. L'endemà, l'artista s'entreté a dominar aquestes complicacions i a reproduir-les. I a la setmana vinent, entusiasmarà l'auditori d'un teatre amb alguna cosa novella i així, de seguida, el ball trobarà les portes obertes en els salons de la Cinquena Avinguda i conquerirà el món sota un novell nom extravagant.

És així com s'ha acomplert el cicle de la dansa, en el qual cada nou pas o ritme és més atrevit que els precedents. La influència de la dansa negra no és pas propera a la fi i l'instint creador dels negres no és pas esgotat, ni tampoc estilitzat i fixo com alguns pretenen.

(N. de la R.: L'autor és un home de color, oriünd de Harlem).

Tots els drets reservats: ANGLO AMERICAN N. S.

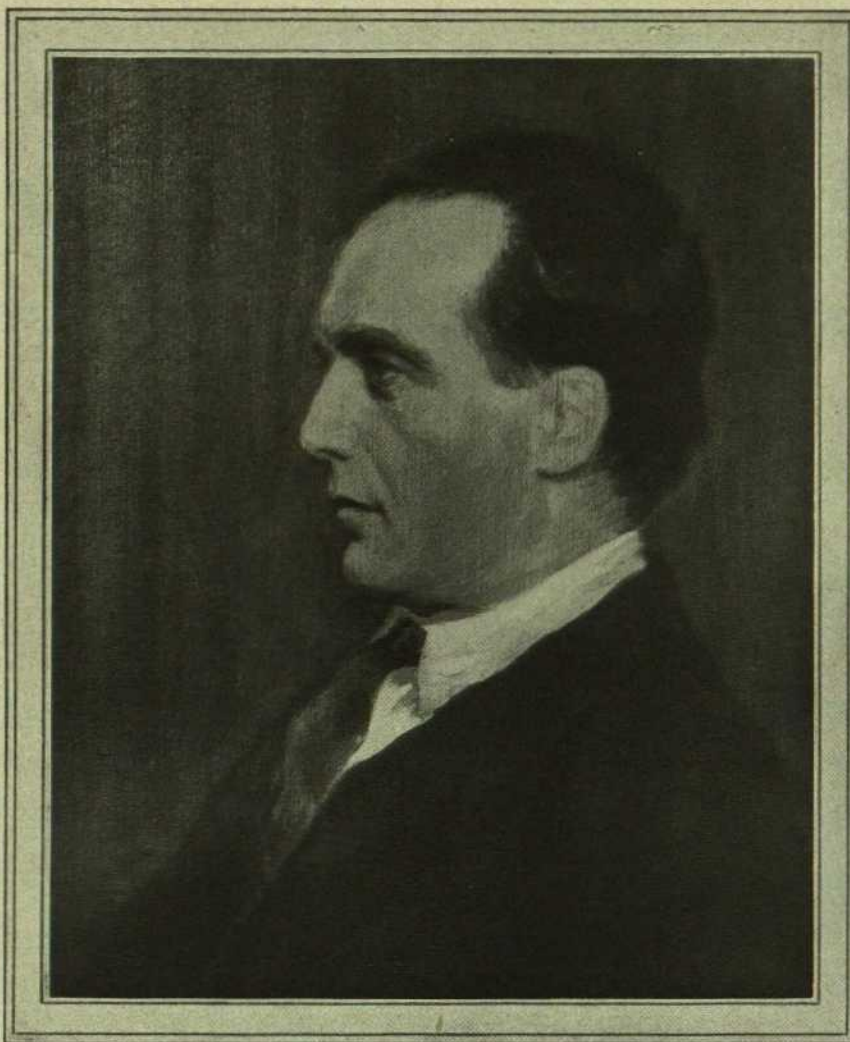
l'oasi on se'ls assorteix de taces de ginebra o whisky, sigrons mesquins, arròs i peus de porc.

En un recó de l'estança, una parella dansa el *Bump*, o el gep, nom que tradueix literalment aquest ritme. Els ballaires s'esllavissen lentament amb un imperceptible moviment de peus. El *Bump* és una dansa del cos tan divertida als ulls d'un neòfit com el shimmy ho era fa deu anys.

Una altra parella dansa el *moss round*, llurs cossos semblen lliurats a l'èxtasi derivat del moviment rítmic circular. És també una dansa del cos; la parella s'aguant

QUADRO DE VICENS
SANTAOLARIA, Galeria
Charpentier, de París.

ALFONS MASERAS.
Aquests dies ha aparegut la seva novel·la *La Ratlla*, i és a punt de sortir *L'evasió*, una altra novel·la, i la traducció en vers del *Somni d'una nit d'estiu*, de Shakespeare, a més a més de l'edició definitiva d'*Edmon*. Heus ací un escriptor voltat d'actualitats.

GABRIEL Boissy fou, a París, el defensor més apassionat de les festes de Delfos i el que dugué més enllà l'èxit de la representació de «Prometeu», organitzada pel gran poeta Sikélianós amb tant de zel, tanta cura, i tant d'èxit, gràcies al despertar del sentiment nacional grec, a la perennitat de la civilització hel·lènica i al poder musical de la poesia. Però la terra dels déus també és la de les deesses, i l'admirable muller de Sikélianós, qui teixí de pròpia mà els vestits dels actors, col·laborà no poc a què reeixís la representació.

Per l'any que ve s'han previst altres festes de Delfos. S'organitzen a París; quant a llur publicitat, — i com resulta desplaçat aquest mot per una cerimònia que procura el culte de la Bellesa més que no pas el de l'art teatral, baldament el més perfect! — hom no sabria cridar massa l'atenció del públic mediterrani sobre el que pot lluitar contra la invasió del materialisme, del l'art acabat, del comunisme pseudo-intel·lectual, en fi, d'allò que és a punt d'enrunar els déus morts.

I amb quina complaença he sentit dir a Madame Sikélianós, quan m'ha rebut pel D'ACI i D'ALLÀ: «No s'ha de desesperar mai del poble grec. Després de la nostra temptativa de Delfos, hem vist això que no pot semblar miraculós sinó als bàrbars (no pas a nosaltres, doncs, gent de parles provençals): en els volts del teatre antic, els cafès han tancat per manca de clientela. Els pagesos, tots sols, sense obeir cap convocatòria, han anat a l'estadi mil·lenari per tal d'exercitar-se en els jocs hel·lènics! Les noies han reprès la dansa dels avantpassats; i han renaixut espontàniament les tonades hel·lèniques en els llavis dels camperols!»

El projecte — puix ja no es pot dir solament el somni de l'animador de Delfos —, és de desenrotllar el moviment de renaixença que un hom es sent temptat d'anomenar espontani, i

LLETRA DE PARÍS

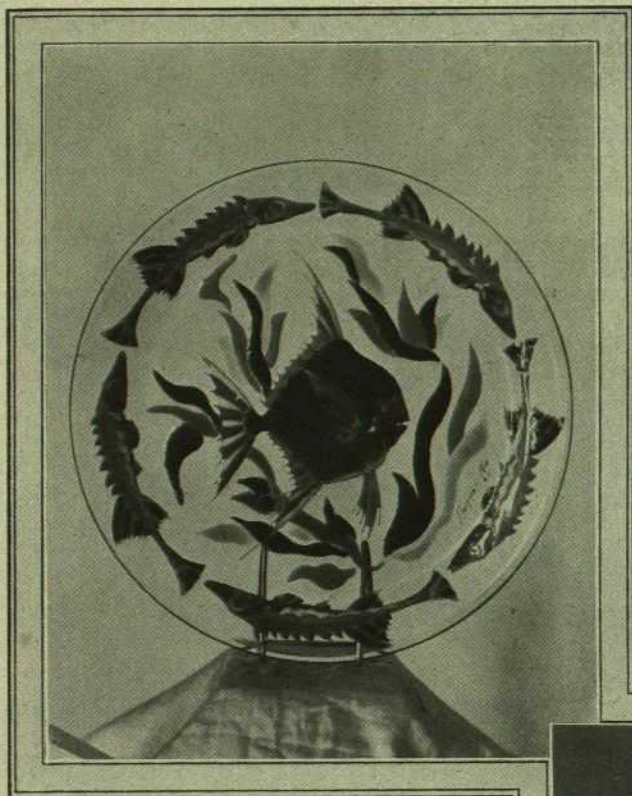
LES PROPERES FESTES DE DELFOS. — UNA CAPTA PER UN POETA PROVENÇAL

Per ADOLPHE DE FALGAIROLLE

de voltar les ciutats, les «darreres ciutadelles del gust (?) modern», em deia la muller del poeta. I aquesta guerra té la sort de reeixir. Mistral no va emprendre altrament la seva croada. Els hindús, renovadors, són pagesos. (En sentit contrari, però amb fins, aïll oposats, la revolució russa també ha estat dirigida del camp a les ciutats). Amb un èxtasi se blant al dels «iniciats» en les ciències esotèriques, he escoltat, doncs, molta estona Madame Sikélianós explicant-me el seu programa d'Escoles de filosofia que començarà per la restauració del pentàgrama musical bizanti, el que, versemblantment, va conèixer Esquil i que, sortosament, sobrevivió en els cants ortodoxos. Un pentàgrama que permet traduir tots els matisos de la veu humana; que ha sobreviscut en la Grècia contemporània. Cal sentir músiques de dansa com la de G. Oniridy, que acaba amb una nota duta sobre un pavès d'harmonia que dona realment la visió d'una marxa triomfal, vers l'acròpolis i que sembla composta únicament d'instruments mascles. Cal haver vist el públic parisenc — poc receptiu, no obstant, dels timbres originalment estrangers — vibrar en una audició del «Vieux Kléfte» o en l'audició de l'esplèndid poema de Sikélianós «El martiri del benaventurat Serafi»: I tan atèix, per les properes festes de Delfos no es pot pas témer que manquin els intèrprets — cosa que ha perjudicat talment la salvaguarda del costat musical i teatral del pur provençalisme. Els grecs moderns, tenen no tan

sols compositors, sinó intèrprets, i dels joves, tan comprensius com artistes, un cantaire: Calabussis; un tràgic: Georges Burlos.

Si la nostra Provença no hagués tingut la sort de posseir allò que els savis en diuen «folk-lore» i que no és més que la seva respiració quotidiana, no es veuria amenaçada. No em puc estar d'establir un paral·lel entre la Sala Chopin, plena d'aristòcrates (en aquest París cosmopolita i assasiat, segons diuen) en ocasió del concert grec organitzat per Mme. Sikélianós, i les dificultats que troben els provençals per tenir el diner necessari... a fi de comprar un molí del rocam dels Baux, perquè una placa commemorativa hi recordi que l'antiga casa dels vents i del blat és consagrada al poeta pagès Charloun Rieu, que traduïa Homer i collia oli. Sembla que després dels milions oferts a les societats de futbol, l'Estat no troba els... deu mil francs necessaris per assegurar la col·locació de la reixa que defensarà el molí de les injúries dels vianants. Però el fet que els molins muts — no els molins amb paraula — no són suficientment electorals, ens val una de les joies provençals sense parió: per captar per Charloun, un altre poeta, Sauvage, ven per tota Provença un poema (vint sous!!!). Jo l'he comprat a intenció del D'ACI i D'ALLÀ. Llegiu-lo si us ve a tomb, germans catalans, i si d'haver respirat sempre el mateix aire que nosaltres sobre la costa divina us fa pensar en Charloun i en les cigales que li poblaven el cap freturoses d'un niu airejat, assolat, entre els fonolls i sota el sol tropical dels Baux, i teniu una guardiola, trenqueu-la a honor del darrer pagès que en lloc de llegir fullets anarquistes... o l'*Information*, llegia els antics pels camins que no havien esperat els automòbils per a cobrir-se de pols majestuosa i simbòlica.

P. BRUGUÉS MIR. — *Vidre esmaltat amb motius pisciformes*

Clixé Artigas

Clixé Arenyes

JOSEP GUAL DE SOJO. — *Plat, vas i penjoll de vidre esmaltat*

VALERI CORBERÓ. — *Penjoll i copa de metall esmaltat*

UNA EXPOSICIÓ D'OBJECTES

D'ART A LA SALA ARENYES

R. SANSANEDA ORIOL. — *Cigarera, braçalets i plat de laca*

Clixé Matas

JAUME BASSA RIBERA. — *Arqueta de fusta tallada*

Cinc artisans artistes preparen per al dia 18 d'aquest mes una exposició de llurs obres a les Galeries Arenyes

Ondulació
permanent
Santiró

CONVERSES FEMENINES

El matí d'una milionària elegant

LA senyora Alba-Dupont ha trucat la cambrera perquè li preparés el bany. Al *boudoir*, un finíssim rellotge suís cantava les deu hores alegrement. La senyora ha saltat del llit i, nua, davant el mirall ha començat una sessió de gimnàstica sueca. A les 10,10 la cambrera ha trucat discretament a la porta de la cambra i ha pronunciat les paraules sacramentals: «Quan plaurà a la senyora».

La senyora ha entrat immediatament a la sala de bany. L'aigua era a 28 graus. El sabó «Maderas de Oriente», el flascó de Colònia «Joya» a l'abast dels dits. El cos ha lliscat suaument dins l'ampla banyera de porcellana. Escuma sobre escuma, la senyora Alba-Dupont apareixia embolcallada en una neu calenta de la qual sortia un vapor lleuger i benolent. S'han entelat els níquels i els vidres.

La cambrera ha eixugat amb compte

el cos de la senyora i l'ha friccionat amb colònia «Joya». La pedicura ha vingut de seguida a prosternar-se als graciosos peus de la senyora que, mentrestant, devorava amb bell apetit la seva ració matinal de fruita, el seu únic desdèjuni.

Un quart de dotze. La senyora dóna el darrer toc de «Rojo Rubí» als seus llavis, abans de sortir al carrer. Puja en el seu regi automòbil de dues places: una per a ella, l'altra per a Lindbergh, el gos dinamarqués de pura raça que acaba d'adquirir a la darrera fira canina de París.

Les 11,25. Stop davant les Galeries Mayer — antiguitats, pintures, porcellanes, art extrem-oriental. La senyora Alba-Dupont, client assídua, passa revista a les darreres adquisicions de Mayer. La seva vista sagaç descobreix l'objecte cobejat: una guarda de sabre japonès en el qual es resum la poesia

del crepuscle, un rat-penat que vola davant el quart creixent de la lluna.

Migdia. L'auto de la Sra. Alba-Dupont es detura davant una perfumeria de luxe. La caixera li somriu amb discreta amabilitat; l'amo acut sol·lícit per a tenir l'honor de servir-la... En fi, la mobilització adequada als grans clients.

Les 12,15. Damunt el taulell s'aglomeren els flascons de formes caputxoses i de noms màgics. La senyora Alba-Dupont tria a consciència els perfums. El seu olfacte segur i infatigable, la seva vista avesada a valorar les obres d'art, la seva memòria feliç per a recordar marques i experiència, formen un tribunal lúcid i sever... Al capdavant, la senyora Alba-Dupont s'enduu un flascó de «Suspiro de Granada», meravella per dins i per fora, extracte positivament reial, presentat amb insuperable fantasia.

MYRURGIA

EL PROCÉS DE MARY DUGAN.—JUDIT

L'estrena d'*El procés de Mary Dugan* ha estat preparada amb una propaganda seriosa.

S'ha objectat a aquesta obra—jo crec que justificadament—que transgredeix els límits del gènere purament teatral. Deixem de banda aquesta qüestió, que ja entra en el terreny de l'estètica i és, per tant, més pròpia d'un estudi que d'un comentari lleuger, i atenem a dues qualitats innegables que demostra posseir Bayard Veiller, l'autor d'aquest cèlebre *Procés*. Són: l'originalitat absoluta, total, de concepció, de realització i de procediment, i l'habilitat literalment formidable, insòlita. Una habilitat així es necessita per intentar amb èxit donar un interès que no és ben bé dramàtic, però que evidentment existeix—i això és el que pesa—al desenvolupament d'un procés judicial, altrament cenyit per una fidelitat, que mai no claudica, al realisme més minuciosament detallista. L'obra transcorre seguida de l'atenció vibrant dels espectadors, fins que s'arriba a un final melodramàtic, com el propi diquem-ne argument. Aquest final, provocat amb un truc de pel·lícula no massa bona, apar una mica pueril, però sollicita, tanmateix, l'aplaudiment.

L'obra és admirablement interpretada per la companyia de Romea. Cadascun dels actors s'hi distingeix tant, que cal només citar amb elogi el conjunt perfecte que ofereixen.

A Novetats, pocs dies després de celebrar-se el benefici de Maria Morera, aquesta actriu admirable sempre, malgrat les seves llacunes, hi ha hagut una estrena d'importància: *Judit*, tragèdia en tres actes de Josep Maria de Sagarra.

En Sagarra sembla dotat d'una virtut es-

L'ESCENA

JACQUES BAUMER
I BETTY DAUSSMOND

Distingits comedians francesos
que actuaran al Teatre Novetats
el mes entrant

pecial per subjugar el públic. La gent l'aprecia i li és fidel amb una constància que, per la seva banda, no sempre el poeta tracta de cultivar. Això planteja una situació que voreja l'absurditat. En efecte, el públic espera de les obres que ha d'estrenar En Sagarra quelcom de molt alt, equivalent, si no superior, a l'ambició que li posa el mateix poeta. Però no sempre, després de l'estrena, pot quedar satisfeta l'ambició d'un ni l'esperança dels altres. I, no obstant, a cada nova obra En Sagarra veu renovada la confiança del públic.

No cal dir com, en parlar de la producció d'En Sagarra, ens cal fer totes les salvetats imaginables. L'excel·lència, l'encert o el desencert de les seves obres, escam de bate'ls en un pla superior, obligat, si més no, per l'ambició de l'autor. Però aquesta mateixa ambició, i el prestigi que frueix qui la té, justifiquen totes les exigències.

Parlem de *Judit*. Sagarra ha aprofitat, sense cenyir-s'hi massa, la història bíblica de Judit, i l'ha aprofitada bo i modificant-la, per a les seves intencions satíriques. Res a dir a les modificacions introduïdes a la història; el poeta és lliure d'utilitzar i modificar lliurement, fins on li sembli necessari, qualsevol

anècdota. Res a dir, tampoc, que no sigui elogiós, als que semblen haver estat els propòsits de l'autor: crear un interès dramàtic a base de les situacions, ja que l'acció no el dóna, i fer sátira de defectes generals, molt fàcilment atribuïbles a certa gent d'avui. Per la tendència, doncs, ja es veu que l'obra podria emparentar-se amb *Cèsar i Cleopatra*, de Shaw. Per la realització, però, *Judit* es relaciona més aviat amb una obra pariona de Georges Kaiser, i amb un conte ben conegut de Guy de Maupassant. *Judit* no té en cap moment l'amplitud i la intensitat de les tragèdies bones. Sagarra no ha sabut fer dir als seus personatges cap d'aquelles coses de què va plena la *Cèsar i Cleopatra*, que fan botre d'admiració, condicional o incondicional—això és una qüestió a part. Les seves paradoxes en el fons es redueixen a les reaccions pessimistes d'un home que s'avorreix en el món, com el protagonista de la seva obra. Tampoc el vers llarg i la rima blanca no li han estat propicis; massa sovint prosaic i ben sovint guimeranià, el vers de *Judit* no és, ni de lluny, esponjós i dúctil i abundant en imatges com en d'altres obres, citem la més recent: *Les llàgrimes d'Angelina*.

Judit fou presentada a Novetats amb totes les honors. La interpretació era especialment difícil als nostres actors, poc habituats al vers i a la tragèdia. Cal dir en llur honor que hi posaren tota la bona voluntat. Acontentem-nos de citar amb elogi la senyora Baró i el senyor Gimbernat. Molt hàbilment dirigida i unificada la gesticulació dels personatges i llur agrupament. El decorat, molt sintètic, essencialment evocador. A remarcar el joc de llums dels dos primers actes.

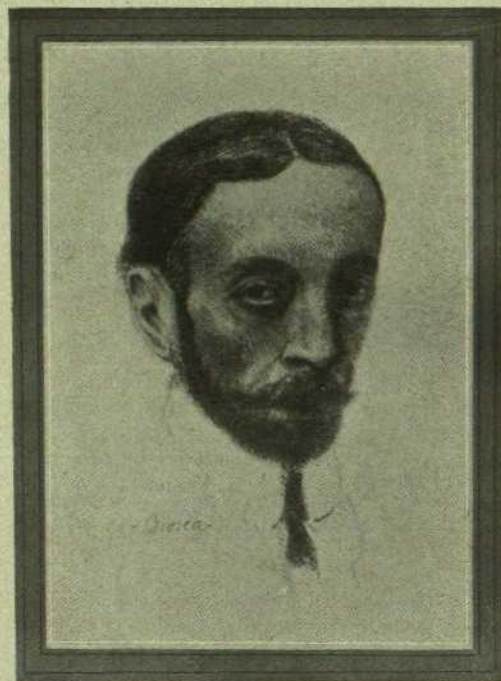
EDUARD NICOL

Maria Teresa Vernet

Una doble actualitat i una doble admiració voltan el nom d'aquesta joveníssima escriptora que acaba de donar-nos un llibre de poemes, editat per «La Revista» i una novel·la Eulàlia, editat per Proa

Fotog. Amer

Dibuix de
J. Biosca

Cristòfor de Domènech

Les seves obres han començat a publicar-se enmig d'una controvèrsia que no hauria desplaçat al malaguanyat escriptor

S. Masferrer i Cantó

Assidu col·laborador de d'Ací i d'ALLÀ, ha mostrat el seu talent de narrador en una novel·leta titulada «Una noia d'avui dia»

Almela i Vives

Periodista, historiador, poeta, és una de les personalitats més vistents en la renaixença valenciana. El seu llibre de versos «L'Espill a troços» modernitza amb seductora inspiració la vena satírica de Faume Roig

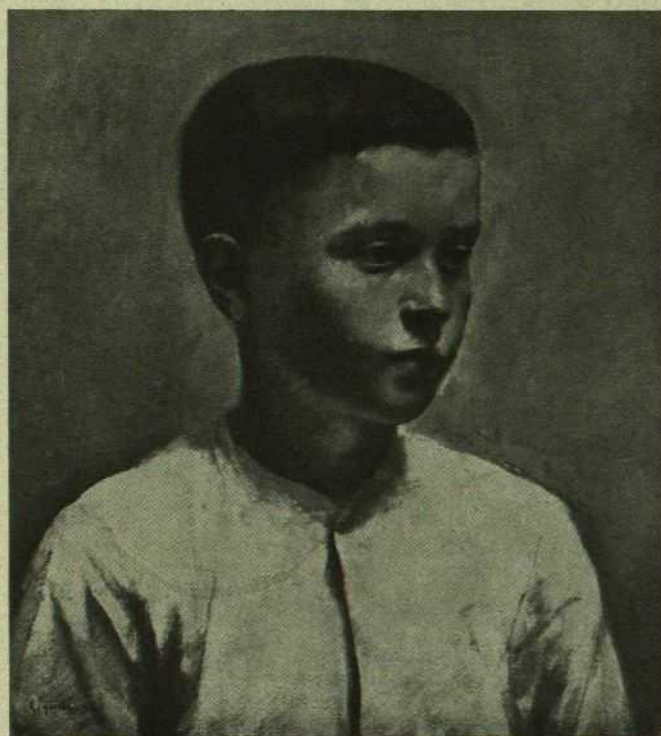

SALA PARÉS

PETRITXOL, 5 :-: BARCELONA

ART MODERN

Enquadraments - Presents - Exposicions generals d'Art

Cap de noi

ALFRED SISQUELLA

OBRES DE

Vayreda - Rafael Benet - Manuel Umbert - Ignasi Mallol
Josep Mompou - J. Serra - A. Sisquella - Pujol, etc.

PROPERES EXPOSICIONS

Josep Llimona ~ Vilà ~ Monbrú ~ Joaquim Sunyer

JENER

Els perfums de
"MYRURCIA"
 son l'eflumi d'un
 pomell de
 jove-ne
 sa

La nit veneciana o les noces de Laureta

(continuació de la pàgina 171)

EL PRÍncep.—«Pèrfida com l'onada!» ¿És vedat de complaure's a tenir rivals?

LAURETA.—És que malpenseu?

EL PRÍncep.—Llevat que es tracti de rivals felïços, i aquest no ho és poc ni molt.

LAURETA.—Per què?

EL PRÍncep.—Perquè escriu.

LAURETA.—Ara em toca a mi de somriure, per bé que amb una engruna de menyspreu.

EL PRÍncep.—Menyspreu per a les dones? Només el creuen possible els lirons.

LAURETA.—Què en preferiu, doncs.

EL PRÍncep.—Tot, i, més que res, llurs defectes.

LAURETA.—I, doncs, el mot de Shakespeare?

EL PRÍncep.—Us el reservo com a resposta al bitllet.

LAURETA.—I què pot dir?

EL PRÍncep.—Es tracta d'un pensament francès, i no és pas de vós que podria esperar-lo.

LAURETA.—Insulteu França? Parleu de beutat i d'esperit. El primer dels dons...

EL PRÍncep.—És el cor. L'esperit i la beutat en són només els vels.

LAURETA.—¿I qui sap què veu aquell que els alça? Es tracta d'una audàcia!

EL PRÍncep.—No pot haver-n'hi després de les noces... Tremoleu encara?

LAURETA.—M'ha semblat que sentia un so-
roll.

EL PRÍncep.—Mireu, som al peu d'un jardí, si aquest sofà us inquieta...

LAURETA.—No.

(S'alcen. El Príncep vol atreure-la.)

EL PRÍncep.—¿Que es del marit o de l'amant que sentiú basarda?

LAURETA.—És de la nit.

EL PRÍncep.—És pèrfida, això sí, però és discreta. Què gosaríeu confiar-li? La resposta del bitllet?

LAURETA.—Què hi diria?

EL PRÍncep.—No en deixarà veure un borrall al marit. (Li dona el bitllet i ell l'esquinça.) No en tinguen cap por, Laureta. El «secret» d'una casadeta de fresc és per ella; només ella enclou els dos grans secrets de la felicitat: el pler i l'oblit.

LAURETA.—Però i l'enuig?

EL PRÍncep.—És la reflexió i és fàcil de perdre-la.

LAURETA.—Es tracta d'un secret també?

(S'allunyen. Toquen les onze.)

ESCENA III

El mateix decorat que a la primera escena.
 Hom sent tocar l'hora enllà.

RAZETTA.—No puc alliberar-me d'aquesta malhiança. És possible que Laureta m'hagi traït? Mala estrella tingui, si ho ha fet. No vol pas dir que hagi de posar-li les mans al damunt... però el meu rival... Em sembla que ja he sentit tocar les onze a dos rellotges. És l'hora de donar el cop? Cal que me n'entri als jardins. Veig una reixa tancada. Maleït siga! Em serà impossible. Baldament em costi la vida, estic decidit a no deixar córrer el meu plan.

(acaba en la pàgina 182)

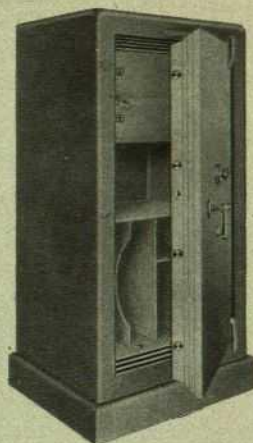
**El fixador
: de luxe :**

**Sols per perso-
nes distingides**

Fixolina Canigó

PTES. 4'50 FLASCÓ

CANIGÓ-APARTAT 731-BARCELONA

**Bàscules
Pibernat**

**Arques per a
cabals**

Parlament 9 i 11-BARCELONA

AIGUAFORT DE GIL MORENO

Venda exclusiva a

PROPERES
EXPOSICIONS

AMAT I VIRGILI

Del 3 al 16 maig

L. BARRAU

Del 17 al 30 maig

TORRUELLA

Del 31 maig al 17 juny

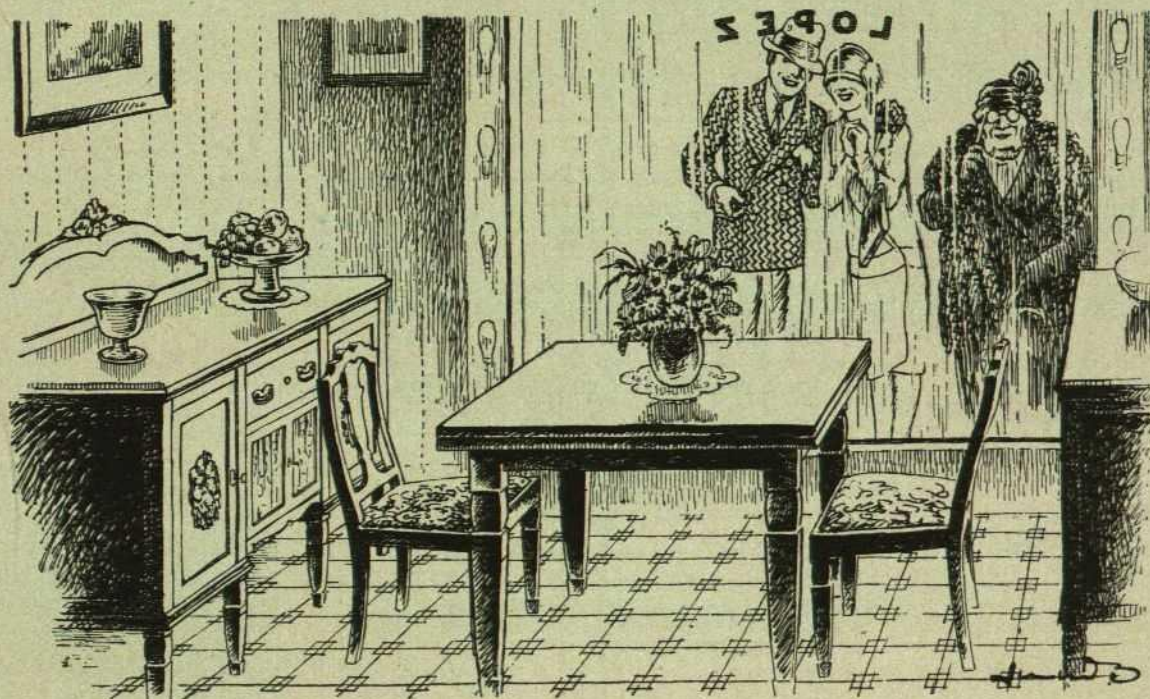
Passeig de Gràcia, 34

Telèfon 13704

LA PINACOTECA

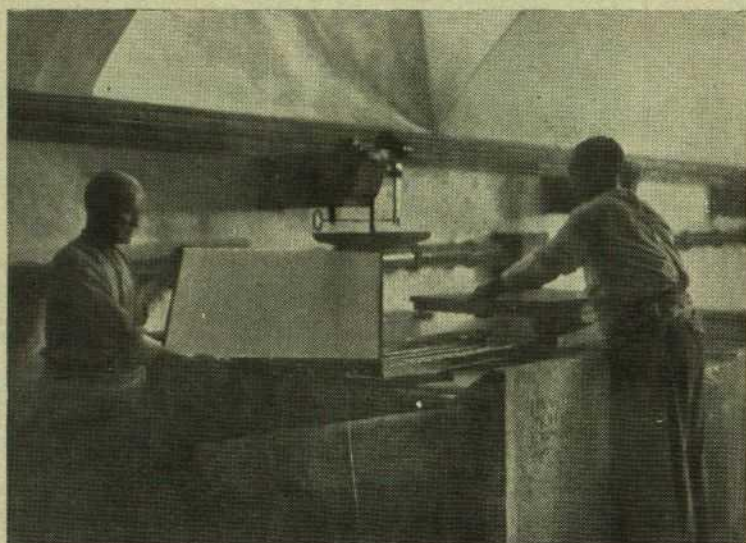
MOBLES J. LOPEZ

44, CARRER DEL CARME, 44

ELLA.—Quins mobles més bonics, són els únics que m'han agradat.

ELL.—No hi ha dubte, la casa LÓPEZ és la millor i la més econòmica.

Ll. Guarro Casas

FABRICA DE PAPER DE FIL I CARTOLINES

PER A EDICIONS DE LUXE I DE BIBLIOFIL, I A TOTS ELS QUE DESITGIN, A PREU RAONABLE, UN PAPER AMB MARCA PROPIA, AQUESTA CASA OFEREIX EL NOU TIPUS "MOLIVELL" FET A MA, A LA TINA

Dr. Joaquim Pou, 6 ^(Abans Martí Julià) - Barcelona

**DEPILATORIO
BORRELL**

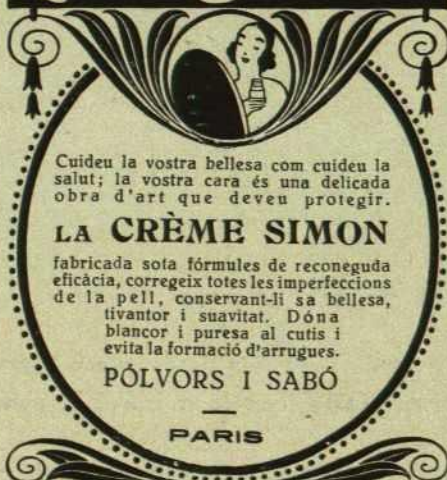

Sens molèstia treu el pèl o pelussera
i mata la rel sens irritar el cutis

A. BORRELL

ASSALT, 52 - BARCELONA
I EN TOTES LES PERFUMERIES

Crème Simon

Cuideu la vostra bellesa com cuideu la salut; la vostra cara és una delicada obra d'art que deven protegir.

LA CRÈME SIMON

fabricada sota fórmules de reconeguda eficàcia, corregeix totes les imperfeccions de la pell, conservant-li sa bellesa, tiuor i suavitat. Dona blancor i puresa al cutis i evita la formació d'arrugues.

PÓLVORS I SABÓ

—
PARIS

La nit veneciana o les noces de Laureta

(acabament de la pàgina 171)

Ha passat l'hora. Res no podrà contenir-me. Però per on entraré? Cridaré? Miraré de «pujar» per aquesta muralla tan alta! He estat traït? Traït de debò?... Laureta. Si topés un criat, potser amb moneda! No veig cap llum encès. Sembla que tot dormi en pau en aquesta casa. Oh, maleït siga! ¿Ni podré jugar-me la vida? ¿Ni podré intentar el més desesperat de tots els recursos?

(Hom sent una simfonia, passa una gòndola, carregada de músics.)

UNA VEU DE DONA.—Aquí teniu Razetta, encara.

UN ALTRE.—Hi havia fet juguesca.

UN MINYÓ.—I què? ¿Ha estat brillant el casori? No has fet dansar la núvia? ¿Quan és que et rellevaran de la guàrdia? Probablement poses música al mot d'ordre.

RAZETTA.—Aneu a esbargir-vos: Deixeu-me en pau.

UNA VEU DE DONA.—No; aquesta vegada m'he proposat de prendre't. Apa, anem, mal cap, no aigualleixis la festa de ningú. Cada u al seu temps; ahir era el teu; avui ja ets passat de moda. Aquell que no sap conformar-se a la seva sort, és tan lirió com el vell xaruc que fa de jovecell.

UN ALTRE.—Vina, Razetta, som, a fi de comptes, els vostres bons amics, i ens veiem amb cor de fer-vos oblidar la vostra Laureta bonica. Per aconseguir-ho, no hem de fer sinó recordar-vos allò que deieu fa uns dies i que nosaltres hem après de vós: «No comprometeu aquest nom gloriós que lluiu, de primer bergant de la ciutat!»

EL MINYÓ.—De tot Itàlia! Vina a sopar a casa la Camila; hi retrobaràs, sencera, tota la juvenesa, els amics vells, les antigues tares, la teva alegria. ¿Vols matar el teu rival o ofegar-te? Deixa aquestes idees per als amants vulgars; recorda't de tu mateix i no et donis aquest mal exemple. No podem emprendre les dones demà al matí, si sabem que aquesta nit s'ha ofegat Razetta. Apa, doncs, vina amb nosaltres.

RAZETTA.—Dit i fet! Que totes les follies dels amants puguin acabar tan joiosament com la meua! (S'enfila a la barca, que desapareix entre l'esclat dels músics.)

Un moment de les caramelles de Calaf

I. G. Farbenindustrie
Aktiengesellschaft

Secció Seda Artificial

B E R L I N S. O. 36

EXCLUSIVA DE VENDA PER A ESPANYA:
JOSEP MARIOL ARMENGOL

Consell de Cent, 403
Telèfon núm. 51854
B A R C E L O N A

Perfumeria "Belleza"

CASA FUNDADA EN 1909

Gran Premi, Diploma d'Honor i Medalles d'Or
en Exposicions d'Higiene a Paris, Berlín i Barcelona

Aromas del Monte

(Colònia - Loció)

La més alta concentració; perfum incomparable, aristocràtic, intens, baronil. En friccions o bé barrejada amb aigua tonifica el sistema nerviós.

Fixador Belleza

Manté pentinat el cabell per rebel que sia a qualsevol forma durant tot el dia donant-li suavitat i brillantor natural. No fa pols.

Siri Belleza i Rhum Belleza

Als pocs dies d'usar qualsevolga d'aquests dos productes tornen als cabells blancs el seu color primitiu amb extraordinària perfecció. Usant-lo una o dues vegades per setmana s'eviten els *cabells blancs*, puix, *sens tenyir-los*, els dona vida i color. Es inofensiu per a totes les persones

Crema Angelical Cutis (líquida) i

Almendrolina Belleza (pasta escumosa)

Aquests productes, completament inofensius, donen al cutis blancor fixa i finor envejables, *sens necessitat d'emprar pólvors*. La seva acció és tònica, i amb el seu ús desapareixen les imperfeccions del rostre (*rojors, taques, rostres grassosos*, etc.) donant al cutis bellesa, distinció i delicat perfum. Colors blanc, rosat i Rachel.

Pólvors Belleza

Donen suavitat, finura i elegància al cutis. Colors blanc, rosat i Raohel.

De venda en Perfumeries i Drogueries

A MÈXIC: Cuspinera Forrellad i Morera, 6.è carrer del Pino, 233.— A BUENOS AIRES: Rogeli Mars, González Díaz, 669.— A LISBOA: Lluçia Lourenço, Avinguda da Liberdade, 18.— A PANAMÀ: Pere Pujolàs, Farmàcia Espanyola, carrers B i 13 Oest.

AVIS: Quan no trobi en la seva localitat el producte que vostè desitja, demani'l als FABRICANTS

**Argenté
Germans**

Sant Isidre, 13
**BADALONA
(ESPANYA)**

Senyoreta escolibítica

Les millors garanties són aquestes demostracions

No li veureu més el gep a la senyoreta;
Serà esvelta, gentil i bonica com un sol;
Ella us dirà

La mateixa transformada

Qui és "LA ESCOCESA" i on s'està

Malalt de «Ptois»
(Estómac caigut)

Vostè que sofreix, no li han dit mai que
té els budells o bé l'estómac caiguts?
Si és així, observi ací el remei

"LA ESCOCESA"

El mateix amb els òrgans
tornats a lloc

133, Hospital, 133 Barcelona

K A Y S E R

La bona màquina per a cosir

GUSTAU WEINHAGEN I C.

Carrer de Diputació, 273 - BARCELONA

ORFEBRERIA SALES BALMES, S. A.
Fàbrica d'articles per a presents i servei de taula
PORTAFERRISSA, 4

CONSTRUCCIONS AMB MARBRES I PEDRA **PAU GALLÉS ALEGRE**
MARBRISTA

Treballs per a obres, graons, taulells, aigüeres, piques,
escalfa panxes, panteons, tombes, làpides, etc., etc.

DIPUTACIÓ, 82 - TELÈFON 30545
BARCELONA

FABRICA DE GENERES DE PUNT

Abrics, Sueters, Pullovers, Mitges
i altres articles del ram, a mida

Villarroel, 47

Telèfon 34257

IDIOMES **LICEU DALMAU** València, 245
Comers, etc. Tel. 1845 A.

COLLS I PUNYS DE PELL DES DE 5 PESSETES
Mitges i Guants de qualitat superior i preus econòmics

Merceria POMPEIA CORTS CATALANES, 553

CARLES ROSELL

ELECTRICITAT - MATERIAL ELECTRIC. CORRENT I FANTASIA

Calàbria, 95 (tocant a Corts) - Telèfon 30642 - Barcelona

Ja donec nos de dentul chey vrus?

EL DENTOL (aigua, pasta i pólvors) és un dentífric sobirana-
ment antisèptic i dotat d'un perfum molt agradable.

Preparat d'acord amb els treballs de Pasteur, destrueix tots els
microbis de la boca; impedeix i cura la càrie de les dents, la infla-
mació de les genives i de la gorja. En pocs dies dona a les dents
una blancor de neu destruint la tosca.

Deixa a la boca una deliciosa i persistent sensació de frescor.
La seva acció antisèptica contra els microbis dura «almenys
24 hores».

Aplicat pur en una desfila, calma instantàniament els més rabio-
sos dolors de queixal.

EL DENTOL pot adquirir-se a totes les bones perfumeries i
farmàcies.

OFRENA a les subscriptores de D'ACI I D'ALLA. Només cal enviar aquest cupó
a la Casa GIMÉNEZ SALINAS & C. - 2-4 SAGUES BARCELONA, escrivint amb claredat
l'adreça per a rebre gratis i franc un Tub de Pasta DENTOL amb el qual n'hi ha
per 8 dies.

MOBLES FORNONS

Salmeron, 102

Ros d'Olano, 6

Telèfon 74915

Exposició i venda
als mateixos
tallers

DISTINCIÓ I ELEGANCIA
els dona l'ús d'un binocle

“BUSCH”

LA MAXIMA QUALITAT

Més de 50 models per a teatre

esports i excursions

Demani preus i detalls a

CARLES TUTUSAUS

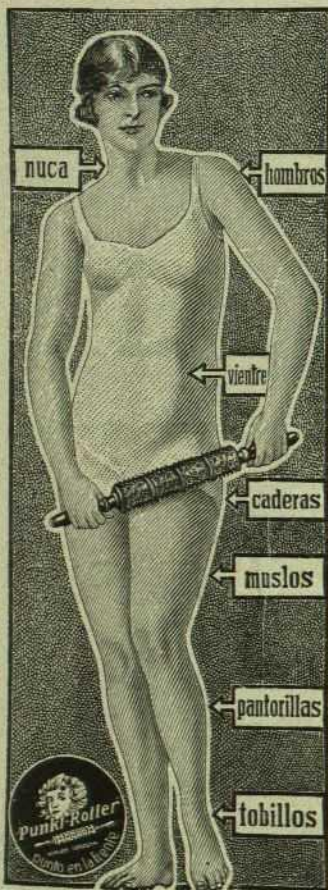
OPTIC-FABRICANT

Boqueria, 22 i Raurich, 2 - Barcelona

Màquines SANTASUSANA per a cosir, brodar i fer mitja
— Casa fundada en 1870 —

CENTRAL: CARME, 40 - BARCELONA

¿Ha reflexionat

per què les persones que disposen de diner i temps es donen massatge regularment? ¿Sap que és perquè el massatge és aprovat pels Metges més eminents com remei natural, corresponent al més sà judici, contra obesitat i altres malalties produïdes per deficient assimilació dels aliments? També pot, com mai, fer-se desaparèixer la molesta obesitat de la part del cos que desitgi, amb l'ús del genial invent PUNKT-ROLLER. El greix es produeix si la circulació de la sang és poc activa i, per tant, no la pot dissoldre i expel·lir del cos. Els acetàbuls del PUNKT-ROLLER faciliten per mitjà d'una lleugera però penetrant succió una forta circulació sanguínia en les parts greixoses. El tractament d'absorció per rotació torna ràpidament el vigor als músculs, dissolt el greix i permet a la sang d'expel·lir-lo. Els exercicis gimnàstics provoquen els mateixos efectes però no poden treure el greix de certes parts del cos. El PUNKT-ROLLER obra directament sobre les parts tractades al cos. Després d'usarlo, vostè nota en la part tractada una agradable sensació de calor i sent treballar la sang en dissoldre el greix sobrant en forma natural. Aquest tractament de 5 minuts produeix efectes durant 2 hores. Comprovarà personalment com en l'ús del PUNKT-ROLLER, el seu cos, en general, malucs, pits, cuixes, sures, estarà cada dia més àgil. Adquireixi avui mateix un aparell PUNKT-ROLLER, però fixi's en la paraula PUNKT-ROLLER, marca Punto en la frente, puix existeixen falsificacions. Preu: PUNKT-ROLLER, pessetes 25 i 35; amb acetàbuls canvia-bles, pts. 50. PUNKT-ROLLER per al cutis, pts. 15. Dutxa PUNKT-ROLLER per a massatge, fricció i dutxa corporal, molt superior a l'esponja de goma, pts. 6'50.

Dipòsit: S. A. Clausolles, Rambla de Catalunya, 8; Fernando, 8; Rambla del Centre, 27, Barcelona : : 85 Sucursals: El PUNKT-ROLLER es ven a tots els establiments del ram.

Simplex

EL COLL
MES CHIC
DEL MÓN

COMODE • SENZILL • ELEGANT • INARRUGABLE • ECONÓMIC

"CAMPEÓN"
PATENTADO

Xocolata TORNE ALIMENTA MOLT BÉ

Fàbrica i Despatx: Carrer Baix de Sant Pere, 44 - BARCELONA

MOBLES MAGATZEMS POMPEYA

Salmerón, 75 - Telèf. 75095

BILLARS AMORÓS

M A R F I L S

Boles de billar, Crucifixos, Esclaves, etc. Jocs de dominó, Escacs, Tresillo, etc. Tacs i tota mena d'accessoris billar

Capdevila i Grau, C. L.

CARRER CANUDA, 33 - BARCELONA

Kinofoto

Telèfon
13838

Tota classe de treballs fotogràfics, ampliacions, reproduccions, etc. per a aficionats
Cinematografia, pel·lícules Kodak - Pathé Baby - Preus reduïts

CONSEJO
DE CIENTO
336

Casa Creus

Calçats de Luxe

Rebudes les novetats de primavera
Calçat especial per a peus delicats

Aribau, 24

ACADEMIA COTS

Av. Porta de l'Àngel, 38 - Tel. 18953 - Ap. 782

Comerç - Idiomes - Taquigrafia - Mecanografia, etc.

Classes selectes - diferents salons aules per separació d'ambdós sexes amb totes les comoditats desitjables. Classes econòmiques a 5 pessetes mensuals

J. Casasa Rus

Metge

PELL, LLAGUES VARICOSES

Tallers, 29, entl. - BARCELONA

insuperables

Maisort's

K. CERNY

S. VERDAGUER

Ronda Universitat, 9
Telèfon 10421
BARCELONA

**Lavabos, Bidets,
Banyeres, etc.**

Asmàtics - Bronquíties - Tuberculosos

si voleu lliurar-vos de vostres
malalties, feu sempre ús del

Xarop VIAN

compost amb extrets de diverses plantes me-
dicinals, les quals tonifiquen els bronquis i
pulmons, fent desaparèixer la irritabilitat
i infecció, sens causar perjudici a l'estómac

Laboratori "EL SIGLO"

Sant Pau, 33

Barcelona

DONEU A COPIAR **CASA REÑÉ**
els vostres documents a la
CIRCULARS, TRADUCCIONS, ETC.

JULIÀ PORTET, 18 (abans Montesió) - BARCELONA - TELÈFON 18053

Medicaments puríssims :: Específics
Farmàcia Dr. Masó Arumí
Del Doctor Nadal :: Rambla Canaletes
Cal·lícida Masó és el millor

FÀBRICA DE
PRODUCTES
CERAMICS

**CASSIMIR
VICENS**

RAJOLES I ARTICLES DE CONSTRUCCIÓ

DESPATX: CARRER DE TALLERS, 72
FÀBRICA: CARRER DE BENAVENT
PRÓXIM A TRAVESSERA (SANS)
TELÈFON 5090 A.

BARCELONA

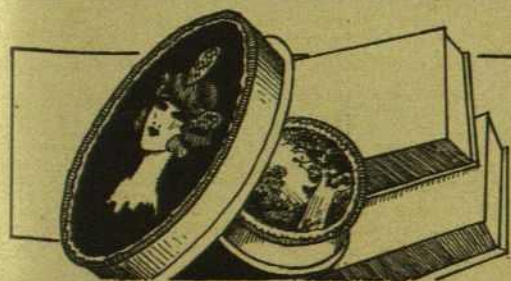
ANDORRÀ

SERRALLERIA D'OBRES
FERROS ARTÍSTICS

Carrer St. Pau, 69 - Telèfon 17204

CARME, 77 **CARBONELL** Tel. 1764 A.

PORTES D'ACER ONDULADES, SERRALLERIA
D'OBRES I ARTÍSTICA, FUMISTERIA, ETC.

**CAPSES DE LUXE PERA CASAMENTS
BATEIGS I PRESENTS**
S^t PAU, 38. BARCELONA **CASA BARGUÉS**

J. Sala.

XOCOLATES

CASA FUNDADA L'ANY 1800
129 ANYS D'ÈXIT CREIXENT

XOCOLATES

des de 1'50 a 4 ptes. els 400 grams

DEMANEU-LOS ARREU

Casa central: Màrtir Battisti, 4 i 6

BARCELONA